

În parteneriat cu

RAPORT DE CERCETARE

IMPLEMENTAREA PROGRAMELOR ȘI ACTIVITĂȚILOR DE SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR ȘI A ALTOR ACTIVITĂȚI COMUNITARE CENTRATE PE CONSOLIDAREA FAMILIEI

Autori:

Anastasia OCERETNÎI, dr., conf. univ.

Veaceslav BĂTRÎNESCU, master în Sociologie

Chișinău, 2024

Inițiativa Globală Changing the Way We Care este implementată de Catholic Relief Services și Maestral International, în colaborare cu alți parteneri globali, naționali și locali, care, împreună, își unesc eforturile pentru a schimba modul în care îngrijim copiii din întreaga lume. Partenerii noștri principali la nivel global sunt Better Care Network și Faith to Action. CTWWC este finanțat în parte de Alianța Pentru Dezvoltare Globală USAID și Fundația GHR.

Studiul a fost realizat la solicitarea Asociației Obștești „Parteneriate pentru Fiecare Copil” în cadrul Inițiativei Globale *Changing the Way We Care*.

Doriți să aflați mai multe? Contactați Changing the Way We Care la info@ctwwc.org sau vizitați changingthewaywecare.org

Autori: Anastasia OCERETNÎI și Veaceslav BĂTRÎNESCU

La elaborarea acestui raport au mai contribuit:

Daniela MAMALIGA, directoare, A.O. „Parteneriate pentru Fiecare Copil”,

Natalia SEMENIUC, coordonatoare de proiect, A.O. „Parteneriate pentru Fiecare Copil”

Elaborarea acestui studiu a fost posibilă datorită suportului generos al poporului american prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Conținutul este responsabilitatea Changing the Way We Care și nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al USAID sau al Guvernului Statelor Unite.

Datele și constatările prezentului raport reflectă opinia intervievaților. Autorii își asumă responsabilitatea pentru interpretările și concluziile studiului.

© 2024 Catholic Relief Services. Toate drepturile sunt rezervate. Acest material nu poate fi reprodus, afișat, modificat sau distribuit fără permisiunea scrisă prealabilă a deținătorului drepturilor de autor. Pentru a obține acordul, adresați-vă la adresa electronică info@ctwwc.org. Fotografiiile din această publicație sunt folosite doar în scopuri ilustrative; ele nu implică un anumit statut de sănătate sau de îngrijire rezidențială din partea niciunei persoane care apare în fotografii.

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR	4
LISTA FIGURILOR ȘI TABELELOR	5
SUMAR	7
INTRODUCERE	12
I. DEZVOLTAREA ȘI ORGANIZAREA SERVICIULUI SOCIAL SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR	16
II. PROFILUL BENEFICIARILOR SERVICIULUI SOCIAL SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR	20
III. IMPLEMENTAREA ACTIVITĂȚILOR DE SUPTOR ȘI A PROGRAMELOR DE PREVENIRE	26
III.1. Activități de informare, sensibilizare și diseminare a materialelor tematice realizate de asistenții sociali comunitari.....	26
III.2. Programe de consolidare a competențelor parentale realizate de asistentul social comunitar.....	29
III.3. Activități de mobilizare a comunității realizate de asistentul social comunitar.....	30
III.4. Alte activități de Sprijin Primar.....	32
IV. ORGANIZAREA ȘI IMPLEMENTAREA DE CĂTRE ACTORII COMUNITARI A ACTIVITĂȚILOR DE SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR	33
V. MODALITĂȚI DE COOPERARE INTERSECTORIALĂ ÎN IMPLEMENTAREA PROGRAMELOR ȘI ACTIVITĂȚILOR DE CONSOLIDARE A FAMILIEI	42
VI. MODALITĂȚI DE INFORMARE A PĂRINȚILOR CU PRIVIRE LA ACTIVITĂȚILE DE SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR	48
VII. FORMAREA PROFESIONALĂ ÎN PRESTAREA SERVICIULUI SPRIJIN FAMILIAL, INCLUSIV PRIMAR	54
VIII. DIFICULTĂȚI ÎN PRESTAREA SERVICIULUI SOCIAL SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR	58
IX. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA SERVICIULUI DE SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR	65
X. RELEVANȚA ȘI DURABILITATEA SERVICIULUI SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR.....	67
XI. BUNE PRACTICI ÎN IMPLEMENTAREA SERVICIULUI DE SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR (CAZUL R. FĂLEȘTI).	71
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	78
HARTA CONCEPTUALĂ	82
ANEXA 1. INSTRUMENTE DE CERCETARE	83
ANEXA 2. DATELE CERCETĂRII CANTITATIVE.....	104
BIBLIOGRAFIE	134

LISTA ABREVIERILOR

AS	Asistență socială
ASC	Asistent social comunitar
ATAS	Agencia Teritorială Asistență Socială
EMD	Echipa multidisciplinară
ONG	Organizație neguvernamentală
MMPS	Ministerul Muncii și Protecției Sociale
SAP	Serviciul de Asistență Psihopedagogică
SF	Sprijin Familial
SFP	Sprijin Familial Primar
SFS	Sprijin Familial Secundar

LISTA FIGURILOR ȘI TABELELOR

Figura 1. Ponderea familiilor cu copii în localitățile din raioanele arondate ATAS Centru, raportate de ASC	20
Figura 2. Ponderea localităților în funcție de numărul de familii cu copii în ATAS Centru, raportate de ASC	20
Figura 3. Ponderea copiilor în localitățile din raioanele arondate ATAS Centru, raportați de ASC	21
Figura 4. Ponderea localităților în funcție de numărul de copii în ATAS Centru, raportați de ASC	21
Figura 5. Ponderea copiilor în situație de risc, în raioanele arondate ATAS Centru, raportați de ASC	21
Figura 6. Ponderea localităților în funcție de numărul de copii în situații de risc în ATAS Centru, raportați de ASC	21
Figura 7. Ponderea familiilor pe unități teritorial-administrative care au fost evaluate în anii 2022 și 2023 pentru a beneficia de serviciul Sprijin Familial, din numărul total de familii evaluate, în ATAS Centru	22
Figura 8. Ponderea familiilor care au beneficiat în anii 2022 și 2023 de serviciul Sprijin Familial Primar și Secundar, în ATAS Centru.....	23
Figura 9. Ponderea familiilor care au beneficiat în anii 2022 și 2023 de serviciul Sprijin Familial Primar din numărul total al familiilor evaluate, în raioanele arondate ATAS Centru.....	24
Figura 10. Numărul familiilor care au beneficiat în anii 2022 și 2023 de serviciul Sprijin Familial Primar și Secundar, pe raioane arondate ATAS Centru	24
Figura 11. Ponderea activităților din cadrul serviciul Sprijin Familial Primar, desfășurate de ASC din cadrul ATAS Centru.....	27
Figura 12. Ponderea familiilor care au beneficiat de activitățile serviciului Sprijin Familial Primar	28
Figura 13. Ponderea familiilor care au beneficiat de activitățile serviciului Sprijin Familial Primar, în funcție de raion, din cadrul ATAS Centru.....	32
Figura 14. Ponderea actorilor comunitari care realizează activități de Sprijin Familial Primar, în baza datelor oferite de ASC din cadrul ATAS Centru.....	35
Figura 15. Ponderea activităților de Sprijin Familial Primar realizate de actorii comunitari din localitățile arondate ATAS Centru.....	41
Figura 16. Instituțiile cu care cooperează ASC în prestarea serviciului Sprijin Familial Primar	42
Figura 17. Modul în care actorii comunitari colaborează cu ASC în prestarea serviciului Sprijin Familial	45

Figura 18. Informațiile oferite/furnizate actorilor comunitari în cadrul serviciului Sprijin Familial Primar de către ASC.....	46
Figura 19. Modalități utilizate de asistenții sociali comunitari pentru a informa cetățenii despre serviciul Sprijin Familial Primar.....	51
Figura 20. Informații furnizate de ASC populației în cadrul serviciului Sprijin Familial Primar.....	52
Figura 21. Aprecierea de către ASC a gradului de receptivitate a părinților / familiilor la informațiile oferite în cadrul serviciului Sprijin Familial Primar, în funcție de raion.....	53
Figura 22. Ponderea ASC care au participat în ultimii 3 ani la instruirii cu privire la prestarea serviciului Sprijin Familial, în funcție de raion.....	54
Figura 23. Numărul de instruirii la care au participat ASC în ultimii 3 ani cu privire la prestarea serviciului Sprijin Familial.....	55
Figura 24. Anul ultimei instruirii cu privire la SF la care au participat ASC din cadrul ATAS Centru.....	55
Figura 25. Instituția care a organizat ultima instruire cu privire la prestarea serviciului Sprijin Familial.....	56
Figura 26. Aprecierea gradului de dificultate a prestării serviciului Sprijin Familial Primar.....	58
Figura 27. Dificultățile cu care se confruntă ASC în prestarea serviciului Sprijin Familial Primar.....	63
Figura 28. Formele de sprijin al familiilor cu copiii din cadrul serviciului Sprijin Familial Primar, care ar trebui aplicate pentru a apăra interesul superior al copilului.....	68
Tabel 1. Dinamica numărului copiilor asistați prin serviciul Sprijin Familial Primar (SFP).....	12
Tabel 2. Experiența de muncă în funcția de asistent social comunitar sau specialist în protecția drepturilor copilului.....	13
Tabel 3. Repartizarea instrumentelor calitative pe categorii de intervievați.....	14
Tabel 4. Instituțiile cu care cooperează ASC în prestarea serviciului Sprijin Familial Primar, în funcție de raion.....	43
Tabel 5. Modalitățile prin care familiile ajung să beneficieze de serviciile Sprijinului Familial Primar, în funcție de raion.....	48

SUMAR

Contextul studiului

Situațiile de risc la care ar putea fi expuse familiile cu copii sunt multiple, prevenirea cărora implică acțiuni de consolidare și fortificare a capacităților acestora prin acțiuni comune ale actorilor comunitari. În acest mod pot fi create condiții pentru depășirea stărilor de dificultate cu care se confruntă familiile și stabilirea unui mediu care să conducă la dezvoltarea armonioasă a copiilor. Pentru a pune în aplicare mecanismul de prevenire a riscurilor prin abordarea intersectorială, prin Hotărârea Guvernului nr.889/2013, a fost reglementat un nou serviciu social în Republica Moldova – Serviciul social de Sprijin pentru familiile cu copii, iar în anul 2014, prin Hotărârea Guvernului nr.780, au fost aprobate standardele minime de calitate. Un rol important în reglementarea, dezvoltarea și implementarea noului serviciu l-au avut partenerii de dezvoltare și societatea civilă.

Cadrul normativ stabilește că acest serviciu poate fi prestat prin *Sprijin Familial Primar (SFP)* și *Sprijin Familial Secundar (SFS)*. Un interes deosebit îl prezintă SFP, care include activități și programe de prevenire primară la nivel de comunitate, în funcție de necesitățile familiilor cu copii. În perioada 2018–2022 datele MMPS atestă o pondere medie de circa 79,6% a copiilor asistați în cadrul serviciului social Sprijin Familial Primar, cele mai mari valori fiind înregistrate în anul 2018 (84,3%) și anul 2021 (81,4%). Chiar dacă datele statistice relevă o pondere înaltă a copiilor asistați prin acest serviciu, există anumite dificultăți în prestarea acestuia.

Metodologia de cercetare

Studiul sociologic „*Implementarea programelor și activităților de sprijin familial primar și a altor activități comunitare centrate pe consolidarea familiei*” este un prim studiu, care a fost desfășurat în vederea cartografierii programelor și a activităților de sprijin primar existente prin evaluarea relevanței, a eficienței, durabilității, dificultăților și a bunelor practici, pentru a consolida în viitor acțiunile actorilor comunitari în sprijinirea familiilor pentru a putea depăși situațiile de risc. Cercetarea s-a realizat prin aplicarea unei metodologii de cercetare combinată, care a cuprins *colectarea de date cantitative* (chestionar autoadministrat online) prin intermediul a 90 de asistenți sociali comunitari din 4 unități teritorial-administrative arondate ATAS Centru (r. Ialoveni, r. Criuleni, r. Dubăsari și r. Strășeni) și de *date calitative* prin interviuri individuale și de grup (14) și discuții de focus-grup (7), atât cu beneficiari de serviciu, cât și cu membri ai echipei multidisciplinare teritoriale. În vederea identificării unor bune practici, aria de cercetare a cuprins și profesioniști din cadrul STAS Fălești. Perioada de colectare a datelor cuprinde intervalul cronologic dintre 26 februarie – 30 martie 2024.

Principalele constatări ale studiului

În localitățile supuse cercetării a fost identificat un număr de 2298 copii în situație de risc, ceea ce constituie circa 3,8% din totalul copiilor din aceste localități. Mai mult de jumătate din acești copii (61,6% / 1416 copii) sunt din localitățile din r. Strășeni, iar a patra parte – din r. Ialoveni (25,5% / 587 copii). În cazul a 7 dintre localități (7,8%) nu se atestă nici un copil în situație de risc.

Asistenții sociali comunitari au indicat că în ultimii 2 ani au fost evaluate circa 6000 de familii pentru a beneficia de serviciul Sprijin Familial: în anul 2022 au fost evaluate 2811 familii potențiali beneficiari ai serviciului, dintre care majoritatea au fost în r. Ialoveni – 1740 de familii (61,9% din numărul total de familii evaluate din cele 4 raioane), iar în anul 2023 numărul familiilor evaluate a crescut față de anul 2022 cu circa 293 de familii sau cu 10,4%, numărul acestora atingând o cifră totală de 3104.

Datele cercetării relevă că în anul 2022 de serviciul Sprijin Familial Primar a beneficiat un număr de 2298 de familii, iar Sprijin Familial Secundar doar 563 de familii cu copii (circa 1/4 dintre beneficiarii serviciului Sprijin Familial Primar). Cel mai mare număr de beneficiari de Sprijin Familial Primar, atât în anul 2022, cât și în 2023, a fost înregistrat în r. Ialoveni. Studiul a stabilit că în 3 localități nici o familie cu copii nu a beneficiat de Sprijin Familial Primar (3,3%).

Cercetarea sociologică a evidențiat faptul că serviciul social Sprijin Familial Primar se implementează într-o manieră neuniformă în cele 4 unități teritorial-administrative, dar în toate fără acreditarea serviciului. Analiza fișelor de post ale membrilor echipei multidisciplinare, disponibile la momentul cercetării, relevă că acestea cuprind sarcini cu privire la organizarea și desfășurarea activităților axate pe consolidarea familiilor cu copii, doar că acestea ar trebui ajustate la reglementările în domeniu și accentuându-se responsabilitățile în contextul cooperării intersectoriale.

Implementarea programelor și activităților de sprijinire a familiilor cu copii implică un angajament consolidat al tuturor actorilor comunitari. În unitățile teritorial-administrative cercetate se atestă dificultăți în cooperarea intersectorială, cea mai mare sarcină revenindu-i asistentului social comunitar. În medie, într-o localitate se implică 3 actori locali în organizarea și desfășurarea activităților de sprijin a familiilor. Chiar dacă datele cercetării relevă o implicare a actorilor comunitari în activitățile de Sprijin Primar, datele cu privire la activitățile concrete realizate de fiecare actor comunitar evidențiază o implicare mai mare în activități de Sprijin Secundar: 61,9% din cele 415 activități raportate ca fiind realizate în mod individual de membrii EMD.

În cadrul discuțiilor de grup cu membrii echipei multidisciplinare s-au identificat practici de transfer de „putere” către asistentul social comunitar din partea celorlalți membri, acesta fiind perceput drept principalul responsabil de implementarea serviciului.

Activitățile de Sprijin Primar sunt realizate de *primărie* (53,3%), implicarea acesteia fiind realizată în special prin activități de Sprijin Secundar. În jur de 45% dintre asistenții sociali comunitari au menționat activitățile desfășurate de *instituțiile de învățământ*, care sunt realizate, în mare parte, prin intermediul adunărilor cu părinții (semestriale sau anuale). Aproximativ a treia parte dintre asistenții sociali comunitari au menționat despre activitățile realizate de *centrul de sănătate* (34,4%) și *poliție* (26,7%). Unele activități sunt realizate și de *biserică* sau organizații ale *confesiunilor religioase* (în aproximativ a cincea parte din localități), fiind identificate practici de implicare a organizațiilor confesiunilor religioase. Organizațiile *sectorului asociativ*, în special cele din afara localității, mai des au fost menționate de asistenții sociali comunitari în calitate de organizatori ai activităților de Sprijin Primar (23,3%). Participarea instituțiilor culturale în calitate de organizatori ai activităților de Sprijin Primar, de tipul *bibliotecilor* sau *caselor de cultură*, este destul de scăzută. Totuși, în unele localități s-au stabilit practici de implicare a bibliotecarelor în aceste activități și de desfășurare a activităților în spațiul bibliotecii.

Din totalitatea activităților de Sprijin Familial Primar stabilite de cadrul normativ, de către asistenții sociali comunitari cel mai des sunt desfășurate activități de *informare și sensibilizare a familiilor cu copii* (81,1%), cât și de ceilalți membri ai EMD (20,6% dintre

asistenții sociali au afirmat acest fapt). În aceste activități au fost implicate 1369 de familii (52,8% din totalul familiilor beneficiare). Modalitățile prin care se realizează *informarea sunt vizitele la domiciliu, organizarea unor ședințe în cadrul instituțiilor de educație sau bibliotecii, prin intermediul panourilor informative și al rețelelor de socializare*. În unele comunități s-au identificat practici de creare a grupurilor de părinți sau de localnici pe rețelele de socializare pentru a eficientiza transmiterea informației.

Referirea familiilor cu copii către specialiștii din cadrul altor servicii (sănătate, educație, ordine publică) sau din cadrul serviciilor de asistență socială este realizată de circa 66% dintre asistenții sociali comunitari, drept rezultat fiecare a 5-a familie fiind referită (19,9% sau 516 familii).

Circa a treia parte dintre asistenții sociali comunitari (31,1%) au organizat *activități comunitare cu copiii pentru susținerea dezvoltării emoționale, sociale și incluziunii sociale a acestora, prin activități sportive și culturale la care să participe întreaga familie*. În aceste activități au fost implicate circa 17% din familii (430) beneficiare ale serviciului de Sprijin Familial Primar. Studiul a relevat că organizarea și desfășurarea acestor activități este realizată cu dificultate din cauza schimbărilor demografice la nivel comunitar. *Activități comunitare care asigură oportunități pentru comunicare și suport reciproc în vederea depășirii dificultăților cu care se confruntă familiile cu copii* sunt realizate de către aproximativ 29% dintre asistenții sociali comunitari, beneficiind circa 283 de familii.

Activități de dezvoltare a competențelor parentale sunt realizate într-o pondere mai scăzută: circa 17% dintre asistenții sociali comunitari pentru 7% din familii (182). În total, 7% din familii (182) din zona cercetată au fost raportate ca având experiențe de participare în astfel de activități. Acest gen de activități sunt realizate în parteneriat cu instituțiile de sănătate, ONG-uri și instituții educaționale. De regulă, asistenții sociali comunitari sunt implicați în selectarea și organizarea grupului de părinți, iar activitățile propriuzise sunt desfășurate de profesioniști din alte sectoare. Beneficiarii participanți la studiu au evidențiat nevoia de organizare a acestor activități în zilele de weekend pentru a asigura o participare mai mare a părinților. În același timp, fără suportul ONG-urilor, asistenții sociali comunitari ar întâmpina dificultăți în desfășurarea acestor activități.

Într-o pondere mai mică sunt realizate activități cu privire la *organizarea grupurilor de suport reciproc* (12,2%), de acestea beneficiind 3,2% din familii (84 familii). În câteva localități s-a stabilit practica de organizare de *lecții/activități de transfer a modelelor de bune practici și experiențe pozitive de învățare între generații* (5,6%) prin întrunirile persoanelor de vârstă diferită (diferite generații) – copii, părinți, bunei. În total 82 de familii (3,2%) au asistat la astfel de activități. O contribuție în desfășurarea activităților a avut-o sectorul asociativ, prin implementarea proiectelor comunitare în domeniul îmbătrânirii active.

Participarea familiilor cu copii la activitățile de sprijin, care constau în activități de informare și de dezvoltare a abilităților parentale, este influențată de prezența beneficiilor materiale. În lipsa unui suport din partea primăriei sau a partenerilor, asistenții sociali comunitari și unii membri ai EMD sunt în situația de a acoperi aceste cheltuieli din cont propriu sau de a identifica diverse mecanisme de motivare materială a părinților.

Studiul a evidențiat de asemenea că asistenții sociali comunitari se confruntă cu dificultăți în delimitarea clară a activităților de Sprijin Familial Primar de cel Secundar, ajutoarele materiale sub formă de produse alimentare sau alte produse, precum și organizarea campaniilor de Crăciun / Paști sunt identificate de aceștia ca fiind activități de Sprijin Familial Primar.

Identificarea nevoilor de susținere a familiilor cu copii, organizarea și desfășurarea activităților de sprijin, cooperarea intersectorială pot fi determinate de participarea la programe de instruire a tuturor membrilor echipei multidisciplinare. Cercetarea a evidențiat că aceștia nu au participat la astfel de activități de formare axate pe implementarea noului serviciu social. Doar asistenții sociali comunitari au participat la unele instruirii. În ultimii 3 ani au participat la instruirii 41,1% dintre asistenții sociali comunitari (37). Aceste date pot fi explicate prin faptul că formarea profesioniștilor din domeniu pentru asigurarea aplicării acestui serviciu nu s-a făcut în mod separat. În cele mai multe cazuri instruirea a vizat aspecte ale serviciului, integrate în instruirea realizată pe alte subiecte, precum: managementul de caz. Activitățile de instruire au fost organizate de cele mai dese ori de *structura teritorială de asistență socială* – 86,5% (32 respondenți). *Asistenții sociali comunitari consideră că ar avea nevoie de o instruire detaliată în prestarea acestor servicii.* Capacitarea profesioniștilor în domeniu este una din prioritățile de viitor ale ministerului, prin crearea platformei de e-learning, care să faciliteze formarea profesională.

În situația în care asistenții sociali comunitari dețin informații cu privire la implementarea serviciului, aceștia se implică în consolidarea capacităților prin informare a membrilor EMD. Totodată s-a evidențiat deficitul de cunoștințe și competențe inclusiv în rândul asistenților sociali comunitari, stabilindu-se situații de necunoaștere a unor aspecte cu caracter general. În procesul de organizare a activităților de Sprijin Familial Primar o parte din profesioniști consultă sursele online, inclusiv platformele create de partenerii de dezvoltare (parinteste.md, Bebbo etc.).

În procesul de supervizare profesională a asistenților sociali comunitari mai puțin este abordată activitatea de prestare a serviciului. În cazul profesioniștilor din domeniul educațional, aceștia pot apela la specialiștii din cadrul serviciului de asistență psihopedagogică, iar cei din sănătate consultă ghidurile elaborate de Ministerul Sănătății.

Implementarea serviciului de Sprijin Familial Primar este văzută de doar aproximativ 2 din 10 respondenți destul de ușoară sau foarte ușoară (17,2%). Circa 1/4 dintre asistenții sociali comunitari consideră prestarea acestui serviciu destul de dificilă sau foarte dificilă (25,3%). Studiul a stabilit că 72 din asistenții sociali comunitari, participanți la cercetare (90 persoane), s-au confruntat cu dificultăți în prestarea activităților de Sprijin Familial.

Importanța serviciului social Sprijin Familial Primar nu este contestată de nici un profesionist participant la cercetare. Totuși, acesta este insuficient implementat, ceea ce este influențat de o serie de **factori instituționali**, printre care: *lipsa unei metodologii clare de organizare și prestare a serviciului, instruirea insuficientă a membrilor echipei multidisciplinare, lipsa unei metodologii și a unor instrumente aplicabile pentru profesioniștii din toate domeniile de cooperare în cadrul serviciului, neplanificarea și ne-bugetarea activităților de sprijin primar, lipsa unui cadru de monitorizare și evaluare, neacreditarea serviciului.* De asemenea, implementarea serviciului este îngreunată de *lipsa de interes a familiilor cu copii, lipsa timpului liber, lipsa culturii de solicitare a ajutorului, neîncrederea în informațiile oferite, iresponsabilitatea cu privire la situația copilului, centrarea părinților pe ajutor bănesc.*

Recomandările studiului

În aceste condiții, pentru a asigura o cooperare intersectorială eficientă și o implementare cu impact a serviciului, s-a stabilit nevoia de: revizuire a cadrului normativ în domeniu prin prisma noilor modificări în structura ATAS; reglementare

clară a procedurii de planificare, prestare, monitorizare și evaluare a serviciului de către STAS și de către ceilalți actori comunitari; angajare a specialiștilor în protecția drepturilor copilului, ca principal responsabil în asigurarea realizării activităților axate pe bunăstarea copilului și a familiilor cu copii; instituire și aplicare a unui mecanism clar de monitorizare și evaluare a serviciului; revizuire a fișelor de post ale membrilor echipei multidisciplinare din perspectiva reflectării nevoii de cooperare intersectorială în activitățile de Sprijinire a Familiei cu copii; operaționalizare a intervențiilor actorilor comunitari prin Sprijinul Familial Primar prin revizuirea și completarea Ghidului de suport pentru aplicare practică în prestarea Serviciului Social de Sprijin pentru Familiile cu Copii, aprobat prin ordinul Ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr.103 din 30.05.2016, asigurându-se astfel implementarea uniformă a serviciului și disponibilitatea materialelor metodice; organizarea de instruirii continui ale membrilor echipelor multidisciplinare în baza unui curriculum cadru; responsabilizare a actorilor comunitari pentru implementarea activităților de Sprijin Familial Primar, inclusiv prin aplicarea unor măsuri punitive; planificare anuală a activităților de Sprijin a Familiilor cu copii, inclusiv prin asigurarea financiară a acestor activități; desfășurare de campanii de informare a părinților cu privire la importanța serviciului, în vederea diminuării reticenței față de activitățile de sprijinire; diversificare a activităților de sprijinire a familiilor cu copii, prin atragerea societății civile, a bisericii, confesiunilor religioase, agenților economici în aceste activități; valorificare a bibliotecilor ca resurse importante la nivel comunitar; dezvoltare a infrastructurii comunitare (casă de cultură, bibliotecă, teren de sport etc.) pentru sporirea accesului la activități comunitare și facilitarea organizării acestora; promovare a bunelor practici de implementare a activităților de sprijin a familiilor cu copii, facilitându-se transferul de experiență între comunități.

Intervențiile care se impun a fi realizate vor asigura o abordare unică și unitară a tuturor actorilor comunitari asupra sarcinilor care le revin în activitățile de consolidare a familiilor cu copii.

INTRODUCERE

Prevenirea situațiilor de risc în cazul familiilor cu copii reprezintă un aspect cheie în consolidarea familiilor și crearea unui mediu favorabil dezvoltării armonioase a copiilor. Intervenția primară a tuturor actorilor comunitari trebuie realizată de maniera în care fiecare familie să poată să depășească starea de dificultate.

Preocupările față de prevenirea riscurilor la care poate fi expusă familia cu copii și asigurarea bunăstării copilului au condus la reglementarea în anul 2013 a unui nou serviciu social – Sprijin pentru familiile cu copii (în continuare SF), prestat prin Sprijin Primar și Sprijin Secundar. Totodată, pentru a consolida cooperarea intersectorială pentru asigurarea bunăstării copilului a fost dezvoltat suplimentar cadrul normativ.

Astfel, serviciul se axează pe consolidarea capacităților părinților de a-i asigura copilului un mediu oportun și sigur pentru o dezvoltare optimă și sănătoasă, oferindu-i susținere emoțională, socială și educațională. În același timp, serviciul se concentrează pe crearea oportunităților în mediile care interacționează cu familia și copilul. Prin susținerea părinților, serviciul asigură bunăstarea copilului, indiferent de circumstanțe și experiențe.

Datele MMPS atestă că în perioada anilor 2018–2022 ponderea copiilor asistați prin serviciul de Sprijin Familial Primar a fost în jur de 80% din numărul total al copiilor asistați în cadrul serviciului SF. Aceste date sunt raportate de structurile teritoriale de asistență socială.

Tabel 1. Dinamica numărului copiilor asistați prin serviciul Sprijin Familial Primar (SFP)

	2018 ^[1]	2019 ^[2]	2020 ^[3]	2021 ^[4]	2022 ^[5]
Numărul copiilor asistați în cadrul serviciului social Sprijin Familial, total	93280	81763	86966	77451	84054
Numărul copiilor asistați în cadrul serviciului social Sprijin Familial Primar	78590	61106	68363	63018	66594
Ponderea copiilor asistați prin Sprijin Familial Primar	84,3%	74,7%	78,6%	81,4%	79,2%

Pentru a determina modul în care se implementează serviciul de Sprijin Familial Primar, dificultățile și modalitățile de consolidare, inițiativa globală Changing the Way We Care (CTWWC) a inițiat un studiu de cartografiere a activităților de consolidare a familiilor cu copii prin serviciul Sprijin Familial Primar. Astfel, în perioada martie–aprilie 2024, a fost desfășurat studiul sociologic, care a avut ca **scop analiza programelor/activităților de Sprijin Familial Primar și a altor activități comunitare axate pe consolidarea familiei disponibile în țară.**

[1] https://social.gov.md/wp-content/uploads/2022/10/raport_cer_103_pentru_anul_2018c.pdf

[2] https://social.gov.md/wp-content/uploads/2022/10/raport_cer_103_pentru_anul_2019c.pdf

[3] <https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2021/05/Raport-CER-103-pentru-anul-2020.pdf>

[4] https://social.gov.md/wp-content/uploads/2022/10/Raport-CER-103-Copii-aflati-in-situatie-de-risc-si-copii-separati-de-parinti_-pentru-2021c-1.pdf

[5] <https://social.gov.md/wp-content/uploads/2023/04/Raport-statistic-anual-nr.-103-Copii-aflati-in-situatie-de-risc-si-copii-separati-de-parinti-in-anul-2022.pdf>

Obiectivele studiului se referă la:

1. Cartografierea programelor / activităților existente de Sprijin Familial Primar și a altor acțiuni concentrate pe consolidarea familiei, furnizate de prestatori publici și privați, de organizații/ asociații laice și religioase;
2. Evaluarea relevanței, eficienței și a durabilității programelor/activităților care se implementează de cel puțin 2 ani;
3. Determinarea factorilor de succes și a riscurilor în funcționarea programelor/ activităților de Sprijin Familial Primar;
4. Analiza resurselor existente la nivel de comunitate: resurse umane, resurse administrative, resurse financiare;
5. Analiza funcțională a fișelor de post ale specialiștilor angajați în servicii universale la nivel de comunitate (asistența socială, educație, sănătate, ordine publică, alte domenii) care ar putea fi implicați în programe/activități de sprijin și consolidare a familiei;
6. Elaborarea recomandărilor.

Studiul sociologic s-a realizat utilizând o metodologie combinată, fiind aplicate metode cantitative și calitative de cercetare.

I. Cercetarea cantitativă s-a desfășurat prin aplicarea chestionarului în format online (platforma www.kobotoolbox.org). Au participat 90 de asistenți sociali comunitari din 4 unități teritorial-administrative de nivel II arondate ATAS Centru: r. Ialoveni – 22, r. Strășeni – 30, r. Criuleni – 27 și r. Dubăsari – 11. În 3 din 4 unități teritorial-administrative de nivel II la studiul cantitativ au participat toți asistenții sociali comunitari, iar în raionul Ialoveni au participat 22 din 25 de primării, în 3 primării la momentul cercetării nu erau angajați asistenți sociali comunitari.

Din totalul ASC participanți la studiu doar 4 respondenți erau de sex masculin, restul – 86 de persoane de sex feminin. Vârsta medie a ASC este de 42,6 ani, pe unități teritorial-administrative vârsta medie fiind de: r. Dubăsari (38,1 ani), r. Criuleni (40,2 ani), r. Strășeni (44,5 ani) și r. Ialoveni (45,2 ani).

Din cei 90 de respondenți, 88 erau angajați în calitate de *asistent social comunitar*, 1 respondent cumula funcția de ASC și *specialist în protecția drepturilor copiilor* și 1 respondent – *specialist în protecția drepturilor copilului*. În medie, ASC participanți la cercetare aveau o experiență de muncă în funcția dată de circa 7 ani.

Tabel 2. Experiența de muncă în funcția de asistent social comunitar sau specialist în protecția drepturilor copilului

	Total		Criuleni		Dubăsari		Ialoveni		Strășeni	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
Media	7,3		6,7		6,7		8,6		7,1	
Până la 2 ani	19	21,3%	6	22,2%	4	36,4%	6	27,3%	3	10,3%
3-5 ani	27	30,3%	10	37,0%	2	18,2%	3	13,6%	12	41,4%
6-10 ani	20	22,5%	5	18,5%	2	18,2%	4	18,2%	9	31,0%
Mai mult de 11 ani	23	25,8%	6	22,2%	3	27,3%	9	40,9%	5	17,2%

Majoritatea respondenților au studii superioare de licență (51) sau masterat (17), colegiu (13), profesional-tehnice secundare (7), iar 2 dintre respondenți nu au studii de specialitate.

În mare parte asistenții sociali care activează în localități nu au studii în domeniul social, dar în domenii conexe sau domenii diferite, fiind angajate în funcție de experiența de muncă anterioară.

„Activez ca asistent social de 1 an și 2 luni, dar înainte de asta am fost profesor de istorie, director de liceu, primar de comună și apoi din nou director de liceu. Și când doream să mă odihnesc la pensie, doamna primar m-a rugat să mă angajez că avea nevoie în localitate de specialist” (IA 7).

Colectarea datelor cantitative s-a realizat în perioada 26 februarie – 5 martie 2024.

II. Cercetarea calitativă s-a realizat în baza metodelor și tehnicilor de colectare a datelor, precum:

Analiza documentară (Desk research), prin intermediul căreia a fost analizat cadrul normativ în domeniu, datele disponibile în plan național cu privire la prestarea serviciului social Sprijin pentru familiile cu copii, a studiilor în domeniu. Totodată, au fost analizate fișele de post ale specialiștilor angajați în diverse sectoare (asistență socială, medicină, poliție), stabilite de prevederile Hotărârii Guvernului.

Interviul aprofundat, fiind realizate 14 interviuri individuale cu reprezentanți ai specialiștilor atât de la nivel central, cât și de la nivel local și 1 interviu de grup.

Focus-Grup, desfășurându-se 7 ședințe de focus-grup, 5 – cu specialiști la nivel local din diverse domenii *asistență socială, APL, medicină, educație, ordine publică, sectorul asociativ, religie* și 2 focus-grupuri cu beneficiarii de SFP.

Tabel 3. Repartizarea instrumentelor calitative pe categorii de intervievați

Metoda		Număr de activități de cercetare	Număr de participanți
Focus-grup	Specialiști locali membri ai EMD (ATAS Centru)	2	15
	Specialiști locali membri ai EMD (STAS Fălești)	3	18
	Beneficiari	2	14
Interviu individual aprofundat	MMPS	1	1
	Șef ATAS	1	1
	Șef serviciu Asistență socială comunitară	1	1
	Specialist Sprijin Familial STAS	2	2
	Asistent social supervisor	1	1
	Asistent social comunitar	3	3
	Preot/reprezentant instituție religioasă	1	1
	Primar	2	2
Medic	2	2	
Interviu de grup	Asistent social comunitar	1	3

Cercetarea s-a axat pe identificarea practicilor de prestare a serviciului SFP în unitățile teritorial-administrative arondate ATAS Centru. Pentru comparabilitate, pe parcursul

cercetării s-a stabilit necesitatea de a fi extinsă aria de cercetare, prin colectarea datelor prin metode calitative din cadrul STAS Fălești. Selecția acestui STAS este argumentată prin implicarea acestuia în proiecte din domeniul asistenței sociale, inclusiv cu privire la Sprijinul Familial Primar. Culegerea datelor calitative s-a desfășurat în perioada 6 – 30 martie 2024.

Limite ale cercetării:

- Specialiștii responsabili de Sprijin Familial nou angajați, urmare a reformării sistemului de asistență socială, nu au putut oferi informații vaste cu privire la implementarea serviciului;
- Lipsa asistenților sociali comunitari în unele localități, fapt ce a împiedicat colectarea datelor pe fiecare localitate, pentru aceste localități datele fiind raportate de către STAS;
- Lipsa posibilității de triangulare a datelor cu privire la informațiile plasate pe panourile informative din cadrul primăriilor (în cazul discuțiilor de grup sau individuale realizate online și telefonic).

I. DEZVOLTAREA ȘI ORGANIZAREA SERVICIULUI SOCIAL SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR

Asigurarea unui mediu propice dezvoltării personalității copiilor poate fi realizată prin implementarea acțiunilor axate pe consolidarea familiilor cu copii, astfel încât să poată fi identificate resurse interne necesare pentru depășirea situațiilor de risc. În șirul acțiunilor date se înscrie și instituirea serviciului social Sprijin Familial.

Deși serviciul Sprijin Familial a fost inițiat în Republica Moldova începând cu anii 2000, fiind reglementat și implementat de către diverse autorități publice locale, instituirea serviciului la nivel național a fost realizată abia în 2013 prin aprobarea Hotărârii Guvernului nr.889/2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului social de sprijin pentru familiile copii. În anul 2014 este aprobat cadrul normativ cu privire la standardele minime de calitate a acestui serviciu (Hotărârea Guvernului nr.780/2014 cu privire la aprobarea Standardelor minime de calitate privind Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii). Suplimentar, pentru consolidarea cooperării intersectoriale pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului, în anul 2018 a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr.143/2018, care complimentează prevederile cu privire la acțiunile necesare a fi realizate pentru a fortifica resursele familiale în prevenirea riscurilor bunăstării copiilor.

Un suport în organizarea serviciului de Sprijin Familial Primar (SFP) a fost realizat de partenerii de dezvoltare și organizațiile societății civile. În acest sens, în anul 2016 a fost elaborat^[6] și aprobat de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei (ordin nr.103/2016) un material metodic cu privire la procedurile de prestare, organizare și funcționare a Serviciului social de sprijin a familiilor cu copii – „*Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii. Ghid de suport pentru aplicare practică*”^[7]. Ghidul asigură explicarea procedurilor de prestare a serviciului în baza regulamentului-cadru și a standardelor minime de calitate.

Serviciul a fost dezvoltat în scopul consolidării și susținerii familiilor în vederea prevenirii sau depășirii situațiilor de risc, pentru ca aceasta să poată oferi un mediu sigur și favorabil îngrijirii, creșterii și dezvoltării optime a copiilor săi. Finalitatea urmărită prin prestarea acestui serviciu se referă la asigurarea bunăstării copilului, prin prevenirea separării copilului de familie, prin dezvoltarea abilităților parentale, prin dezvoltarea relațiilor și a rețelelor sociale de suport, prin conectarea familiilor la resursele disponibile la nivel comunitar și orientarea la servicii universale (sănătate, educație), servicii specializate (ordine publică, asistență socială) sau la alte resurse existente la nivel local.

În vederea prevenirii situațiilor de risc, serviciul include măsuri și activități de informare și suport pentru familiile cu copii din comunitate, prin *intervenții primare și secundare* axate pe susținerea părinților în depășirea dificultăților apărute în creșterea și educarea copilului.

[6] Ghidul a fost elaborat în cadrul Proiectului „Familie puternică pentru fiecare copil”, implementat de AO „Parteneriate pentru fiecare copil” în colaborare cu Guvernul Republicii, prin intermediul Advancing Partners & Communities (acord Nr. APC-GM-0028), în cadrul unui acord de cooperare (Nr. AID-OAA-A-12-00047), finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională.

[7] https://www.p4ec.md/ro/Documente/Ghiduri/Ghid_SF.pdf

Cadrul normativ stabilește că **Sprijinul Familial Primar** poate fi realizat prin intermediul activităților și programelor de prevenire primară la nivel de comunitate, în funcție de necesitățile familiilor cu copii, în mod special fiind indicate:

- activități de informare și sensibilizare pe anumite subiecte sau situații de risc, pentru diverse grupuri,
- activități de consolidare a capacităților parentale, prin organizarea instruirii și ghidării părinților, organizarea grupurilor de suport reciproc, atât pentru părinți, cât și pentru copii,
- activități comunitare cu copii pentru susținerea dezvoltării emoționale, sociale și a incluziunii sociale a acestora, dar și activități comunitare care vin să ofere anumite oportunități pentru comunicare și suport reciproc pentru depășirea dificultăților cu care se confruntă familiile cu copii.

Serviciul se aplică și în cazurile de reintegrare a copiilor, atunci când familia este susținută și încurajată să depășească situația de dificultate, astfel încât să poată îngriji copilul întors în familie și să-i ofere condiții și un mediu adecvat pentru creștere și dezvoltare.

În cazul **Sprijinului Familial Secundar** (SFS) se au în vedere ansamblul de activități realizate prin acordarea ajutorului bănesc (la necesitate) familiilor cu copii în situații de risc, cu scopul de a diminua factorii care afectează sănătatea și dezvoltarea copilului, de a preveni separarea copilului de familie sau de a pregăti reintegrarea lui în familie.

La momentul efectuării studiului, implementarea serviciului de Sprijin Familial (primar sau secundar) în cele patru unități teritorial-administrative de nivelul II arondate ATAS Centru se realizează în afara acreditării acestuia. Cadrul normativ în domeniu (HG nr.889/2013) nu stabilește prevederi cu privire la acreditare. Analiza rapidă a resurselor digitale ale Inspectoratului Social de Stat a permis identificarea ordinului de aprobare a fișei de inspectare a Serviciului Social de Sprijin pentru familiile cu copii (ordin nr.24 din 27.07.2020)^[8], fără posibilitate de vizualizare a acesteia.

Prevenirea situațiilor de risc și îmbunătățirea rezilienței parentale poate fi realizată prin programele și activitățile de Sprijin Familial Primar. Un rol important în prestarea Sprijinului Familial Primar îi revine asistentului social comunitar, care în corespundere cu cadrul normativ are ca sarcină să identifice necesitățile copilului și ale părinților/persoanei în grija căreia este copilul și să asigure ulterior acces la resurse, programe, servicii comunitare. Cooperarea intersectorială, în special cu specialiștii din cadrul instituțiilor de asistență medicală primară, de educație, de menținere a ordinii publice, cu reprezentanții administrației publice locale, reprezentanții societății civile, este relevantă în realizarea activităților de Sprijin Familial Primar.

Analiza unor fișe de post ale profesioniștilor din rețeaua actorilor comunitari implicați în desfășurarea activităților de Sprijin Primar relevă faptul că anumite activități de Sprijin Primar al familiei sunt indicate, inclusiv se menționează nevoia de cooperare în realizarea activităților. *Fișa de post a asistentului social comunitar* stabilește o serie de atribuții cu referire la Sprijinul Primar, precum: facilitarea activității grupurilor de suport reciproc; prestarea serviciilor sociale primare; mobilizarea comunității și stabilirea de parteneriate pentru soluționarea problemelor beneficiarilor; conlucrarea cu ONG-urile din raion în scopul prevenirii, ameliorării și soluționării situațiilor de dificultate a familiilor în impas; sesizarea și informarea autorității tutelare locale despre cazurile copiilor în risc de violență, neglijare, exploatare și trafic etc. Totodată, în fișa postului este indicată rețeaua actorilor comunitari cu care interacționează asistentul social comunitar pentru realizarea sarcinilor, indicându-se atât actorii din cadrul sistemului, cât și cei din afara

[8] Ordin cu privire la aprobarea Fișei de inspectare a serviciului social de sprijin pentru familiile cu copii. Disponibil: <https://is.msmps.gov.md/sources/view/101>

sistemului (Primarul, secretarul primăriei, Consiliul local, instituția preșcolară și școlară, medicul de familie, polițistul de sector, organizațiile neguvernamentale, biserica, agenții economici etc.).

Fișa de post a medicului de familie indică activitățile necesare a fi realizate în prevenirea primară a riscurilor, printre care: instruirea sanitaro-igienică a populației, promovarea modului sănătos de viață și „formarea cursurilor de instruire a pacienților”, desfășurarea activităților profilactice pentru depistarea formelor precoce ale patologiilor și a factorilor de risc etc. De asemenea, este indicată necesitatea de cooperare cu „organele protecției sociale și serviciile de caritate” în asistența „persoanelor abandonate, singuratice, vârstnice, invalizilor etc.”.

Fișa de post a ofițerului de sector stabilește în calitate de sarcini conexe serviciului de Sprijin Familiar Primar, printre care: desfășurarea activităților de prevenire și contracarare a acțiunilor care atentează la securitatea, sănătatea, libertatea și viața persoanelor; realizarea activităților destinate prevenirii și reducerii riscurilor consumului de alcool, intervenția în cazurile de violență în familie și protecția victimei; desfășurarea activităților informativ-educative a persoanelor (inclusiv în cadrul instituțiilor de educație, colective de muncă) care au ca scop prevenirea fenomenelor sociale cu impact negativ. Totodată, în fișa postului este indicată necesitatea de:

- cooperare cu instituțiile responsabile din domeniul asigurării drepturilor copilului,
- acordare a sprijinului autorităților tutelare locale în procesul de evaluare și asistență a copiilor aflați în situație de risc,
- informare a actorilor comunitari în cazul apariției unor comportamente antisociale în rândul copiilor,
- participare la comisii și consilii locale create pe lângă APL de nivelul întâi în domeniul protecției drepturilor și libertăților omului,
- participare și desfășurare în comun cu membrii comunității a diferitor activități de informare.

În urma analizei fișelor de post disponibile se poate conchide că, în mare parte, sunt indicate activități de prevenire a riscurilor asociate sănătății, securității și vieții familiei și copiilor, totuși, fiind necesare anumite ajustări ale acestora la cadrul normativ. Totodată, și din discuțiile cu alți actori cheie, s-a sesizat nevoia de a interveni, inclusiv prin organizarea de sesiuni de instruire, pentru centrarea activității EMD pe nevoile comunității.

„Din ceea ce ne arată nouă practica, foarte mulți polițiști sau reprezentanți ai ordinii publice se concentrează doar pe identificarea, reținerea infractorului și nu pe impactul asupra familiei, care, de fapt, este victimă și care ar trebui să lucreze în echipele multidisciplinare.” (IA_1)

Pe parcursul anilor, acest serviciu a cunoscut evoluții diferite, chiar dacă la conceperea acestuia accentul a fost pus, în special, pe Sprijinul Familiar Primar, cel secundar având ca scop să contribuie suplimentar la fortificarea capacităților familiei pentru a preveni riscurile. Totuși, în ultimii ani, într-o măsură mai mare, s-a acordat atenție Sprijinului Secundar, în condițiile existenței resurselor financiare puse la dispoziție de partenerii de dezvoltare.

„Când a fost gândit conceptul acestui serviciu, primordial, accentul era pus pe Sprijin Primar și nu pe cel secundar. Deci cel secundar vine doar să suplinească, să ofere un suport adițional – resurse financiare – în cazul în care s-au întreprins toate măsurile necesare la nivel de comunitate, s-au referit către toate serviciile.” (IA_1)

Prestarea serviciului de Sprijin Primar a fost determinată și de dezvoltarea rețelei de servicii la nivel comunitar, care să vină în sprijinul familiilor. Un astfel de serviciu dezvoltat este serviciul social Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni – 3 ani, unde accesul copilului în centru este condiționat de serviciul de Sprijin Familiar Secundar^[9]. De asemenea, pe parcursul anilor au fost dezvoltate și pilotate câteva programe de susținere a familiilor cu copii, printre care Mellow Parenting, Panda, unele dintre care urmează a fi instituționalizate de către autorități. Dezvoltarea și implementarea acestor servicii și programe la scară națională vor contribui la o intervenție mai bună în cazul familiilor aflate în dificultate.

„Cu regret, foarte lent s-au dezvoltat serviciile care vin să ajute, să fortifice acest serviciu... s-a pilotat cu partenerii dezvoltare, programul de parenting Mellow Parenting. Noi acum vrem să-l consolidăm și să-l instituționalizăm. Astfel de programe trebuie să fie dezvoltate în fiecare regiune și să fie puse la dispoziție cetățeanului.” (IA_1)

În context, necesitatea activităților și programelor de Sprijin Familiar primar nu poate fi contestată, fiind un serviciu necesar pentru familiile în situație de risc. Studiul sociologic a stabilit nevoia de a fi consolidat și suplimentat acest serviciu cu multiple programe, care să vină în Sprijinul Familiei și să contribuie la consolidarea sistemului național de asistență socială.

„Cu siguranță este nevoie să ai un astfel de serviciu, este un serviciu de bază care trebuie să fie pus la dispoziție tuturor familiilor care se confruntă cu o dificultate, dar serviciul respectiv trebuie să fie completat de mai multe programe care vin în sprijinul lui, să fie consolidat, căci nu consolidează doar un serviciu, dar prin aceste acțiuni și sistemul de protecție a copilului în totalmente.” (IA_1)

Necesitatea acestui serviciu poate fi determinată și prin acțiunea Guvernului de a include acest serviciu în pachetul minim de servicii sociale, în corespundere cu Hotărârea Guvernului nr.800/2018, mizându-se pe sporirea accesului, la nivel național, a familiilor la acest tip de sprijin. Reforma sistemului de asistență socială a condus la revizuirea normei cu privire la pachetul minim de servicii sociale. Guvernul urmează să stabilească o listă a serviciilor sociale de bază, luându-se în calcul câteva criterii:

- a) riscul social pentru sănătatea, dezvoltarea și securitatea persoanei;
- b) gradul de autonomie a beneficiarilor (privind îngrijirea, mobilitatea, capacitatea decizională și financiară);
- c) incidența cazurilor care determină necesitatea acordării serviciului social;
- d) impactul serviciului asupra incluziunii sociale a beneficiarului^[10].

Reprezentanții MMPS consideră că serviciul de Sprijin Familiar ar fi necesar să se regăsească în lista serviciilor sociale de bază, asigurându-se finanțare atât pentru serviciul familial secundar, cât și cel primar. Alocarea mijloacelor financiare va asigura dezvoltarea și diversificarea programelor la nivel comunitar.

„În pachetul de servicii de bază să fie inclus, inclusiv, Sprijinul Familiar. Sperăm că va fi inclus, statul va oferi resurse financiare care vor fi necesare pentru nevoile identificate în teritoriu, dar mai important este nu aspectul financiar (n.a. Sprijin Secundar), dar este Sprijinul Familiar Primar, care trebuie consolidat prin diversificarea programelor și serviciilor de calitate, necesare în fiecare comunitate.” (IA_1)

[9] Pct.23, subpct.1, Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni – 3 ani, aprobat prin HG nr.730/2018

[10] Art.19¹, Legea cu privire la serviciile sociale nr.123/2010

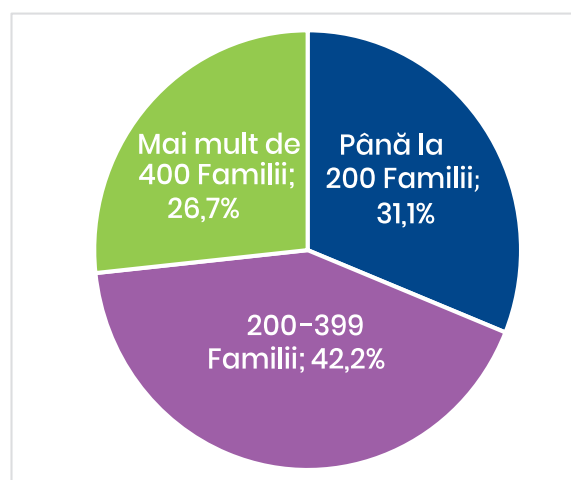
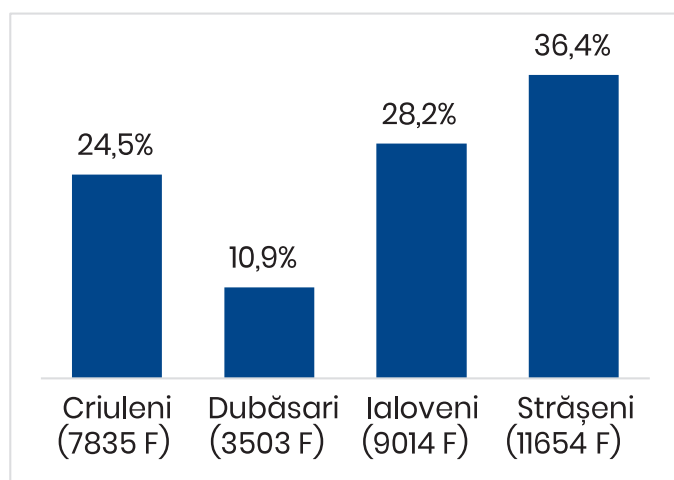
II. PROFILUL BENEFICIARILOR SERVICIULUI SOCIAL SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR

Conform datelor colectate de la 90 de asistenți sociali comunitari din unitățile teritorial-administrative arondate ATAS Centru, au fost raportate 32006 familii cu copii. Cel mai mic număr de familii cu copii, conform datelor din *figura 1*, se înregistrează în r. Dubăsari – 3503 familii cu copii, ceea ce ar constitui circa 11% din totalul familiilor aflate în teritoriul avut în vizorul cercetării. În același timp, ¼ dintre familii au fost raportate în localitățile din r. Criuleni (24,5% / 7835 familii), 28,2% – r. Ialoveni (9014 familii) și 36,4% – r. Strășeni (11654 familii).

Totodată, studiul a stabilit că circa 31,1% dintre localități au în evidență *mai puțin de 200 de familii cu copii* (28 localități), 42,2% dintre localități au între 200–399 de familii cu copii (38 localități), iar 26,7% – în evidență *mai mult de 400 de familii cu copii* (24 localități) (Vezi *figura 2*).

Figura 1. Ponderea familiilor cu copii în localitățile din raioanele arondate ATAS Centru, raportate de ASC

Figura 2. Ponderea localităților în funcție de numărul de familii cu copii în ATAS Centru, raportate de ASC

În regiunea supusă studiului au fost raportați de către asistenții sociali comunitari 59772 copii. Cel mai mare număr de copii se atestă în localitățile din raioanele Strășeni (20794 copii) și Ialoveni (19192 copii), cărora le revin câte circa 1/3 din numărul total de copii din regiune. Aproximativ ¼ din numărul de copii le revin localităților din r. Criuleni – 23,5% (14075 copii), iar în cele din r. Dubăsari ponderea copiilor este de doar 9,6% (5711 copii).

Cele mai mici localități înregistrează un număr de 25 de familii cu copii și 65 de copii. Totodată, în circa ¼ dintre localități sunt la evidență *până la 300 de copii* (22 localități), iar în 37,8% / 34 din localități sunt *între 300 – 599 de copii* și în tot atâtea localități sunt *mai mult de 600 de copii*.

În medie, majoritatea familiilor raportate de asistenții sociali comunitari ar avea minimum 2 copii.

Figura 3. Ponderea copiilor în localitățile din raioanele arondate ATAS Centru, raportați de ASC

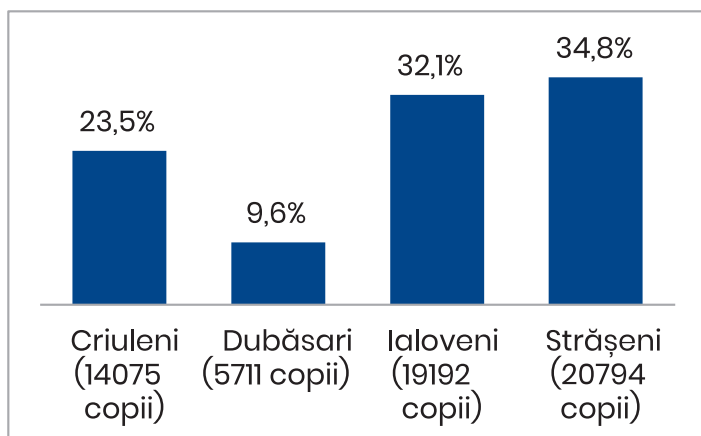
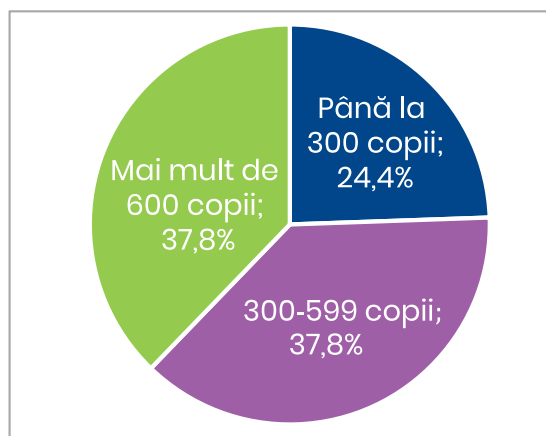

Figura 4. Ponderea localităților în funcție de numărul de copii în ATAS Centru, raportați de ASC

În localitățile supuse cercetării a fost identificat un număr de **2298 copii în situație de risc**, ceea ce constituie **circa 3,8%** din totalul copiilor din aceste localități. Mai mult de jumătate din acești copii (61,6% / 1416 copii) sunt din localitățile din r. Strășeni, iar a patra parte – în r. Ialoveni (25,5% / 587 copii). În celelalte două raioane numărul copiilor în situație de risc, raportat de asistenții sociali, este mai mic: r. Criuleni – 11% / 253 copii și r. Dubăsari – 1,8% / 42 copii.

Studiul scoate în evidență faptul că în 7,8% / 7 dintre localități (r. Dubăsari – s. Cocieri, s. Corjova, s. Coșnița, s. Doroțcaia, s. Holercani și r. Criuleni – s. Zăicana, s. Dolinnoe) nu se atestă *nici un copil în situație de risc*.

Aproximativ în câte ¼ din localități sunt *până la 10 copii (25 de localități)* și *11-20 copii în situație de risc (23 de localități)*. În 24 de localități (26,7%) sunt *între 21-49 copii în situație de risc*, iar în 11 localități (12,2%) sunt peste 50 de copii în situație de risc, 10 fiind din r. Strășeni (s. Micleușeni, s. Rădeni, s. Gălești, s. Scoreni, s. Sireți, s. Negrești, s. Recea, s. Micăuți, s. Vorniceni, s. Cojușna) și o localitate din r. Ialoveni (s. Rezeni).

Figura 5. Ponderea copiilor în situație de risc, în raioanele arondate ATAS Centru, raportați de ASC

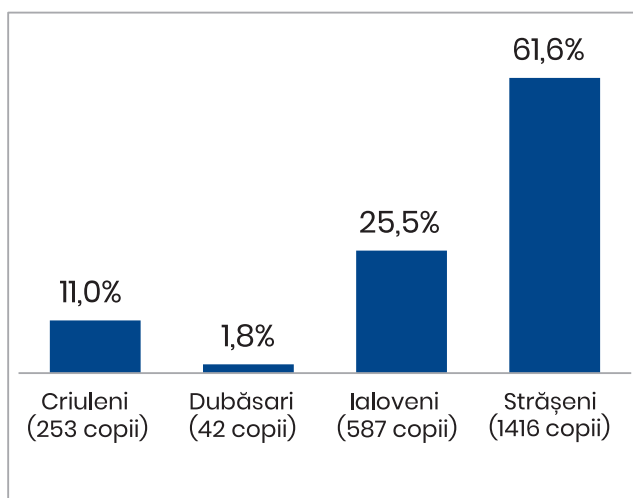
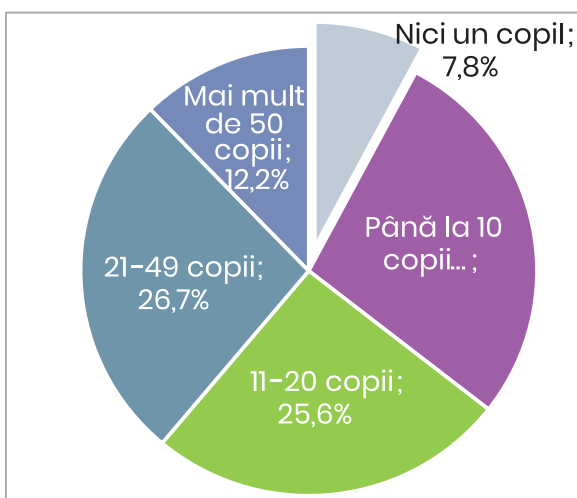

Figura 6. Ponderea localităților în funcție de numărul de copii în situații de risc în ATAS Centru, raportați de ASC

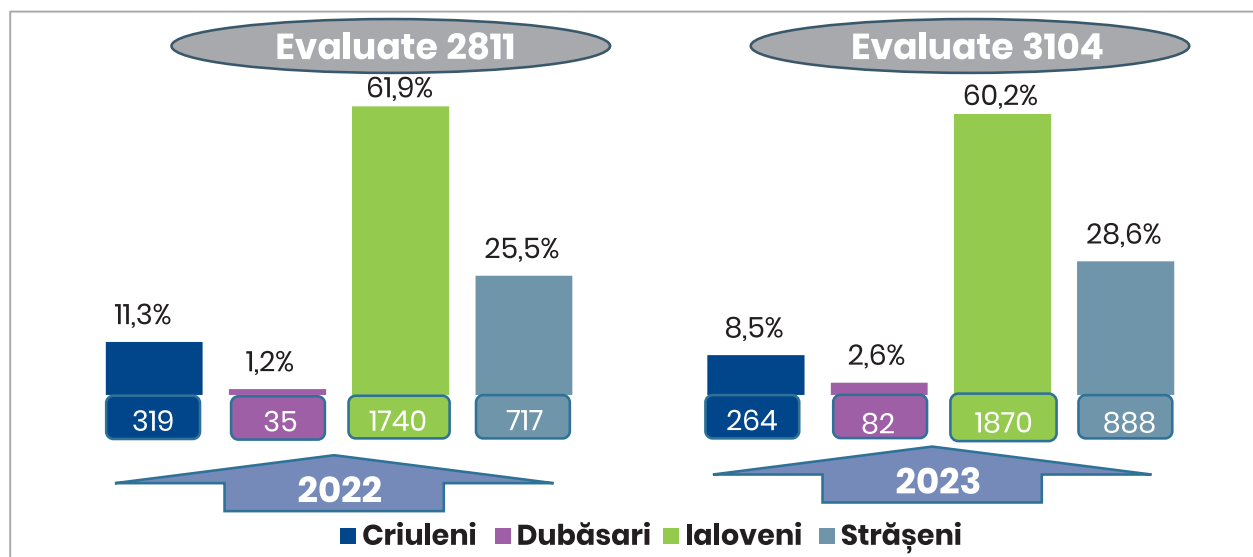

În asistența familiilor și copiilor în situație de risc, într-o pondere mai mare li se prestează *Sprijin Familial Primar*. Circa 2/3 dintre respondenți (67,8% / 61 ASC) au afirmat acest fapt, în timp ce 32,2% din respondenți (29 ASC) au indicat *Sprijinul Familial Secundar*.

Asistenții sociali comunitari au indicat că în ultimii 2 ani au fost evaluate circa 6000 de familii pentru a beneficia de serviciul *Sprijin Familial*, într-o pondere mai mare fiind evaluate în anul 2023. Astfel, în anul 2022 au fost evaluate 2811 familii potențiali beneficiari ai serviciului *Sprijin Familial*, dintre care majoritatea au fost din r. Ialoveni – 1740 de familii (61,9% din numărul total de familii evaluate din cele 4 raioane). În cazul celorlalte raioane, ponderea familiilor evaluate pentru a beneficia de acest serviciu este relativ mai mică: în r. Strășeni au fost evaluate doar 717 din familii (25,5%), în r. Criuleni – 319 familii (11,3%) și în r. Dubăsari – 35 de familii (1,2%).

În anul 2023 numărul familiilor evaluate pentru a beneficia de serviciul *Sprijin Familial* a crescut față de 2022 cu circa 293 familii sau 10,4%, numărul acestora atingând cifra de 3104. În acest context putem menționa faptul că cel mai mult a crescut numărul familiilor evaluate în r. Strășeni – 888 de familii (+171 de familii sau cu 23,8% mai mult), în r. Ialoveni – 1870 de familii (+130 de familii sau cu 7,5% mai mult), în r. Dubăsari – 82 de familii (+47 de familii sau cu 134,3% mai mult). Doar în r. Criuleni numărul acestora a scăzut până la 264 de familii în 2023, fiind evaluate cu 55 de familii mai puțin decât în 2022 (cu 17,2% mai puțin).

Figura 7. Ponderea familiilor pe unități teritorial-administrative care au fost evaluate în anii 2022 și 2023 pentru a beneficia de serviciul Sprijin Familial, din numărul total de familii evaluate, în ATAS Centru

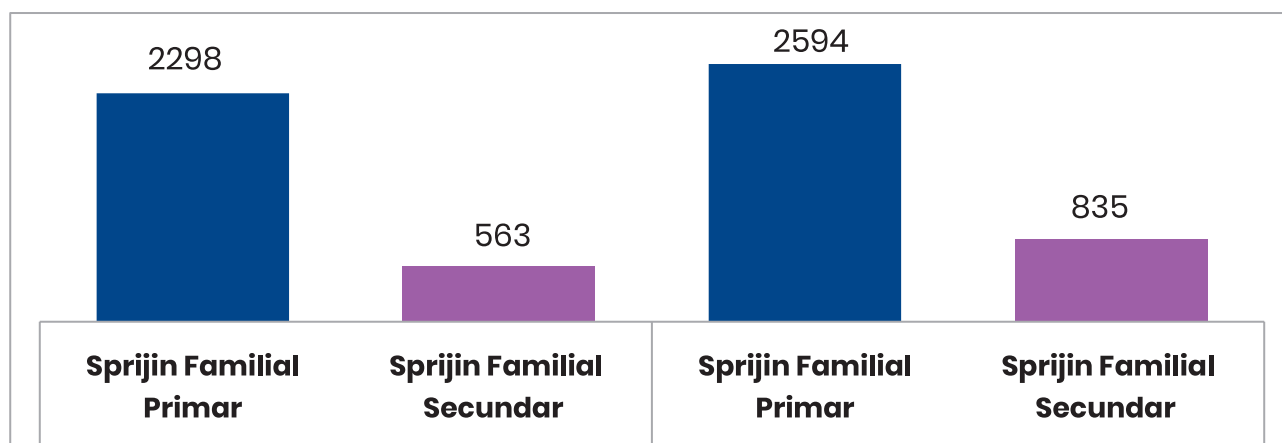

Raportând datele din 2023 la numărul total de familii cu copii din unitățile teritorial-administrative cercetate, putem conchide că aproximativ fiecare a cincea familie din Ialoveni (20,7%) a fost evaluată de asistenții sociali comunitari. În timp ce în celelalte unități teritorial-administrative ponderea este sub 10%: r. Strășeni – 7,6%, r. Criuleni – 3,4% și r. Dubăsari – 2,3%.

Conform datelor colectate de la asistenții sociali comunitari, în 2022 au beneficiat de serviciul *Sprijin Familial Primar* un număr de 2298 de familii, iar de *Sprijin Familial Secundar* – doar 563 de familii cu copii, ceea ce constituie circa ¼ dintre beneficiarii serviciului *Sprijin Familial Primar* (24,5%).

În anul 2023 a fost înregistrată o creștere a numărului beneficiarilor de ambele tipuri de servicii comparativ cu 2022. De *Sprijin Familial Primar* au beneficiat 2594 (+296 familii sau cu 11,4% mai mult), iar de *Sprijin Familial Secundar* – 835 de familii cu copii (+272 de familii sau cu 32,6% mai mult), ponderea acestora constituind circa 1/3 dintre beneficiarii serviciului *Sprijin Familial Primar* (32,2%).

Figura 8. Ponderea familiilor care au beneficiat în anii 2022 și 2023 de serviciul Sprijin Familial Primar și Secundar, în ATAS Centru

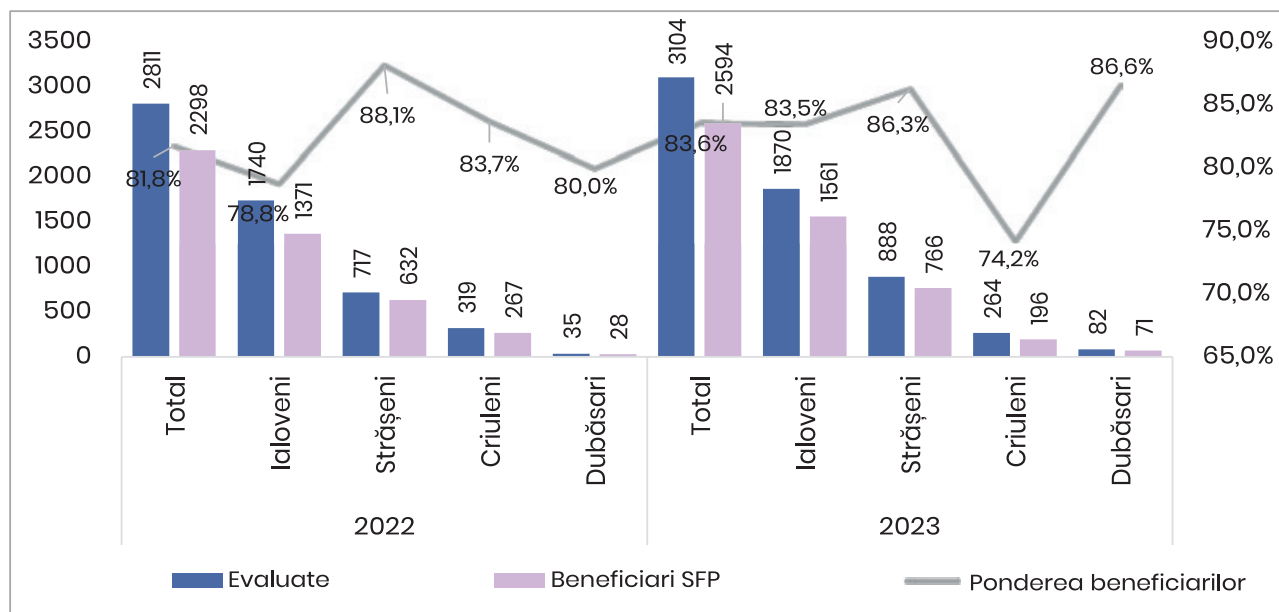
Cel mai mare număr de beneficiari de *Sprijin Familial Primar*, atât în anul 2022, cât și în 2023, a fost înregistrat în r. Ialoveni: în 2022 – 1371 de familii, iar în 2023 – 1561 de beneficiari sau cu 190 de familii mai mult (cu 12,2% mai mult). Astfel, în r. Ialoveni, în anul 2023 au beneficiat de *Sprijin Familial Primar* aproximativ 17,3% din toate familiile cu copii.

Raionul Strășeni, la fel, înregistrează un număr mare de beneficiari de Sprijin Primar: în 2022 – 632 de familii, iar în 2023 – 766 (+137 de familii sau cu 17,5% mai mult). Cea mai mare creștere a numărului de beneficiari a fost stabilită în raionul Dubăsari, unde, în 2022, au beneficiat de acest suport 28 de familii cu copii, iar în 2023 numărul acestora a crescut până la 71 de familii (+43 de familii sau cu 153,6%). În r. Criuleni s-a înregistrat descreșterea numărului de familii beneficiare de la 267 de beneficiari în 2022 la 196 de beneficiari (-71 de familii sau cu 26,6% mai puțin) în anul 2023. În aceste unități teritoriale-administrative ponderea familiilor beneficiare în anul 2023 din totalul de familii din aceste localități este destul de mică: Strășeni – 6,3%, Criuleni – 2,5% și Dubăsari – 2,0%.

Corelând datele cu privire la numărul familiilor care au **beneficiat** de serviciul *Sprijin Familial*, cu numărul celor care au fost **evaluate**, se constată faptul că peste 80% dintre familiile evaluate au beneficiat de serviciul *Sprijin Familial Primar* (2022 – 81,8% și 2023 – 83,6% dintre familii). Conform datelor din figura 11, în anul 2022, cea mai mare rată dintre familiile **evaluate** pentru a beneficia de serviciul *Sprijin Familial* și cei care au **beneficiat** de *Sprijin Familial Primar* este în r. Strășeni – 88,1%. Această unitate teritorial-administrativă are o rată mai mare de încadrare în serviciu comparativ cu r. Ialoveni (78,8%), r. Dubăsari (80%) și r. Criuleni (83,7%).

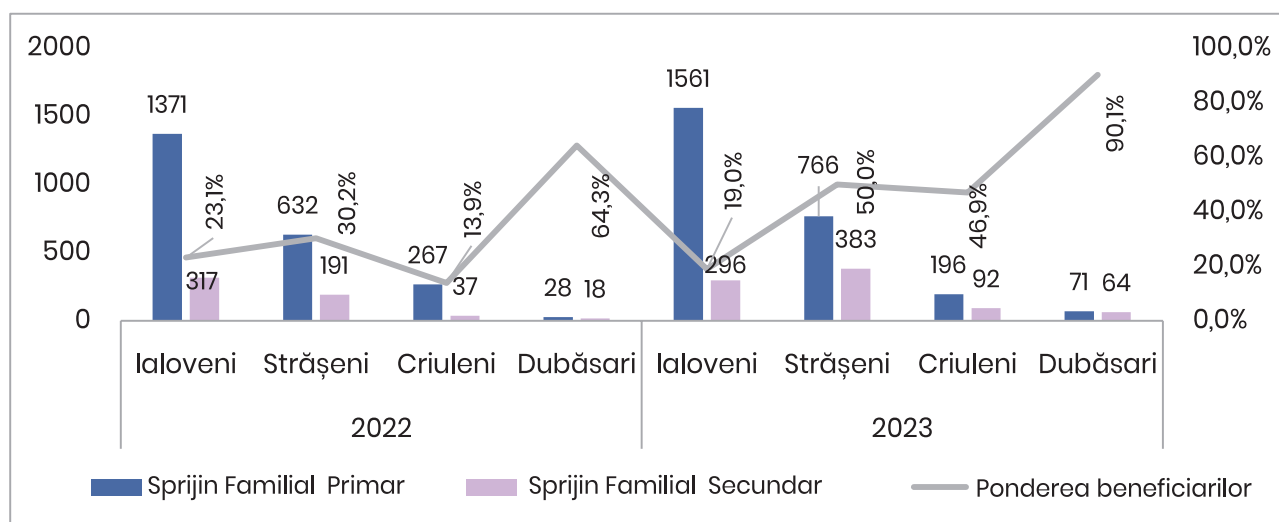
În 2023 cea mai înaltă rată de încadrare în serviciul de *Sprijin Familial Primar* a fost înregistrată în Dubăsari (86,6%), urmat de Strășeni (86,3%), Ialoveni (83,5%) și Criuleni (74,2%).

Figura 9. Ponderea familiilor care au beneficiat în anii 2022 și 2023 de serviciul Sprijin Familiar Primar din numărul total al familiilor evaluate, în raioanele arondate ATAS Centru

Studiul a permis stabilirea și a numărului de familii beneficiare de serviciul *Sprijin Familiar Secundar*. Conform datelor, într-o măsură mai mare au beneficiat familiile cu copii din r. Ialoveni: în 2022 – 317 familii, iar în 2023 – 296 de familii (cu -21 familii mai puțin). În r. Strășeni, în anul 2022 au beneficiat de acest serviciu 191 de familii, iar în 2023 numărul acestora a crescut de circa 2 ori (383 de familii). În r. Criuleni, în 2022 au beneficiat de Sprijin Secundar 37 de familii, iar în anul 2023 numărul acestora a crescut de circa 3 ori (92 de familii), creștere care s-a înregistrat și în r. Dubăsari: în anul 2022 – 18 familii și în anul 2023 – 64 de familii, numărul familiilor beneficiare crescând de peste 3 ori.

Figura 10. Numărul familiilor care au beneficiat în anii 2022 și 2023 de serviciul Sprijin Familiar Primar și Secundar, pe raioane arondate ATAS Centru

În anul 2023 se observă o creștere semnificativă a ratei familiilor care au beneficiat de serviciul *Sprijin Familial Secundar*, raportat la numărul beneficiarilor de *Sprijin Familial Primar* pentru 3 din 4 raioane. În acest context cea mai mare creștere se atestă în Criuleni de la 13,9% în 2022 la 46,9% în 2023 (+33,1%), Dubăsari – de la 64,3% în 2022 la 90,1% în 2023 (25,9%) și Strășeni – de la 30,2% în 2022 la 50,0% în 2023 (+19,8%). Doar în Ialoveni se atestă o mică scădere a ratei beneficiarilor de la 23,1% în 2022 la 19,0% în 2023 (-4,2%).

Studiul calitativ desfășurat a scos în evidență importanța serviciului SFP pentru depășirea stărilor de risc ale familiilor cu copii. Chiar dacă este important, acesta nu se implementează în măsura în care să răspundă la nevoile familiilor.

„Acest serviciu este unul foarte, foarte necesar, dar este foarte puțin implementat.”
(IA_2)

III. IMPLEMENTAREA ACTIVITĂȚILOR DE SUPT ȘI A PROGRAMELOR DE PREVENIRE

Serviciul *Sprijin Familial Primar* poate fi prestat familiilor cu copiii prin mai multe activități, de suport orientate spre prevenirea și înlăturarea factorilor care pot conduce la situații de risc și consolidarea familiei prin formarea deprinderilor privind îngrijirea și educația copilului, formarea competențelor sociale și emoționale ale copilului, crearea rețelei sociale a familiei^[11]. În mare parte, asistenții sociali comunitari care au participat la cercetare au menționat că în localitățile lor se organizează activități, destinate și orientate familiilor cu copiii în situații de risc. Studiul a scos în evidență faptul că **asistenții sociali comunitari întâmpină dificultăți în delimitarea clară a activităților de Sprijin Familial Primar de cel Secundar**. În cele mai multe cazuri, în discuțiile individuale cu aceștia, ajutoarele materiale sub formă de produse alimentare sau alte produse sau organizarea campaniilor de Crăciun, erau catalogate de aceștia ca fiind activități de Sprijin Primar.

„De la Diaconia avem Sprijin Primar la familii. Produse alimentare, activități nu am avut, dar ajutoare la cantina socială” (IA_6).

Conform datelor, în localitățile arondate ATAS Centru, de serviciul *Sprijin Familial Primar* au beneficiat circa 2594 de familii. Raportând la această cifră numărul familiilor care au beneficiat de diversele activități prestate în cadrul acestui serviciu pe parcursul anului 2023, se constată că circa 40% dintre familii au beneficiat de câteva programe / activități ale serviciului *Sprijin Familial Primar*, restul beneficiind doar de câte o activitate în cadrul acestui serviciu.

Studiul a stabilit că în 3 localități familiile cu copii *nu au beneficiat de nici o activitate de Sprijin Familial Primar* (3,3%), acestea fiind s. Greblești și s. Ghelauza (r. Strășeni) și s. Măgdăcești (r. Criuleni).

III.1. Activități de informare, sensibilizare și diseminare a materialelor tematice realizate de asistenții sociali comunitari

Studiul relevă că cea mai des realizată activitate de Sprijin Primar este **informarea și sensibilizarea părinților/ingrijitorilor**. Astfel, 4 din 5 asistenți sociali comunitari (81,1%) au desfășurat asemenea activități.

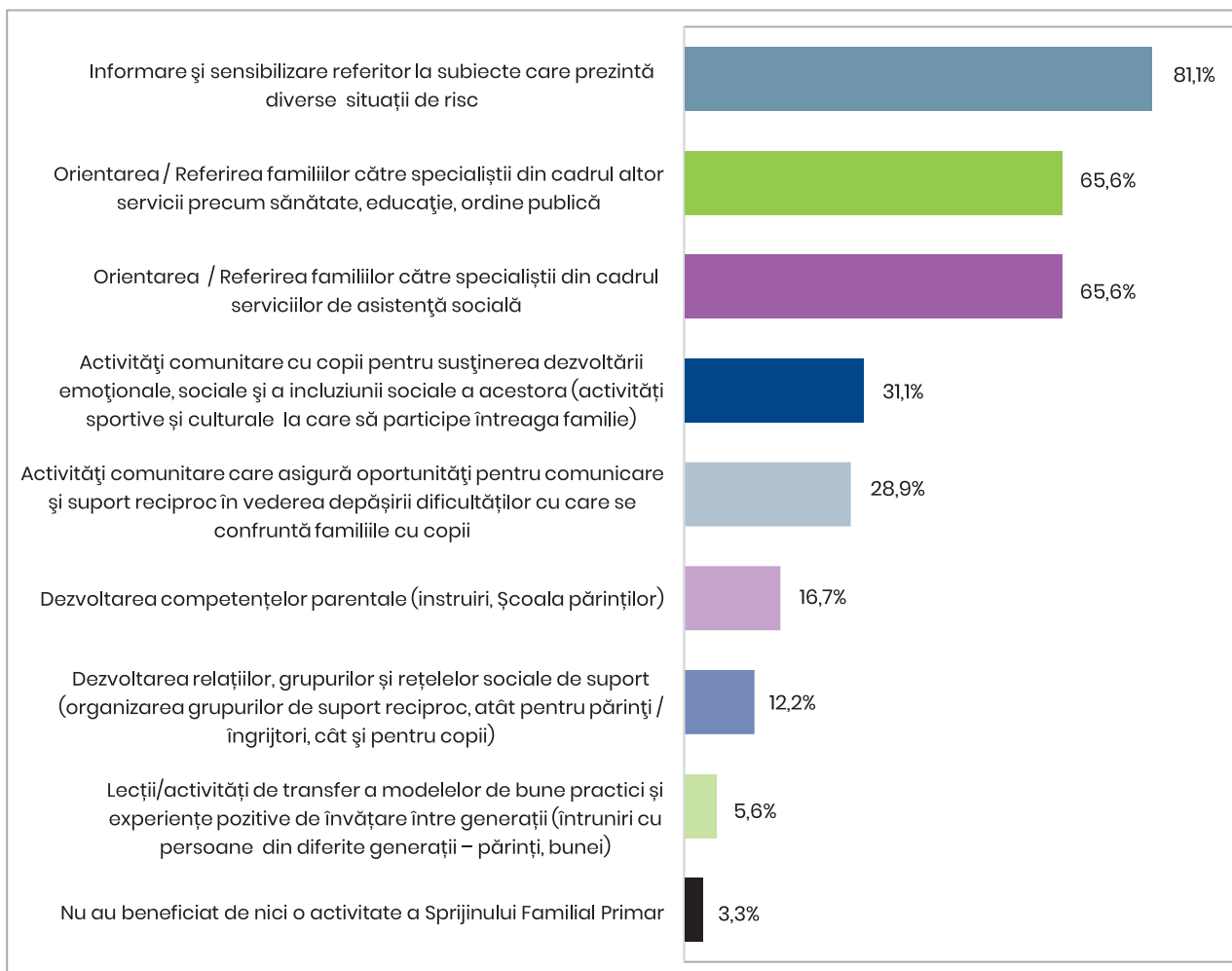
„Sprijinul Primar este atunci când persoana s-a adresat cu o oarecare problemă, iar noi ne străduim cu forțele disponibile, din ceea ce este posibil, să o rezolvăm. Facem evaluare inițială, facem vizita la domiciliu să vedem de ce este nevoie, oferim o consultație, informațiile necesare sau putem să o referim la un serviciu specializat. Doar le informăm, la serviciul Sprijin Familial Primar noi doar le dăm informații sau putem să sensibilizăm și comunitatea să vină cu anumite ajutoare pentru unii copii” (IA_8).

[11] HG nr. 889/2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului social de sprijin pentru familiile cu copii

Implicarea mai frecventă a asistenților sociali comunitari în activitățile de informare și sensibilizare este apreciată și de personalul din cadrul STAS-urilor, în situația în care alte programe de sprijin sunt mai puțin dezvoltate.

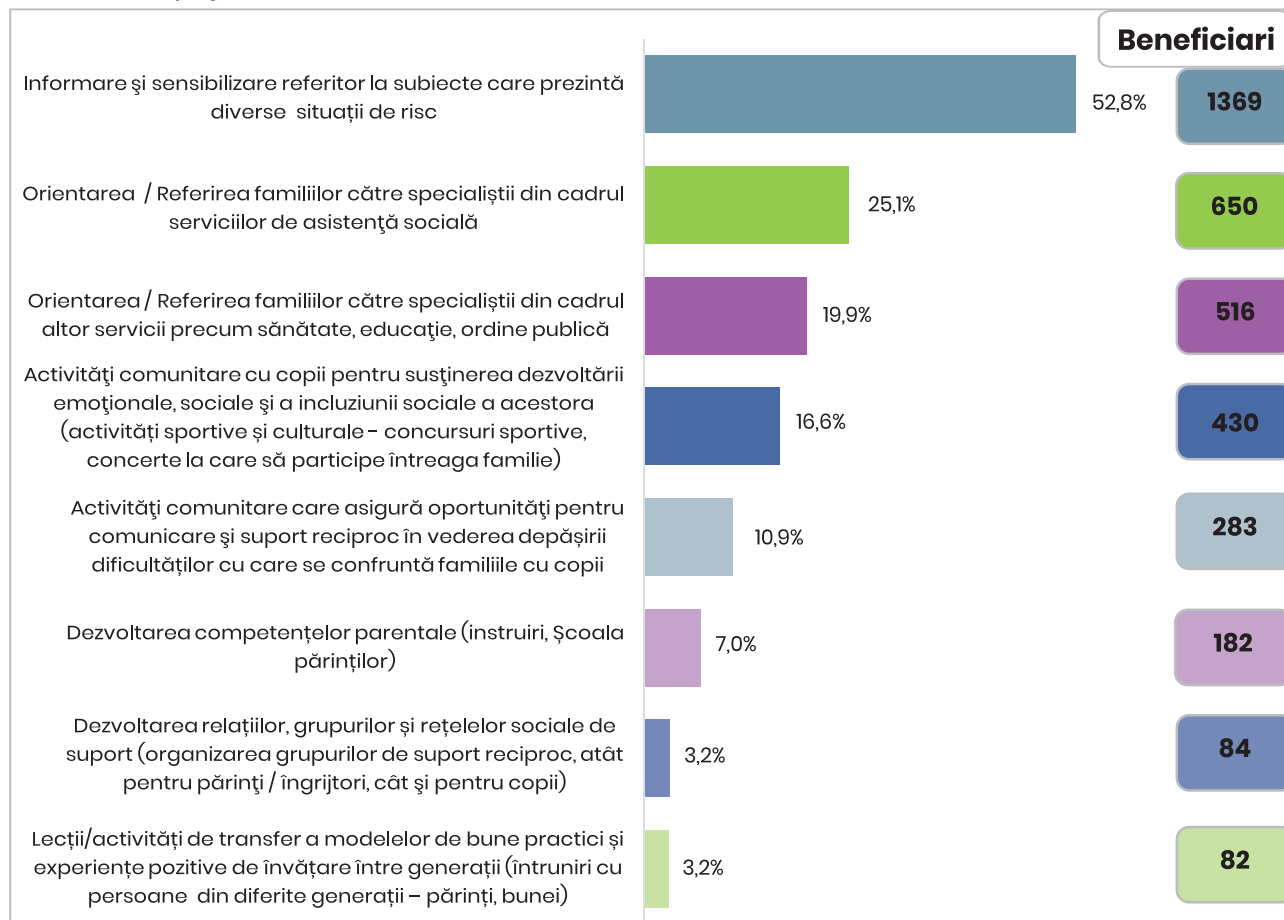
„Noi nu prea avem programe, adică asistenții sociali se includ la programele de prevenire, mai mult prin activități de informare, sensibilizare, suport reciproc, adică promovarea unor norme, a unui anumit stil de viață, pentru a preveni situațiile de risc.” (IA_3)

Figura 11. Ponderea activităților din cadrul serviciului Sprijin Familial Primar, desfășurate de ASC din cadrul ATAS Centru

Totodată, 1369 de familii sau aproximativ jumătate dintre beneficiarii serviciului (52,8%) au fost informați și sensibilizați referitor la subiecte care prezintă diverse situații de risc. Într-o pondere mai mare au beneficiat familiile din localitățile raioanelor Dubăsari (87,3%) și Criuleni 82,1%. În raioanele Strășeni (52,5%) și Ialoveni (47,7%) au asistat la astfel de activități circa jumătate dintre familiile beneficiare de Sprijin Familial Primar.

Figura 12. Ponderea familiilor care au beneficiat de activitățile serviciului Sprijin Familial Primar

Informarea părinților/îngrijitorilor poate fi realizată prin diverse modalități: prin vizitele la domiciliu, organizare unor ședințe în cadrul instituțiilor de educație sau al bibliotecii.

„Se fac vizite la domiciliu, se vede situația cum este, pe urmă convocăm ședințele și invităm părinții la ședință. Organizăm și mese rotunde, în incinta bibliotecii am făcut, la liceul teoretic, unde au participat chiar și mamele” (IA_6).

O parte din participanții la cercetare au menționat că informarea are loc într-un mod mai organizat prin intermediul mijloacelor de comunicare – telefon, fiind create grupuri ale părinților pe diverse rețele de socializare/comunicare, fapt ce asigură informarea rapidă a părinților.

Unii asistenți sociali comunitari au menționat că o serie de informații sunt plasate pe panourile informative ale primăriilor. Totuși, unii consideră mai eficientă informarea directă a părinților prin comunicare, fiind siguri că informația a fost transmisă.

„Nu prea toți citesc anunțurile, dar chiar dacă și citesc, trece pe lângă panou, dar așa îi mai bine când îi anunțăm” (IA_6).

Subiectele asupra cărora părinții/îngrijitorii sunt informați sunt:

- violență domestică,

„Famiile cu copii le informăm și despre violența fizică, violența, despre toate astea” (IA_6).

- prestațiile sociale

„Pe părinți mai mult îi informăm... informații le dau la ceea ce ține de prestații sociale, unde sunt surse financiare, asta pe ei îi interesează... le mai dau informații despre ajutorul social, lor le place ajutorul social” (IA_5).

Activități de informare sunt organizate atât de către asistenții sociali comunitari, cât și alți actori comunitari, în special, fiind implicați polițiștii.

„Polițiștii vin cu informații” (IA_6).

În satul Puhoi, raionul Ialoveni, a fost identificată practica de realizare a activităților de informare și sensibilizare a părinților asupra educației copiilor, a obligațiilor părintești de către reprezentanții unei confesiuni religioase. În organizarea activităților este implicat și asistentul social comunitar, în special, prin selectarea familiilor beneficiare.

„Noi cooperăm cu biserica biblică, care organizează mese rotunde, vin reprezentanți din America, din Marea Britanie, Italia, adunăm, chiar au fost cazuri când am adunat și 100 de copii, dintre care au fost și părinți și s-au organizat mese rotunde 2-3 zile la rând... vin cu ajutoare și le vorbesc despre comportamentul părinților, despre obligațiile părintești, ei tot informează”.

III.2. Programe de consolidare a competențelor parentale realizate de asistentul social comunitar

Dezvoltarea și consolidarea competențelor parentale reprezintă o activitate importantă în cadrul Sprijinului Familial. Discuțiile de grup cu părinții au evidențiat că aceștia ar avea nevoie de sesiuni de formare a abilităților parentale. Activitatea de muncă din gospodărie îi împiedică să petreacă timp cu copiii, în această situație soluția este de a oferi acces copiilor la telefonul mobil.

„La țară este pământ, sunt animale împrejurul casei, vacă, mai sunt bătrâni care stau la pat, chiar vine fata de la școală și spune: Hai mamă să ne jucăm, dă mamă să îți arăt ceva. Dar dă-mi pace că eu am de lucru. Ea vrea atenție, vrea să mă duc cu dânsa, să mă plimb, să strângem floricele. Dar du-te și nu mă înnebuni la cap, ia telefonul ăla și șezi în el și dă-mi pace. Nu e bine, câteodată stau înaintea să mă culc și stau și mă gândesc „uite cât copilul acesta vrea ceva, vrea, dar nu poți, eu mă ocup cu lucru în casă și ea că vrea așa, că vrea așa, nu reușesc” (FG_1_beneficiari).

„Noi nu ne prea permitem pentru că noi trebuie să lucrăm, să ieși dimineața la 6 și să vii seara la 8-9 acasă. Copii caută în ziua de azi atenție, dacă o să aibă atenție de la părinți, o să aibă și educație, dar noi nici atenție nu dăm, nici educație, nu reușim să-i educăm cum trebuie, iată asta-i problema” (FG_2_beneficiari).

Studiul a determinat că în 1 din 6 localități s-au desfășurat **activități de dezvoltare a competențelor parentale** (16,7%) prin organizarea de instruiți, seminare, training-uri pentru părinți sau școala părinților ca rezultat al parteneriatelor dintre instituțiile locale cu diverse organizații neguvernamentale. În total, 7% din familii (182) din zona cercetată au fost raportate ca având experiențe de participare în astfel de activități.

Distribuția datelor pe unități teritorial-administrative relevă faptul că activitatea este prestată în aceeași pondere familiilor atât în r. Strășeni (16,7%), cât și în r. Criuleni (16,3%). Ponderea cea mai mică este înregistrată în r. Ialoveni (1,4%). În cazul r. Dubăsari nici o familie nu a beneficiat de astfel de activități.

Cercetarea calitativă atestă faptul că unii asistenți sociali nici nu cunosc despre faptul că ei trebuie să organizeze activități de dezvoltare a abilităților parentale. Chiar dacă nu se realizează activități de instruire a părinților, oricum ei consideră că acestea ar fi foarte utile. Alții au menționat că au avut astfel de experiențe, organizând grupuri de părinți împreună cu specialiștii din instituțiile de sănătate și din cadrul structurii teritoriale de asistență socială.

„Eu cunosc despre aceste servicii, dar nu le-am efectuat. Având o experiență de 20 și ceva de ani ca director de școală am lucrat cu foarte mulți copii și cred că la grădiniță, de asemenea, se fac astfel de activități, dar ca asistent social n-am știut că s-ar putea face activități de instruire. Dar cred că aceste servicii ar fi foarte utile” (IA_7).

„Noi am făcut cândva, am organizat pentru mamele cu copii mici, împreună cu specialiști de la direcție sau specialiști de la medicină discutăm. Specialiști în cadrul direcției tot recent au fost anume cu serviciul de tutela și asistența parentală profesionistă, tot a fost o ședința de informare pentru părinți” (IA_8).

„Ei prestează de comun și cu medicul de familie, prestează, dar când văd că nu este îndeajuns, că ar trebui specialiști de altă calitate, atunci referă la alți specialiști” (IA_2).

În organizarea activităților de abilitare parentală asistenții sociali comunitari referă părinții sau apelează la diverse organizații neguvernamentale, cu care structurile teritoriale de asistență socială cooperează. Parteneriatele cu societatea civilă sunt de o importanță deosebită în acest caz, în lipsa acestora ar fi dificil pentru asistenții sociali comunitari să organizeze activități de consolidare a abilităților parentale.

„Noi tot prin acordurile de parteneriat cu partenerii noștri, când avem cazurile de referire – dezvoltarea capacităților parentale, noi apelăm la ei și respectiv lucrăm cu familia ca să accepte, că oricum fără acceptul lor tot nu este normal să avem doar de bifă că am referit familia și îi convingem. Fără aceste parteneriate ce facem? Aproape nimic, rămânem la ce avem” (IA_2).

III.3. Activități de mobilizare a comunității realizate de asistentul social comunitar

În cadrul comunităților cercetate s-a stabilit că sunt organizate activități care au ca scop mobilizarea comunității pentru a consolida instituția familiei. Circa 1/3 dintre asistenții sociali comunitari (31,1%) au menționat că sunt organizate **activități comunitare cu copii pentru susținerea dezvoltării emoționale, sociale și incluziunii sociale** a acestora realizate prin activități sportive și culturale la care să participe întreaga familie. Raportat la numărul de beneficiari, 16,6% din familii (430) au beneficiat de astfel de activități comunitare.

„Uneori și consiliere psihologică le mai facem familiilor dacă este necesar” (IA_8)

Activitățile comunitare cu copii pentru susținerea dezvoltării emoționale, sociale și a incluziunii sociale a acestora (activități sportive și culturale) sunt mai des indicate a fi desfășurate în localitățile din r. Dubăsari, ponderea familiilor care au beneficiat fiind de circa 40%. În celelalte unități teritorial-administrative se înregistrează valori mai mici (r. Criuleni – 23%, r. Strășeni – 28,3% și r. Ialoveni – 9%).

Unii participanți la discuțiile de grup și individuale au menționat că în perioada de până la independență în localități se organizau mai des activități sportive cu implicarea comunității, un motiv fiind numărul mic al persoanelor rămase în țară și lipsa de timp pentru organizarea acestor activități.

„Acum nu se fac întreceri între copii și părinți, dar așa a fost, eu lucrez din '78 în localitate, înainte se făceau. Nu se organizează, nu se reușește, mulți sunt plecați, tinerii mai mult sunt plecați” (IA_6).

În 28,9% dintre localități, asistenții sociali au remarcat despre **activitățile comunitare care asigură oportunități pentru comunicare și suport reciproc** în vederea depășirii dificultăților cu care se confruntă familiile cu copii. De astfel de activități a beneficiat aproximativ fiecare a 10 familie în localitățile arondate ATAS Centru (283 de familii sau 10,9%). În aceste activități au fost implicate într-o măsură mai mare familiile din r. Criuleni – 38,8%, ponderea acestora fiind de câteva ori mai mare comparativ cu raioanele Strășeni – 15,4% și Ialoveni – 5,7%. În r. Dubăsari nici o familie nu a beneficiat de astfel de activități.

Un exemplu de mobilizare a comunității a fost identificat în s. Zăicana, r. Criuleni, prin organizarea unei campanii de donare de haine și obiecte pentru familiile defavorizate. Lucrurile colectate au fost transmise în alte localități, din considerentul că localnicii din Zăicana nu doresc să ia lucruri de la localnici, însă sunt dispuși să ia din cele aduse în localitate de ONG-uri. În cazul localităților mici, de tipul s. Zăicana, există o tendință de a se rușina să poarte lucruri de-ale localnicilor. Prin acest comportament persoanele se protejează de a fi etichetate.

„Am mai făcut nu demult chestia asta cu donează pentru cineva din localitate și am îndemnat comunitatea și a adus haine în folosință și obiecte care de exemplu nu le trebuiau și știți că e chin pe familiile acestea din categorii care ar putea beneficia și ei nu vor să vină să ia. Mai bine le duc în altă localitate și din localitatea cealaltă aduc altele... ei vin, parcă se simt rușinați de aceea că, ar lua lucrurile cuiva tot din localitatea dată. Înțelegeți, iată dacă vin haine sub folosință din altă localitate, dintr-un ONG oarecare, atunci familiile vin și își aleg, și iau... dar când e vorba de ai tăi din localitate nu vor să vină”.

O practică mai puțin aplicată în comunitățile cercetate se referă la **organizarea grupurilor de suport reciproc**, atât pentru părinți / îngrijitori, cât și pentru copiii. În 1 din 10 localități are loc dezvoltarea relațiilor, grupurilor și a relațiilor sociale de suport (12,2%) prin organizarea acestora, indicându-se că 3,2% din familii (84 de familii) au beneficiat de astfel de activități. De acest gen de susținere au beneficiat într-o pondere mai mare familiile din raionul Criuleni (10,2%) și Strășeni (5,1%). În cazul raioanelor Ialoveni (1,6%) și Dubăsari (0%) ponderea beneficiarilor este foarte mică sau nu există nici o familie care să fi beneficiat.

În r. Ialoveni o practică menționată s-a referit la grupul de suport al părinților cu copii cu dizabilități, care a fost instituit cu suportul unei organizații neguvernamentale (Lumos).

„În cadrul serviciului de asistență personală este, și tot cu ajutorul ONG-ului, mai ales cu LUMOS-ul, se fac, lunar, ședințe cu grupul de suport cu părinții care au copii cu dizabilități”.

În câteva localități s-a stabilit practica de organizare de **lecții/activități de transfer al modelelor de bune practici și experiențe pozitive de învățare între generații** (5,6%) prin întrunirile persoanelor de vârstă diferită (diferite generații) – copii, părinți, bunei. În total, 82 de familii (3,2%) au asistat la astfel de activități de transfer intergenerațional al bunelor practici de educare. Dezagregarea datelor pe unități teritorial-administrative indică că de așa gen de activitate au beneficiat doar familiile din raioanele Ialoveni (3,7%) și Strășeni (3,1%), însă ponderea este destul de mică.

III.4. Alte activități de Sprijin Primar

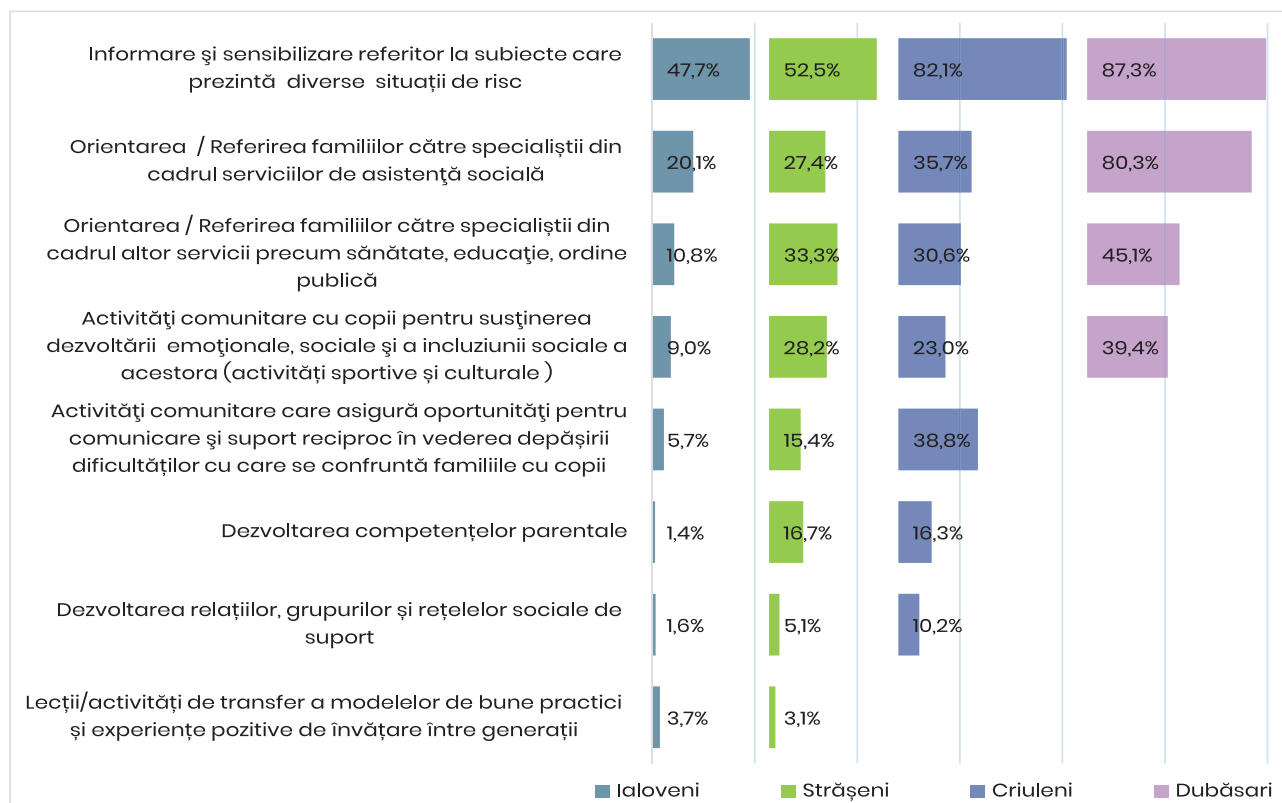
Alte activități de Sprijin Familial identificate în cadrul studiului se referă la **orientarea și referirea familiilor** către specialiștii din cadrul altor servicii, precum sănătate, educație și ordine publică, aproximativ 2/3 dintre asistenții sociali comunitari realizează astfel de activități (65,6%). Raportat la numărul de beneficiari putem conchide că 1/5 dintre aceștia au fost *orientați/referiți către specialiștii din cadrul altor servicii precum sănătate, educație, ordine publică* – 19,9% (516 familii). Totodată, de acest gen de activitate beneficiază într-un număr mai mare, din nou, familiile din localitățile r. Dubăsari (45,1%), ponderea acestora fiind cu circa 12%-35% mai mare decât ale celor din raioanele Criuleni (30,6%), Strășeni (33,3%) și Ialoveni (10,8%).

În cazul părinților care sunt în căutarea unui loc de muncă, s-au stabilit practici prin care asistenții sociali comunitari îi referă către subdiviziunile teritoriale ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă.

„Avem familii copiii cărora au finalizat 9 clase, părinții vin la noi și întrebă unde pot ei să învețe mai departe. Noi discutăm cu oficiul forței de muncă, ei au anumite servicii unde pot să meargă să facă gratis cursuri de instruire. Aceasta este o informare despre anumite servicii, la care noi le îndreptăm” (IA_8).

Referirea către **alți specialiști din cadrul serviciilor de asistență socială** este realizată în proporție de 65,5% dintre asistenții sociali comunitari. Analiza datelor cu privire la numărul beneficiarilor atestă că circa ¼ dintre beneficiari au fost *orientați / referiți către specialiștii din cadrul serviciilor de asistență socială* – 25,1% (650 de familii). Distribuția pe unități teritorial-administrative probează faptul că cea mai mare pondere a beneficiarilor s-a înregistrat în din r. Dubăsari (80,3%), aceasta fiind de 2, 3 și chiar de 4 ori mai mare, comparativ cu ponderile din celelalte raioane (Criuleni – 35,7%, Strășeni – 27,4% și Ialoveni – 20,1%).

Figura 13. Ponderea familiilor care au beneficiat de activitățile serviciului Sprijin Familial Primar, în funcție de raion din cadrul ATAS Centru

IV. ORGANIZAREA ȘI IMPLEMENTAREA DE CĂTRE ACTORII COMUNITARI A ACTIVITĂȚILOR DE SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR

Cadrul normativ național stabilește necesitatea implicării actorilor comunitari în realizarea activităților de consolidare a familiilor cu copii. Datele colectate au permis evidențierea faptului că, **în medie, într-o localitate se implică 3 actori locali în organizarea și desfășurarea activităților de sprijin a familiilor**. În 15 dintre localitățile cercetate nici un actor local din lista propusă nu s-a implicat de sine stătător prin organizare și desfășurare de activități, după cum urmează: *r. Dubăsari – s. Corjova, r. Criuleni – s. Zăicana și s. Răculești, r. Strășeni – s. Tătărăști, s. Românești, s. Roșcani și s. Rădeni, r. Ialoveni – s. Cărbuna, s. Cigărleni, or. Ialoveni, s. Malcoci, s. Nimoreni, s. Horodca, s. Sociteni și s. Suruceni*. În aceste localități activitățile sunt realizate în colaborare cu asistenții sociali comunitari.

În 14 localități se implică doar *un singur actor* sau *2 actori*, iar în 29 de localități s-a menționat implicarea unui număr de actori comunitari mai mare (3-5 actori comunitari). Numărul de localități cu o implicare mai mare a instituțiilor la nivel comunitar este mai mic: în 17 localități sunt implicați 6-9 actori comunitari, iar în 2 localități – 10 actorii locali sunt implicați în desfășurarea de activități de consolidare a familiei (*r. Criuleni – s. Bălțata și r. Ialoveni – s. Gangura*).

Datele studiului denotă faptul că în prestarea serviciului în localități se implică *primăria* într-o pondere de 53,3%, iar în *r. Strășeni și r. Criuleni* ponderea fiind mai mare.

Un exemplu identificat de implicare a autorității publice locale în activități de sensibilizare a populației a fost în *s. Puhoi, r. Ialoveni*. Primarul a organizat o campanie de combatere a consumului de alcool, prin lansarea unui concurs remunerat cu 1000 de lei pentru acele familii în care se renunța la consumul de alcool. Concursul a avut unele rezultate, dar au fost situații în care familiile participante au renunțat pe parcurs din considerentul dificultății de a avea un consum sănătos fără alcool.

„Domnul primar a dat start la un concurs ca să vină să depună cerere că lasă băutura și dacă o să lase băutura, la fiecare membru al familiei, mamă, tată, să le dea câte 1000 de lei și au venit, a fost o listă și au promis. Pe urmă veneau și spuneau „scoate-mă de pe listă că nu pot să țin că vine cumătra, da mă duc la lucru, eu nu pot ține”. Dar care au executat ordinul au primit câte 1000 de lei, am mers în familii, împreună cu domnul primar, fostul primar, am mers în familii, chiar se vedea că nu se consuma, dar în unele se vedea că se consuma”.

În s. Bălțața, r. Criuleni, au fost organizate de primar, împreună cu diverse organizații neguvernamentale, activități de informare a tinerelor mămici și fetelor cu privire la drepturile copilului, drepturile omului, violența în familie.

„Au fost multe instructaje, și cu mamele tinere cu privire la apărarea drepturilor copilului, drepturilor mamelor solitare, apărarea față de abuzul în familie. Au fost foarte multe seminare de acest gen, la mine în birou au fost organizate.”

În peste 40% din cazuri s-a menționat o implicare mare a **instituției de învățământ** (44,4%). Unii specialiști susțin că activități de educare a părinților se fac mai mult în instituțiile de învățământ, în special în cele preșcolare. Au fost identificate practici de cooperare dintre educatorii și lucrătorii medicali de a informa părinții cu privire la diverse aspecte medicale, boli, vaccinare etc.

„Un specialist – medic la policlinica de la noi, anul acesta a organizat, în grădiniță, 2 ședințe cu părinții care au copii de vârstă preșcolară, unde li s-au comunicat părinților informații despre imunitate, viroze, diverse boli și vaccinări” (IA_8).

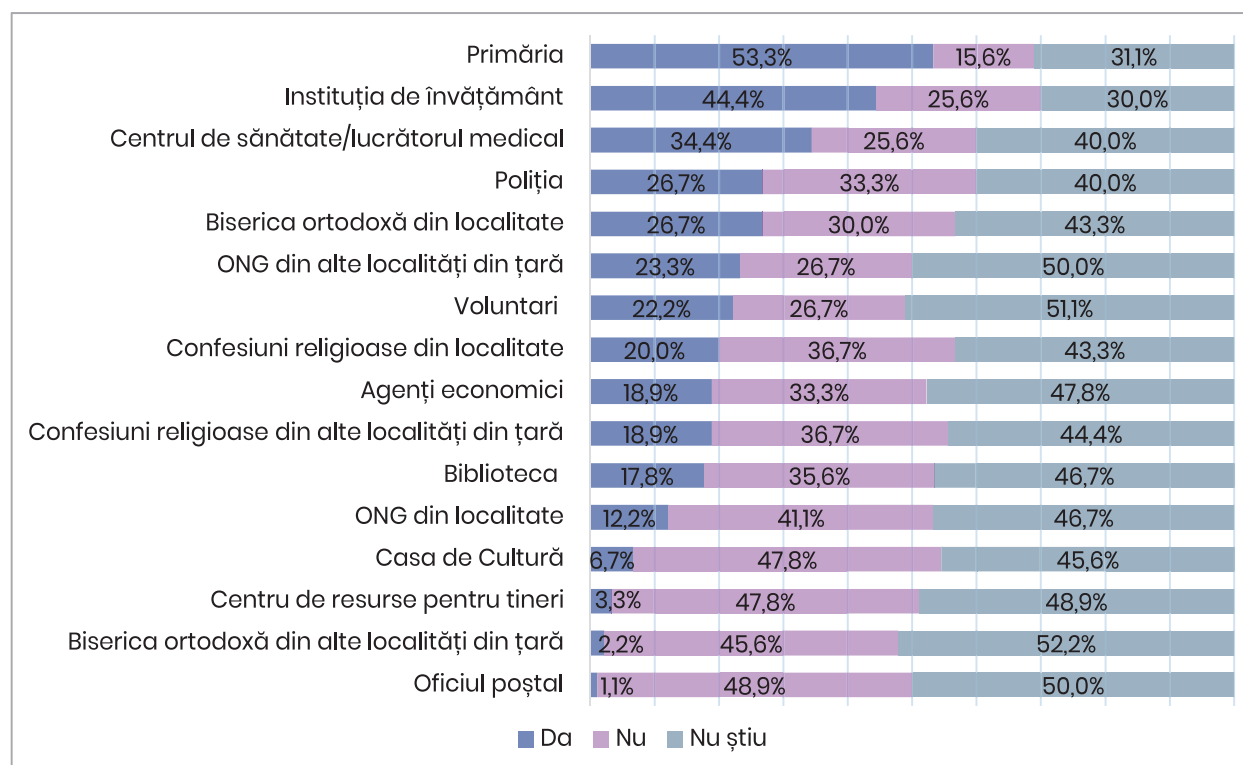
„La adunări și atît... se informează despre școală și grădiniță, nu se informează despre altceva” (FG_2_beneficiari).

„La noi în instituție se fac de 2 ori pe an ședințe cu părinții, anume pentru informarea lor în ceea ce ține de particularitățile de vârstă, de gadgeturile în viața copilului, despre alimentația sănătoasă a copilului, despre un regim nu numai alimentar, dar zilnic sănătos al copilului, chiar și pregătirea lui” (FG_4).

O experiență reușită de implicare a instituției de învățământ în organizarea activităților pe interes a fost identificată în s. Costești, r. Ialoveni, fiind organizat un cerc de croșetare în care are loc un transfer de cunoștințe de la generații diferite.

„Este cercul de broderie care se organizează seara în cadrul liceului, ei croșetează IE națională, totul se face cu mânuța, se adună de 2 ori pe săptămână și cine are interes se alătură, acolo îi învață. Chiar recent a fost o activitate în liceul din localitate, realizată în comun cu doamnele de la bibliotecă, copiii au făcut o șezătoare cu doamnele mai în vârstă din localitate, un fel de schimb de experiență. Doamnele le-au cântat niște cântece mai vechi, copiii au prezentat și ei niște scenete ceva mai moderne și tot așa s-a desfășurat activitatea”.

Figura 14. Ponderea actorilor comunitari care realizează activități de Sprijin Familial Primar, în baza datelor oferite de ASC din cadrul ATAS Centru

În s. Dubăsarii Vechi, r. Criuleni, au fost realizate activități de informare a părinților de către reprezentanții structurii raionale de asistență psihopedagogică.

„Ce ține de informarea părinților cu copii, deja vin și de la asistența psihologică din raion, fac ședință, discută cu ei ce ar fi mai bine, care sunt soluțiile, care sunt pașii care urmează să fie implementați”.

Aproximativ în a treia parte din comunități se implică în activitățile de fortificare a familiei centrul de sănătate (34,4%) și poliția (26,7%). Mai des aceștia se implică în activități realizate la domiciliul familiilor cu copii, în cadrul vizitelor în teren.

Implicarea bisericii a fost menționată, în medie, de 22% dintre asistenții sociali comunitari, dintre care confesiunile religioase din localitate – 20,0%, confesiunile religioase din alte localități – 18,9%, biserica ortodoxă din localitate (26,7%) și biserica ortodoxă din alte localități (2,2%). În cercetarea calitativă mai des au fost specificate practici de implicare, în special, a reprezentanților altor confesiuni religioase decât ai celei ortodoxe.

Totuși, în s. Dubăsarii Vechi, r. Criuleni, s-au identificat practici de implicare a bisericii creștin-ortodoxe în sprijinirea familiilor, prin consilierea familiilor cu copii (situații de ceartă, boală etc.).

„La biserică, de obicei, se adresează cu cerințe de ajutor adică noi ajutam cu diferite donații. Câteodată vin, apelează și după o consiliere psihologică, depinde, sunt situații diferite: fie că e ceartă în familie, fie de altceva acolo sau o boală, se adresează”.

Confesiunile religioase se implică în activități de sprijin al familiilor. Spre exemplu, în s. Bălțata, r. Criuleni, sunt două astfel de organizații care oferă haine, produse alimentare, organizează evenimente pentru copii.

„Avem două organizații religioase la noi în sat și ele foarte mult ne ajută și cu haine, și cu produse alimentare, și cu organizarea de evenimente pentru copii, și chiar cu alimentație. Comunitatea așa numitor Baptiști de la noi din localitate se ocupă cu asigurarea și livrarea mâncării direct la adresa bătrânilor și a bolnavilor imobilii”.

În s. Puhoi, r. Ialoveni, sunt organizate, de către pastorul bisericii baptiste, activități de sprijinire a familiilor, prin întâlniri și discuții la tematici diverse. Spre exemplu, pentru femei – tematica „cum să fii o mamă sau soție bună”. De asemenea, sunt oferite produse familiilor cu copii.

„Ei sunt implicați în întâlniri o dată în lună pentru a primi produsele acestea și la întâlnirile acestea li se fac diferite teme informaționale. De exemplu, pentru copii, iau în discuție educarea copiilor sau teme legate de familie, cum soția să fie o mamă bună, sau o soție bună. Ei vin cu așa programe, așa teme, întâlnirea aceasta ține cam o jumătate de oră, o dată în lună. Domnul responsabil din misiune, el vine și pregătește, și le face aceste instruiți pentru ei pe diferite teme, pentru a ridica nivelul lor moral, spiritual și sunt unele persoane care într-adevăr..., fac anumite schimbări. Noi avem un program sâmbăta la biserică, vin copiii din sat, noi avem la vreo 15-20 de copii diferiți, vin și avem un program special unde abordăm niște teme pentru ei. Avem câteva tinere care pregătesc programul, au niște jocuri sportive, jocuri de masă, mâini dibace și în activitățile acestea ei primesc câte un mesaj pentru copilași, cum să devină mai buni, să asculte de părinți, ceea ce nu primesc acasă”.

Activitățile date au fost apreciate pozitiv, inclusiv de părinții participanți la discuția de grup. Totodată, aceștia au menționat că este o mai mare deschidere a confesiunilor religioase față de problemele părinților decât din partea bisericii ortodoxe.

„Dacă ai anumite probleme, se întâmplă să discuți cu dl Ion sau cu dl Iurie, pastorii, într-adevăr, eu așa zice că mai mult ajutor primești din partea lor cu un sfat cu acestea, decât dacă te duci la noi în sat la biserică ortodoxă, la biserică noastră, acolo nu spui chiar tot” (FG_2_beneficiari).

„La noi au fost probleme în familie cu soțul, o problemă ca la sat, mai consuma alcool, se mai duce la mama sa. Când rămâneam acasă cu copiii, și dl Ion știe de situația asta, și de multe ori vorbeam, chiar cu dânsul a stat de vorbă într-un fel, ne-a ajutat cu un sfat. Dl Iurie, tot așa, discutăm despre probleme de familie, de fiecare dată poate să vină și acasă, să ne întrebe cum la voi, ce mai faceți, ce se mai întâmplă, ce se mai aude” (FG_2_beneficiari).

În organizarea și prestarea activităților se mai implică și alți actori, ponderea acestora fiind mai mică: ONG-urile din alte localități – 23,3%, voluntarii – 22,2%, agenții economici – 18,9% și ONG-urile din localitate – 12,2%. De cele mai multe ori, ONG-urile din afara localităților (ONG-uri cu acoperire națională) se implică în activitățile de sprijin al familiilor cu copii.

„Sunt diferite organizații care vin și realizează activități despre modul sănătos de viață. Mai mult se implică ONG-urile care vin la noi cu propuneri (Lumos, Caritas), iar noi deja analizăm și implementăm” (FG_3).

În s. Boșcana, r. Criuleni, și s. Puhoi, r. Ialoveni, au fost menționate de părinți activități de consolidare a competențelor parentale, în special cele de îngrijire a copiilor mici de către organizații neguvernamentale (Mămicile alăptează).

„Am fost când copiii noștri au fost mici, am fost vreo două ori aicea și ne învățau cum să alimentăm copilul, cum să îl hrănim, cum la oală... a fost Mămicile alăptează” (FG_1_beneficiari).

„Ceea la ce am participat noi este un proiect sau, cum se spune, „Mămica alăptează”, privind copiii sugari. Prima dată a venit reprezentanta organizației date, ni s-au oferit informații despre alăptare, multe chestii practice, poate nu le știam, sau am aflat ceva nou, sau și după aceea online deja” (FG_2_beneficiari).

În s. Dubăsarii Vechi, r. Criuleni, sunt organizate activități de sprijinire a familiilor vulnerabile de A.O. „Protecția familiei și copilului” (vizită la un teatru din Chișinău), Concordia. Proiecte Sociale (prin intermediul Centrului Multifuncțional) și The Moldova Project.

„Organizația nonguvernamentală „Protecția familiei și copilului” organiza mai multe activități pentru copii. A fost la copii din familii social vulnerabile, a alocat bani și a dus copiii la spectacol la Chișinău, le-au organizat o zi frumoasă... Centrul Multifuncțional și deja Moldova Project, la direct vorbim cu psihologul”.

Aproximativ fiecare al șaselea asistent social comunitar a menționat despre implicarea bibliotecii în organizarea și desfășurarea activităților de sprijin al familiilor cu copii (17,8%).

Un exemplu de bună practică în organizarea activităților de consolidare a familiei a fost stabilit în s. Costești, r. Ialoveni, în care a fost relevată practica de implicare activă a **bibliotecii**. În cadrul acesteia sunt organizate activitățile „cercul femeilor” – grup de suport pentru femeile și fetele de diferite vârste. În cadrul întrunirilor periodice se discută probleme fie personale, fie locale cu care acestea se confruntă.

„În bibliotecă este organizația femeilor / cercul femeilor, acolo se întrunesc cu toții (mame cu copii, adulți, copii și femei pensionare), mi se pare că o dată pe lună. Discută problemele cred că mai mult, ceea ce este mai mult pentru femei, fete, își dau sfaturi între ele, fac un schimb de experiențe”.

În s. Puhoi (r. Ialoveni) sunt realizate activități culturale în incinta bibliotecii cu participarea părinților și copiilor, cu diverse ocazii (marcarea unor scriitori).

„Fac, fac în bibliotecă, în grupuri se întâlnesc, discută, chiar când a fost ziua lui Ion Creangă, când a fost ziua lui Eminescu, s-a organizat și cu părinții și cu educatorii de la grădiniță și cu copii, activități se fac”.

În s. Micleușeni, r. Strășeni, se înregistrează practici de implicare activă a bibliotecii în activități de lucru manual, șezători, cu participarea atât a copiilor, părinților, cât și a bunelor. Astfel de activități se realizează cu diferite ocazii, sărbători și bibliotecarii organizează diverse activități culturale și literare.

„Doamna bibliotecară organizează mereu, recent s-a efectuat și concertul dedicat mamelor, au participat copiii alături de părinți la confecționarea mărtișorului și multe alte activități culturale, începând cu colindele și terminând cu ziua roadei”.

În s. Negrești, r. Strășeni, în cadrul bibliotecii, pe lângă activități culturale, sunt realizate și activități de informare cu privire la diverse tematici, precum violența în familie, drepturile copilului, relații părinte – copil etc. astfel de activități sunt realizate lunar.

„Deci dacă să facem referire la asistența primară, în cadrul instituțiilor publice avem biblioteca publică din Negrești unde sunt organizate diferite cercuri, unde sunt abordate subiecte precum violența în familie sau modul de valorificare a drepturilor și obligațiilor copiilor, relațiile interparentale cu copiii. Sunt făcute practic lunar. Avem așa gen de activități în perioada de lectură sau sunt preconizate măsuri informative și educative despre copii”.

O implicare mai scăzută în activități a fost raportată cu referire la *casa de cultură – 6,7%, Centrul de resurse pentru tineri – 3,3% și oficiul poștal – 1,1%*. Aceste date pot fi explicate prin lipsa în majoritatea localităților rurale a centrelor de resurse pentru tineri, iar în o parte din localități casa de cultură fie nu există, fie nu funcționează.

Totuși, în unele localități au fost identificate practici de organizare a ansamblurilor de cântece populare cu participarea persoanelor de diferite vârste.

Spre exemplu, în s. Costești, r. Ialoveni, activează câteva ansambluri de cântece, organizate pe categorii de vârstă. Participarea la aceste activități oferă posibilitate participanților de a împărtăși sfaturi.

„Avem și ansambluri culturale doar de copii, doar de bărbați, altul mixt, și unul de femei vârstnice. La aceste activități se adună, stau, discută, dacă cineva are o problemă se ajută cu sfaturi, idei”.

Chiar dacă datele cercetării analizate mai sus relevă o implicare a actorilor comunitari în activitățile de Sprijin Primar, datele cu privire la activitățile concrete realizate de fiecare actor comunitar evidențiază o implicare mai mare în activități de Sprijin Secundar: 61,9% din cele 415 activități raportate. Astfel, în unitățile teritorial-administrative arondate ATAS Centru au fost realizate 158 de activități (38,1%) cu implicarea actorilor comunitari.

Cele mai des organizate activități de Sprijin Familial în localitățile cercetate sunt:

- *Activități de informare și sensibilizare* sunt desfășurate de 20,6% dintre actori. În cea mai mare parte aceste activități sunt organizate de centrul de sănătate, instituțiile de învățământ, primărie și poliție.

„Medicina, de exemplu, au în vizorul lor mamele care sunt în situații de risc, tot le informează. Chiar în caz de necesitate le referă unde să se adreseze, dacă apare o problema. Adică ele tot lucrează pe direcția aceasta de informare” (IA_7).

- *Activități de suport socio-educational și sportive, culturale, literare pentru copiii* sunt prestate de 10,3% dintre actorii locali, precum: biblioteca, confesiuni religioase, primărie și ONG.

„Cunosc că astfel de activități socio – educaționale se fac și eu, la fel, particip, ele fiind organizate de bibliotecă. Bibliotecara organizează, iar eu doar particip la activități de implicare a copiilor și familiilor” (IA_7).

„Cele mai multe se organizează pe 1 iunie, noi (primăria) organizăm tot. Înainte de aceasta organizăm Deschiderea Sezonului Sportiv, toamna Încheierea Sezonului Sportiv, toate acestea sunt activități sportive: volei, baschet, desen, sărituri cu coarda, alergare, fotbal, trânta, box, toate acestea le desfășurăm” (IA_9).

În s. Negrești, r. Strășeni, sunt organizate de primărie o serie de activități culturale și sportive cu prilejul diverselor sărbători, conștientizându-se aportul activităților comune – părinți și copii – la consolidarea familiei.

„O astfel de practică se efectuează mai des la data de 1 iunie, unde, alături de primărie, avem o zonă verde și organizăm împreună cu agenții economici diferite cadouri, care sunt ca măsură compensatorie pentru participarea copiilor și a părinților în concursurile și estafetele organizate în acea zi. Un alt tip de măsură îl avem în preajma sărbătorii de 8 martie, când grupuri de copii sunt pregătite pentru prezentarea unui concert dedicat Zilei Internaționale a Femeilor. Acest lucru este foarte binevenit, deoarece este o implicare majoră atât a copiilor, cât și a părinților. Sunt efectuate diferite concursuri în care se pune accentul pe interacțiunea dintre copii și părinți, cum ar veni diferite jocuri pentru toată familia, pentru a vedea legătura și armonia din familie, dacă aceasta se manifestă doar în public sau într-adevăr persistă”.

De asemenea, sunt organizate activități culturale cu participarea persoanelor de vârste diferite, fiind un prilej de comunicare și transfer intergenerațional de valori.

„O activitate a fost efectuată anul trecut, prin noiembrie, dacă nu greșesc, atunci când este sărbătorită Ziua persoanelor în etate. A fost organizat un concert în cadrul Casei de Cultură, unde au fost invitați copiii cu buneii și s-a desfășurat o activitate de tipul unei șezători. După concert a avut loc și socializarea”.

În s. Dubăsarii Vechi, r. Criuleni, și în s. Răzeni, r. Ialoveni, activități sportive cu participarea părinților și copiilor sunt realizate de instituțiile educaționale.

„La noi la școala primară vin la ziua familiei, copiii împreună cu părinții, au făcut competiții sportive în pădurea din apropiere și avem chiar și activități extrașcolare, TVC, unde au participat părinții, atât la nivel de clasă, cât și la nivel de școală”.

„Noi avem ca tradiție de a organiza de ziua familiei o activitate sportivă „Mama, tata, eu – familie sportivă” și se repetă anual această activitate, unde sunt implicați copiii și părinții, este concertul organizat. Noi mai avem o tradiție – școala noastră promovează pas cu pas, avem 100 de zile, unde, numai decît, părinții și copiii realizează activități în comun”.

- *Suport emoțional și psihologic – 9,2%*, în special, fiind implicate instituțiile de învățământ, centrul de sănătate, biserica ortodoxă și ONG;
- *Vizite de monitorizare și control la domiciliu – 6,3%*, cu o implicare mai mare a instituțiilor de învățământ și a centrului de sănătate;
- *Adunări de părinți / adunări generale ale satului – 4,8%*, cu participarea instituțiilor de învățământ și a poliției;
- *Tabără de vară – 3,3%*, cu implicarea confesiunilor religioase.

În s. Puhoi, r. Ialoveni, biserica baptistă, prin intermediul unor proiecte, organizează tabere de vară gratuite pentru copiii în situație de risc, în cadrul cărora sunt desfășurate activități destinate educației copiilor.

„Se organizează tabere de vară, tabere pentru copii. Copiii aceștia sunt luați în tabără gratis, misiunea achită pentru ei și, acolo, timp de o săptămână, ei petrec în tabăra respectivă, au programe pentru dezvoltarea și educarea sănătoasă a copiilor”.

- *Seminare – 2,2%*, fiind enumerate instituțiile, precum centrul de sănătate, ONG și instituția de învățământ;
- *Referirea către alte servicii specializate/sociale – 1,8%*, realizată de centrul de sănătate și instituția de învățământ;
- *Școala părinților / universitatea părinților – 1,5%*, cu implicarea a ONG-urilor, centrului de sănătate și a instituției de învățământ.

O practică de acest gen a fost identificată în s. Costești și s. Zâmbreni, r. Ialoveni, medicii de familie organizând activități de informare a tinerelor mămici.

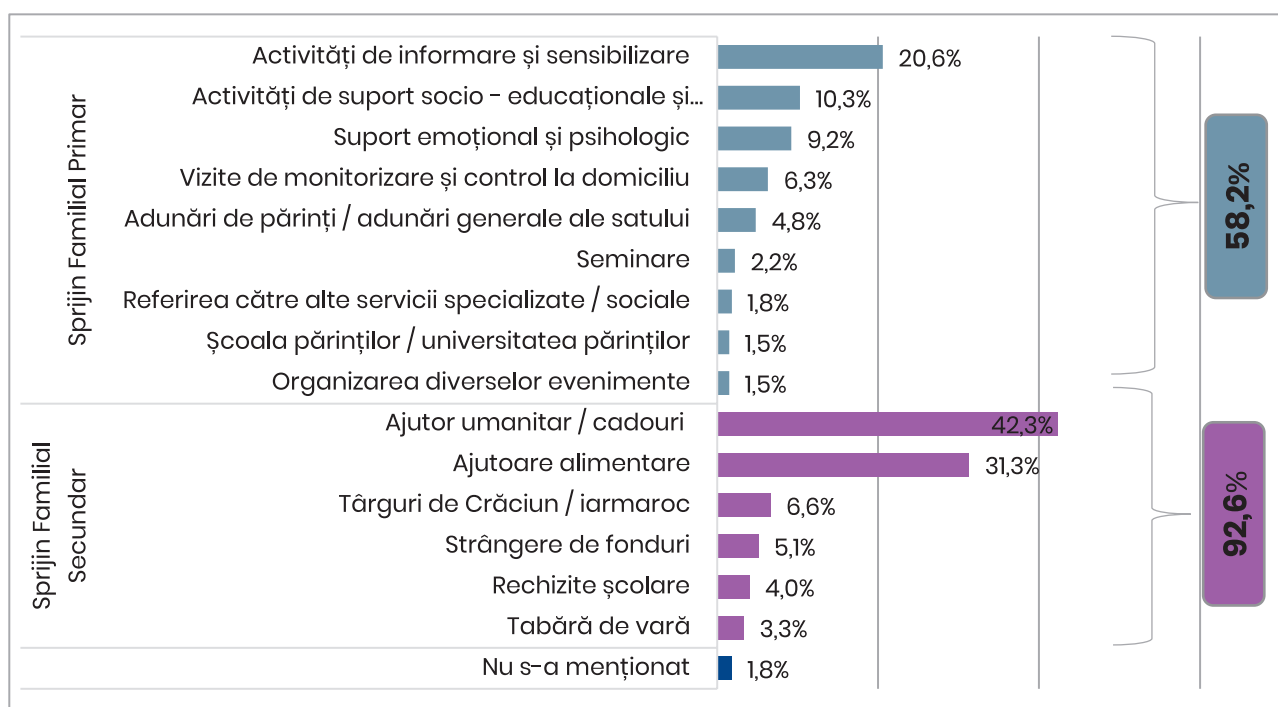
„La centrul de sănătate, medicii pot să organizeze seminare mici, mese rotunde unde oferă diferite informații pentru mamele cu copii nou-născuți”.

„Am avut un grup din 5 mămici, la care le-am explicat ce înseamnă o sarcină, mai mult lucrez și în calitate de moașă, adică toate gravidele le monitorizez, și le-am explicat de la început ce înseamnă o graviditate, perioada, trimestru, că e împărțită în 3 trimestre, cum trebuie să se ducă o evidență, ce analize se dau, alimentația mamei, starea psiho-emoțională a mamei, cum trebuie să fie, să fie calmă, să conlucreze – să meargă la medic, în caz de necesitate, neapărat se telefonează la urgență, la 112, alimentația pe parcursul sarcinii”.

- *Organizarea diverselor evenimente – 1,5%*, în special, de primărie și instituția de învățământ.

Figura 15. Ponderea activităților de Sprijin Familial Primar realizate de actorii comunitari din localitățile arondate ATAS Centru

Studiul a evidențiat o implicare mai mare a actorilor comunitari în activități de Sprijin Secundar, printre care: 2/5 dintre actorii comunitari au organizat în ultimul an *ajutoare umanitare / cadouri* (42,3%) pentru copiii și familiile în situație de risc; 1/3 au oferit *ajutoare alimentare* (31,3%); *organizarea de târguri de Crăciun / iarmaroc* – 6,6%; *campanii de colectare de fonduri* – 5,1%; *donății de rechizite școlare* – 4,0%.

V. MODALITĂȚI DE COOPERARE INTERSECTORIALĂ ÎN IMPLEMENTAREA PROGRAMELOR ȘI ACTIVITĂȚILOR DE CONSOLIDARE A FAMILIEI

Cele mai multe activități de Sprijin Familial Primar sunt realizate de către asistenții sociali comunitari în colaborare cu 4 instituții principale din localitate, care fac parte din EMD. Astfel, 9 din 10 asistenți sociali au menționat despre colaborarea cu *primăria* (93,1%) și cu *instituțiile de învățământ* (88,5%). Aproximativ 7 din 10 asistenți sociali au menționat despre colaborarea în prestarea acestui serviciu cu *centrul de sănătate* (71,3%) și cu *poliția* (67,8%).

În organizarea unor activități pentru familiile cu copiii, fie împreună (părinte – copil), fie separat, circa 6 din 10 asistenți sociali comunitari mai colaborează cu *ONG-urile*, fie *din alte localități din țară* (41,4%), fie *din localitate* (19,5%). Circa 1/3 dintre respondenți realizează activități în colaborare cu *biblioteca satească* (35,6%), iar fiecare al 4-lea asistent social comunitar din raza cercetată mai colaborează cu *agenții economici* (27,6%), *voluntari* (27,6%) și *biserica ortodoxă din localitate* (26,4%).

Studiul atestă colaborări la nivel local în prestarea unor activități de Sprijin Primar cu *confesiunile religioase* (26,4%), dintre care 13,8% cu *confesiuni religioase din localitate*, iar 12,6% cu *confesiunile religioase din alte localități*.

Figura 16. Instituțiile cu care cooperează ASC în prestarea serviciului Sprijin Familial Primar

Tabel 4. Instituțiile cu care cooperează ASC în prestarea serviciului Sprijin Familial Primar, în funcție de raion

	r. Criuleni		r. Dubăsari		r. Ialoveni		r. Strășeni	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
Instituția de învățământ	24	92,3%	10	90,9%	20	90,9%	23	82,1%
Biserica ortodoxă din localitate	10	38,5%	1	9,1%	6	27,3%	6	21,4%
Biserica ortodoxă din alte localități din țară	0	0,0%	0	0,0%	1	4,5%	0	0,0%
Confesiuni religioase din localitate	4	15,4%	0	0,0%	4	18,2%	4	14,3%
Confesiuni religioase din alte localități din țară	1	3,8%	2	18,2%	3	13,6%	5	17,9%
ONG din localitate	5	19,2%	3	27,3%	6	27,3%	3	10,7%
ONG din alte localități din țară	6	23,1%	10	90,9%	7	31,8%	13	46,4%
Voluntari	7	26,9%	6	54,5%	4	18,2%	7	25,0%
Centrul de sănătate/lucrătorul medical	20	76,9%	9	81,8%	17	77,3%	16	57,1%
Biblioteca	8	30,8%	7	63,6%	9	40,9%	7	25,0%
Centru de resurse pentru tineri	1	3,8%	1	9,1%	2	9,1%	2	7,1%
Casa de Cultură	2	7,7%	1	9,1%	0	0,0%	1	3,6%
Primăria	26	100,0%	10	90,9%	20	90,9%	25	89,3%
Agenți economici	6	23,1%	10	90,9%	2	9,1%	6	21,4%
Oficiul poștal	2	7,7%	2	18,2%	4	18,2%	1	3,6%
Poliția	20	76,9%	10	90,9%	14	63,6%	15	53,6%

În s. Răzeni, r. Ialoveni, pentru implementarea serviciului de Sprijin Primar, a fost semnat un acord de cooperare între câteva instituții membre ale echipei multidisciplinare (primărie, asistența socială, poliție, instituțiile educaționale), ceea ce facilitează activitatea de prevenire a riscurilor. Semnarea acestui acord a fost o inițiativă a sectorului de poliție din localitate.

„În sat este un acord de colaborare între primărie, poliție, asistență socială, instituțiile de învățământ. O colaborare între instituții pentru a lucra cu părinții. Acordul este semnat între asistența socială, primărie, Liceul Teoretic, grădinița-creșă, fiind inițiat de poliție, în urma unor chestionare și sondaje”.

O conlucrare eficientă la nivel comunitar a fost identificată în s. Costești, r. Ialoveni, prin informare reciprocă și prin realizarea vizitelor în teritoriu.

„Conlucrarea la noi și cu directorii de școli și cu directorii adjuncți pe educație și medicina este la cel mai bun nivel, unde apare o problemă noi suntem informați, dacă este necesar, noi mergem în teritoriu împreună cu cineva de la școală sau centrul de sănătate să vedem dacă într-adevăr este acolo o problemă. Adică se conlucrează”!

Totodată, a fost identificată o bună practică de colaborare în satele Zăicana și Miclești, r. Criuleni, în cadrul echipei multidisciplinare. În s. Zăicana, prin dispoziția consiliului local, a fost stabilită modalitatea de cooperare în cadrul echipei multidisciplinare. În cazul identificării unor situații de risc de către membrii echipei (reprezentanți ai instituțiilor educaționale, de sănătate), se sesizează asistentul social, ulterior realizându-se vizite comune, ședințe etc.

„În cadrul echipei multidisciplinare avem o dispoziție a consiliului local și suntem 5 membri care mai des ne întâlnim: managerii instituțiilor și medicul de familie, mai rar ne întâlnim cu inspectorul de sector pentru că e pe câteva localități și când sunt situații mai grele atunci noi o chemăm la ședință. Și noi am luat o decizie cum, primar, să depistăm cazurile de situații de risc și am împărțit obligațiile noastre. De exemplu, familiile cu copii se duc la medicul de familie, atunci medicul de familie discută, duce observări asupra copiilor și dacă găsește ceva, o problemă în familia dată, legată de probleme sociale, atunci mă contactează pe mine și împreună cu dumneaei noi ne ducem în teritoriu și evaluăm la locul de trai, vedem ce problemă este, s-o preîntâmpinăm. Și tot așa, am discutat și cu managerul instituțiilor, la grădiniță și la școală, dacă în școală depistează vreun caz de copil care este vânăt sau dacă vede că el e mai timid sau îl simte că este prea agresiv, atunci mă contactează pe mine și împreună cu managerul, medicul de familie ne ducem în familie să depistăm, să vedem poate este o problemă în familie și aceasta se răsfrânge asupra copilului, iar noi vrem din start să luăm în vedere familia dată. Noi lucrăm foarte mult la prevenirea acestor situații, de aceea cazuri de situații de risc, în sat avem câte 1-2 și ne străduim să monitorizăm cât mai des familia dată, s-o scoatem din situația de risc”.

„Realizez vizite conform protocoalelor clinice, conform standardelor ambulatorii acasă, vizite de evaluare și supraveghere a copiilor pe categorii de vârstă, controale profilactice și pe motiv de boală, sesizări în caz de depistare a unei necorespunderi sau din partea părinților o neglijare de orice gen. Sesizarea acesteia, în urma căreia ne putem adresa la asistentul social sau chiar la poliție. După aceasta, organizăm în cadrul primăriei ședințe la Comisia Multidisciplinară, chemăm părinții în cazul când apare o sesizare și rezolvăm diferite probleme, inclusiv financiare, de comportament și de ajutor social, dar numai împreună cu Comisia Multidisciplinară. În primul rând, conlucrăm mult cu asistența socială și, câteodată, eu sunt informată de către asistentul social, dar în cea mai mare măsură eu informez asistentul social, administrația tutelară locală și deja pe mulți alții. Conlucrăm și cu educatorii de la grădinițe, profesorii de la școală mai ales cu cei din clasele mai mici. Când observ că este o problemă, discutăm cu părinții și alți specialiști, dacă este necesar”.

În s. Negrești, r. Strășeni, s-a evidențiat o colaborare dintre actorii comunitari locali.

„Aș putea spune că este foarte bună chiar și în situații de criză, când este nevoie de o intervenție promptă a unui agent economic, instituție publică, grădiniță, școală, Centrul Medicilor de Familie, fie o problemă tehnică, de logistică sau de alt tip, noi suntem mereu dispuși să acționăm și avem o colaborare foarte bună”.

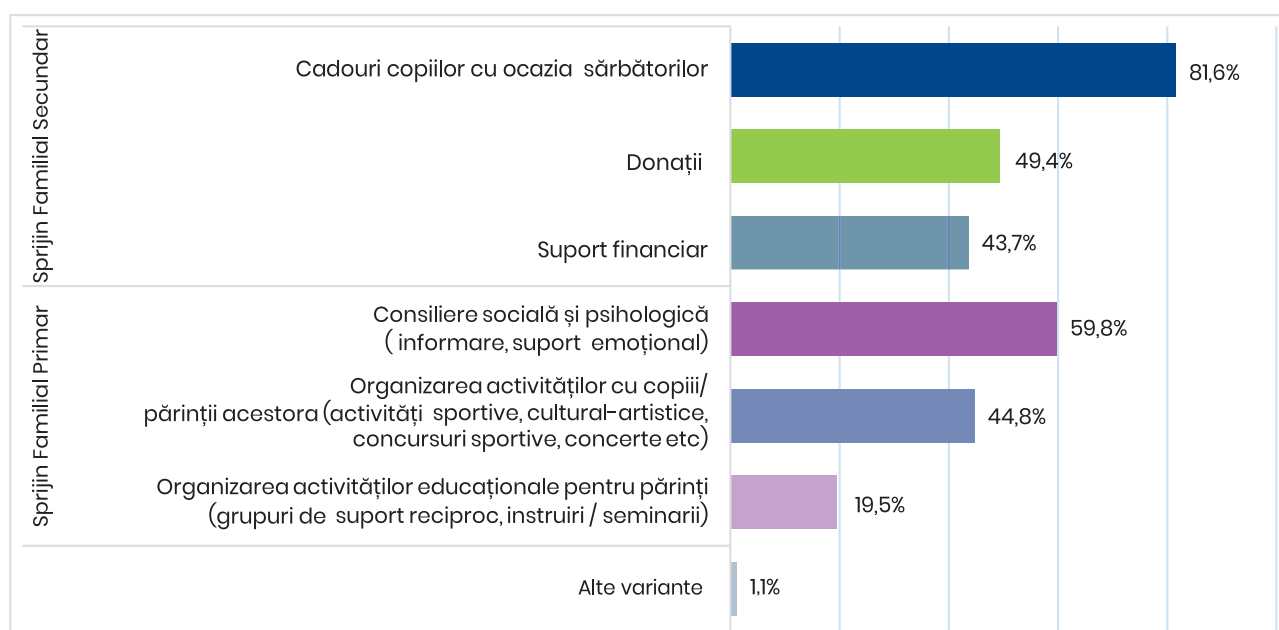
În general, în cadrul discuțiilor s-a menționat despre cooperarea bună la nivel local în prevenirea situațiilor de risc.

„Am avut așa situație, unde două fetițe, una fără părinți și alta cu părinți s-au împrietenit și făceau năzdrăvăanii împreună și, prin decizia comisiei multidisciplinare, s-a decis referirea la psiholog. În cadrul acestor discuții am rugat medicul-șef să le mai facă chemări, în care să cerceteze situația copilului. Tot lucrul nostru nu poate fi efectuat separat, ci doar în conlucrare cu primăria, școala, grădinița și centrul de sănătate” (IA_7).

Cooperarea la nivel local este identificată atât în prestarea serviciului de Sprijin Primar, cât și Secundar. Circa 8 din 10 asistenți sociali comunitari au menționat ca forme de cooperare: oferirea de *cadouri copiilor cu ocazia sărbătorilor* (81,6%), circa jumătate au indicat asupra implicării prin diverse *donății* (49,4%) sau *suport financiar* (43,7%).

În opinia a 6 din 10 asistenți sociali, unii actori comunitari se implică prin prestarea de *consiliere socială și psihologică (informare, suport emoțional)* (59,8%), *organizarea de activități cu copiii/ părinții acestora (sportive, cultural – artistice, concursuri etc.)* (44,8%). 2 din 10 asistenți sociali comunitari au menționat *organizarea activităților educaționale pentru părinți* (19,5%) de către alți actori comunitari.

Figura 17. Modul în care actorii comunitari colaborează cu ASC în prestarea serviciului Sprijin Familial

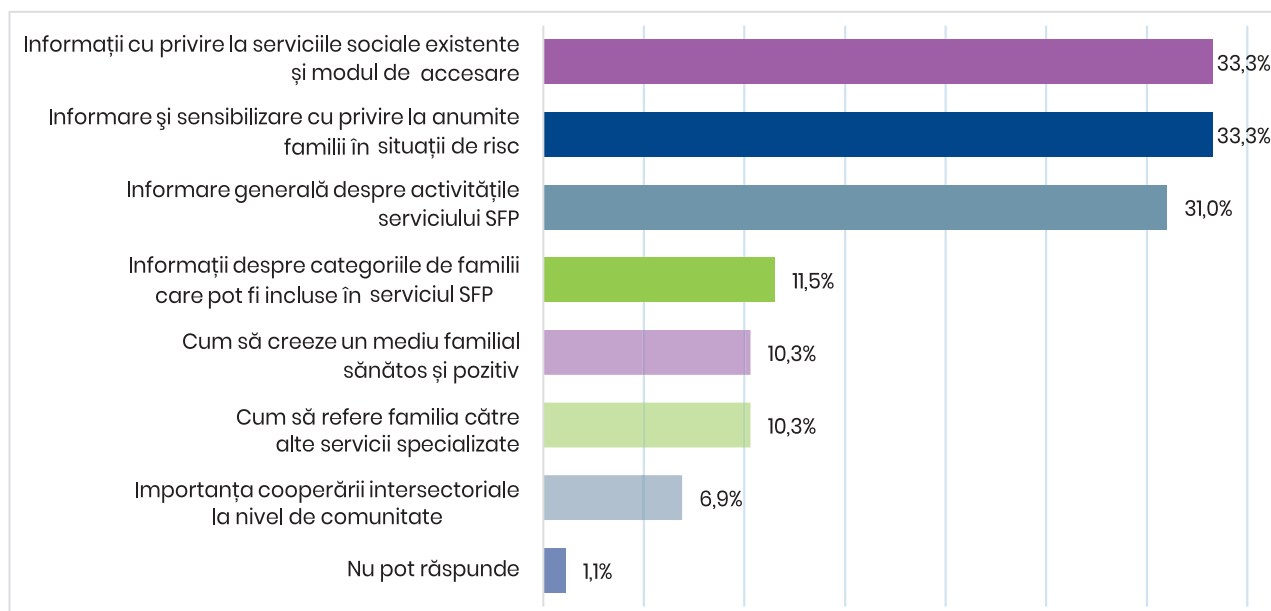

Cooperarea dintre asistentul social comunitar și actorii la nivel de comunitate implicați în organizarea activităților de consolidare a familiei se realizează și prin informarea de către asistentul social comunitar cu privire la serviciile existente în domeniul asistenței sociale, aceste informații facilitând implicarea actorilor comunitari în activitatea de sprijin a familiilor prin informarea acestora.

Circa 1/3 dintre asistenții sociali comunitari oferă *informații cu privire la serviciile sociale existente și modul de accesare a acestora* (33,3%), *informare și sensibilizare cu privire la familiile în situații de risc* (33,3%) și *informații generale despre activitățile serviciului Sprijin Familial Primar* (31%).

Aproximativ fiecare al zecelea asistent social comunitar a informat despre *categoriile de familii care pot fi incluse în serviciul Sprijin Familial Primar (11,5%), crearea unui mediu familial sănătos și pozitiv (10,3%), referirea familiei către alte servicii specializate (10,3%) și importanța cooperării intersectoriale la nivel de comunitate (6,9%).*

Figura 18. Informațiile oferite/furnizate actorilor comunitari în cadrul serviciului Sprijin Familial Primar de către ASC

Implicarea actorilor comunitari în activitățile de Sprijin a familiilor este determinată de nivelul de informare a profesioniștilor cu privire la esența acestor activități. În cadrul studiului s-a stabilit că nu s-au asigurat instruirile crosssectoriale, prin capacitatea tuturor profesioniștilor implicați în realizarea activităților de Sprijin Primar. Lipsa resurselor financiare și a partenerilor care să susțină aceste instruirii a fost unul din motivele neorganizării acestor instruirii.

„Nu au fost instruiți ceilalți. Nu cred. Nu cred. Chiar nu cred în asta, pentru că nu-mi aduc aminte ca vreun partener de dezvoltare să ne susțină pe noi în chestiunea asta” (IA_1).

Instruirea doar a profesioniștilor din domeniul asistenței sociale nu asigură pe deplin implementarea programelor în corespundere cu standardele minime.

„Problema este că atunci când discutăm inclusiv despre Sprijinul Familial, noi, la fel, trebuie să subînțelegem că noi trebuie să avem o abordare multisectorială. Nu-i suficient doar să instruiști specialiștii în protecția copiilor, pentru că nu doar ei sunt la nivel de comunitate și nu doar ei comunică cu familiile și pun la dispoziție un material sau altul. Și aici, cu regret, este o lacună, trebuie de menționat că alte sectoare nu oferă instruirile necesare, în special, pe componenta protecției copilului, pe prevenirea anumitor situații de dificultate” (IA_1).

În context, este necesară instruirea comună a membrilor echipei multidisciplinare, fapt ce va asigura aplicarea uniformă a cadrului normativ. Totodată, oferirea unui ghid membrilor echipei de implementare a serviciului va contribui la înțelegerea sarcinilor care le revin fiecăruia. Astfel se va îmbunătăți prestarea serviciului la nivel local.

„Doar atunci când vom instrui echipe întregi de profesioniști din diverse sectoare, doar atunci o să vorbim despre un impact comun la nivel de comunități și doar atunci putem vorbi de un rezultat bun. Dacă noi, fiecare cu filiera lui, o să instruiască, noi nu o să avem succes” (IA_1).

„Să avem un ghid bine determinat în față, pentru a cunoaște mai bine ce avem noi de făcut mai exact” (IA_10).

Un aspect identificat în cadrul studiului se referă la implicarea sporadică în activități de consolidare a familiilor la nivel local. În special, s-a evidențiat cooperarea și implicarea asistentului social și a reprezentanților instituțiilor educaționale și mai puțin cea a reprezentanților instituțiilor de sănătate. Înșși unii reprezentanți ai acestui sector au menționat faptul dat.

„Noi vorbim pe tema medicinei, doamna asistentă socială ne informează ce se petrece, dar așa mai mult se lucrează la școală și la grădiniță” (FG_7).

VI. MODALITĂȚI DE INFORMARE A PĂRINȚILOR CU PRIVIRE LA ACTIVITĂȚILE DE SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR

Datele cercetării au permis stabilirea faptului că încadrarea în serviciul de Sprijin Familiar Primar se realizează prin mai multe modalități. Cel mai des părinții/îngrijitorii se *adresează personal pentru a obține suport* în soluționarea anumitor probleme: 8 din 10 asistenți sociali (82,8%) au menționat acest fapt. Ponderea cea mai mare este în r. Strășeni (92,9%) și r. Ialoveni (90,9%).

„Se adresează cu alte probleme și deja eu întreprind anumite măsuri, vine în birou sau în sala de ședințe când nu este nimeni pentru a discuta referitor la problemele pe care le are, cu ce hrănește copiii, dacă se duc copiii sau nu la școală” (IA_7).

Tabel 5. Modalitățile prin care familiile ajung să beneficieze de serviciile Sprijinului Familiar Primar, în funcție de raion

	Total		r. Criuleni		r. Dubăsari		r. Ialoveni		r. Strășeni	
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
Se adresează personal pentru a obține suport	72	82,8%	20	76,9%	6	54,5%	20	90,9%	26	92,9%
Sunt referiți de reprezentanții altor instituții/servicii	46	52,9%	10	38,5%	10	90,9%	9	40,9%	17	60,7%
Urmare a informării de către persoane care au beneficiat și/sau cunosc informații despre acest serviciu	43	49,4%	15	57,7%	3	27,3%	14	63,6%	11	39,3%
În rezultatul activităților de informare realizate în localitate sau informațiilor distribuite prin rețelele de socializare	25	28,7%	9	34,6%	1	9,1%	10	45,5%	5	17,9%
În baza fișei de sesizare	36	41,4%	12	46,2%	6	54,5%	9	40,9%	9	32,1%
În baza informării asistentului social comunitar de către alte structuri sau membri ai comunității	58	66,7%	18	69,2%	11	100,0%	15	68,2%	14	50,0%

Aproximativ 2/3 din asistenții sociali (66,7%) sunt *informați de către alte structuri sau membri ai comunității*. Această practică a fost menționată mai des de asistenții sociali comunitari din r. Dubăsari (100%) și cei din r. Criuleni (69,2%) și r. Ialoveni (68,2%).

„Merg undeva o dată la două luni la Centrul de Sănătate, unde mă informez despre situația existentă; doamna medic de pe sector, care se ocupă de aceste familii, mă informează despre situațiile apărute” (IA_7).

Referirea către sprijin familial primar este realizată de *reprezentanții altor instituții / servicii*, circa jumătate dintre asistenții sociali (52,9%) indicând acest fapt. În special, s-a evidențiat în r. Dubăsari (90,9%) și r. Strășeni (60,7%).

Aproximativ jumătate din asistenții sociali comunitari (49,4%) au indicat că *persoanele se adresează după suport, fiind informate de alte persoane beneficiare*, cele mai multe cazuri fiind atestate în r. Ialoveni (63,6%) și r. Criuleni (57,7%).

În baza fișei de sesizare, aproape 40% dintre asistenții sociali comunitari evaluează și încadrează beneficiarii în serviciu, cei mai mulți fiind din Dubăsari (54,5%) și Criuleni (46,2%).

Ca rezultat al activităților de informare, desfășurate în localitate sau a informațiilor distribuite prin rețelele de socializare, circa 1/3 dintre respondenți (28,7%) identifică beneficiarii, fiind practică în special de asistenții sociali comunitari din r. Ialoveni (45,5%) și r. Criuleni (34,6%).

Informarea cetățenilor despre serviciul Sprijin Primar are loc printr-un cumul de activități care se desfășoară de către asistenții sociali comunitari în colaborare cu alți actori. În acest context, în majoritatea cazurilor, informarea se realizează *în timpul vizitelor la domiciliu pentru a presta anumite servicii*: aproape toți respondenții (97,7%) aplică deseori sau uneori această modalitate.

9 din 10 respondenți susțin că informează (deseori sau uneori) beneficiarii despre serviciul respectiv *în timpul întâlnirilor ocazionale prin localitate cu beneficiarii (90,8%)* și atunci când aceștia se adresează personal la oficiu pentru obținerea de informații sau suport (90,8%).

Aproximativ ¾ dintre asistenții sociali mai informează cetățenii *în cadrul ședințelor comunitare organizate de primar (75,9%), prin intermediul materialelor promoționale/informative: broșuri sau pliante (73,6%)* sau în cadrul ședințelor cu părinții organizate în instituția de învățământ (72,4%).

În timpul adunărilor comunitare organizate de primărie, asistentul social poate interveni cu anumite informații generale despre serviciile existente sau concret pe o problemă actuală în comunitate.

„Iată acum o să particip la adunarea satului care urmează să fie duminică, pentru a vorbi despre aportul meu ca asistent social de sprijin al cetățenilor și o să vorbesc despre necesitatea de dezvoltare a asistenței parentale profesionale. Doamnele de la direcție, de la asistența socială Strășeni mi-au dat niște materiale informative și la adunare o să vorbesc despre acest serviciu, pentru că este foarte util pentru societate” (IA_7).

„Ni se oferă să distribuim prin sat pliante cu diferite informații, de exemplu de la pompieri, de la poliție despre traficul de ființe, casa teritorială de asigurări sociale oferă broșuri să le distribuim familiilor, pentru a se informa despre cum pot să aplice pentru diferite indemnizații. Noi nu le elaborăm, noi le primim de la diverse instituții sau organizații și doar le distribuim” (IA_8).

Circa 7 din 10 asistenți sociali comunitari informează cetățenii și *prin intermediul avizierului public/panoului de informații al primăriei/direcției (70,1%), în cadrul ședințelor comune cu mai multe familii (70,1%),* precum și prin intermediul paginii web/ rețelelor de socializare ale direcției / primăriei / altor instituții prestatoare de servicii sociale (69%).

„Noi mai mult publicăm pe pagina primăriei, de exemplu sunt familii cu copii, care caută gazdă, avem site-ul primăriei unde postăm, prin intermediul primăriei, că se caută o gazdă, poate cineva ar putea să primească familia sau poate cineva o poate oferi gratis” (IA_8).

În s. Bălțata, r. Criuleni, primăria a creat grupuri de informare pe rețeaua de comunicare Viber, fiind un mijloc rapid de informare a locuitorilor. Prin acest mijloc primarul reușește să mobilizeze comunitatea pentru a realiza activități de salubritate în comunitate.

„Începând cu primăvara și până în toamnă, noi, o dată pe lună, prin grupurile din Viber, primăria are 5-6 grupuri pe Viber „Primăria Bălțata”, multe grupuri sunt prin care eu informez că e nevoie să facem curat și hai să ne adunăm în această sâmbătă, cealaltă sâmbătă, cealaltă vineri. Oamenii ies, noi facem curat, ordine, dăm cu var bordurile, copacii, facem curat și ordine”.

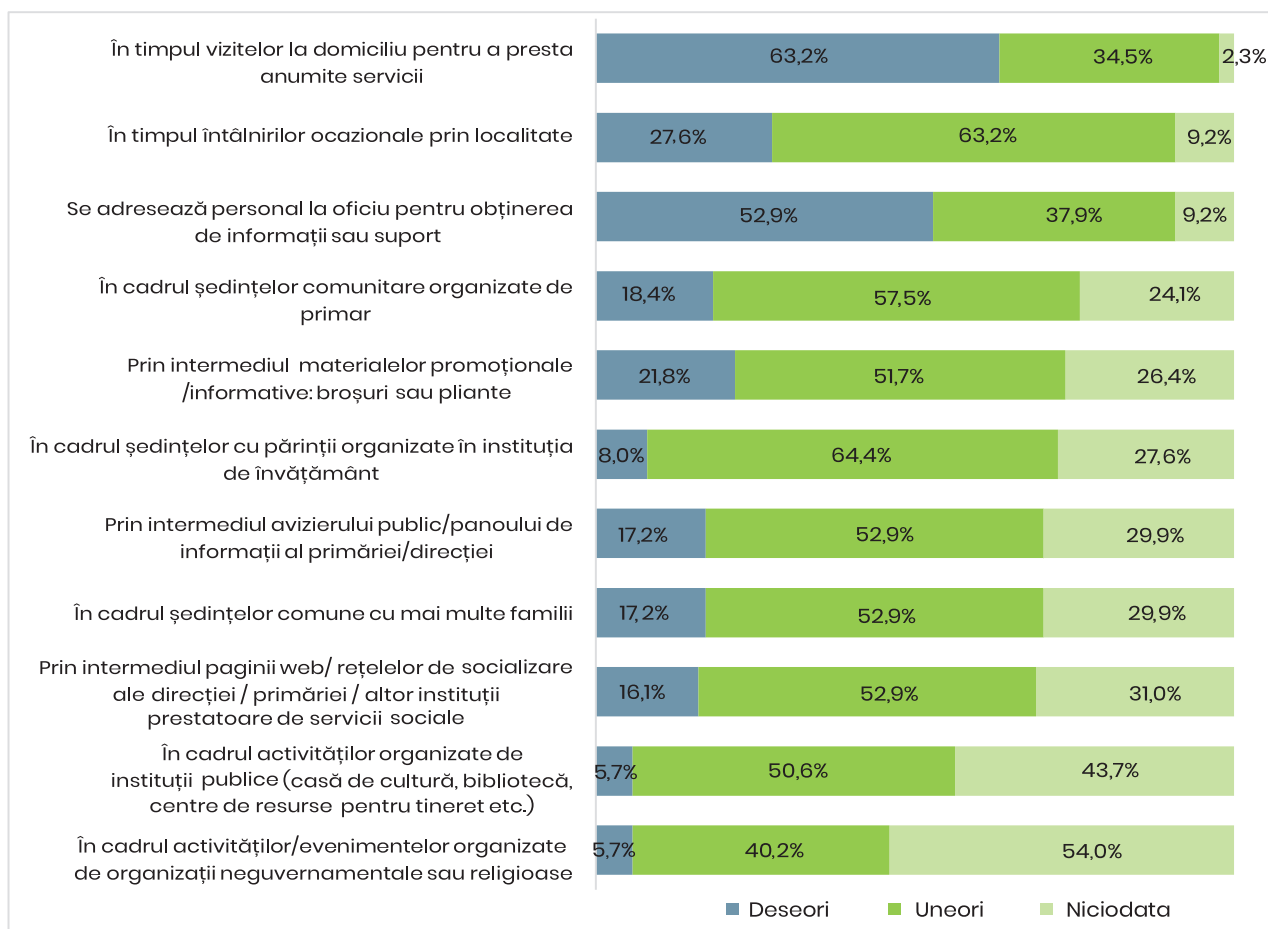
Practica de informare prin rețele de comunicare (Viber) a părinților cu privire la activități din comunitate sau informații relevante părinților a fost identificată și în s. Boșcana, r. Criuleni. Părinții participanți la discuția de grup au menționat utilitatea comunicării pe aceste rețele.

„Pe grupuri, cum era într-un timp pe Viber, doamna primar a făcut un grup și acolo ne dădea informația și fiecare își spunea părerea, dar ar fi bine ca pe grup să discute anume tema care e distribuită” (FG_1_beneficiari).

De asemenea, circa jumătate dintre respondenți informează deseori sau uneori cetățenii în cadrul activităților organizate de instituții publice (casă de cultură, bibliotecă, centre de resurse pentru tineret etc.) (56,3%) și în cadrul activităților/ evenimentelor organizate de organizații neguvernamentale sau religioase (46,0%).

Totuși, cea mai des utilizată **metodă de informare a comunității este cea directă, fie prin intermediul vizitelor la domiciliu, fie prin comunicare în oficiul asistentului social comunitar.**

Figura 19. Modalități utilizate de asistenții sociali comunitari pentru a informa cetățenii despre serviciul Sprijin Familial Primar

Informațiile comunicate de asistenții sociali comunitari familiilor cu copii, locuitorilor comunității se referă la *serviciile existente* – 60,9% din respondenți menționând acest fapt. Aceste informații sunt mai des furnizate beneficiarilor de către asistenții sociali comunitari din r. Ialoveni (77,3%) și r. Criuleni (65,4%), r. Dubăsari – 54,5% și r. Strășeni – 46,4%.

„Îi informăm despre ceea de ce pot ei beneficia, cum ar fi ajutorul social. Purtăm diferite discuții cu ei, le spunem ce acte trebuie să aducă în unele situații și altele” (IA_14).

„La noi sunt mai multe servicii Sprijin Familial Primar, unde vin după anumite servicii, și noi îi informăm pe dânșii, îi îndreptăm la diferiți specialiști, le spunem unde pot să beneficieze, serviciile necesare în care ar putea fi incluși” (IA_8).

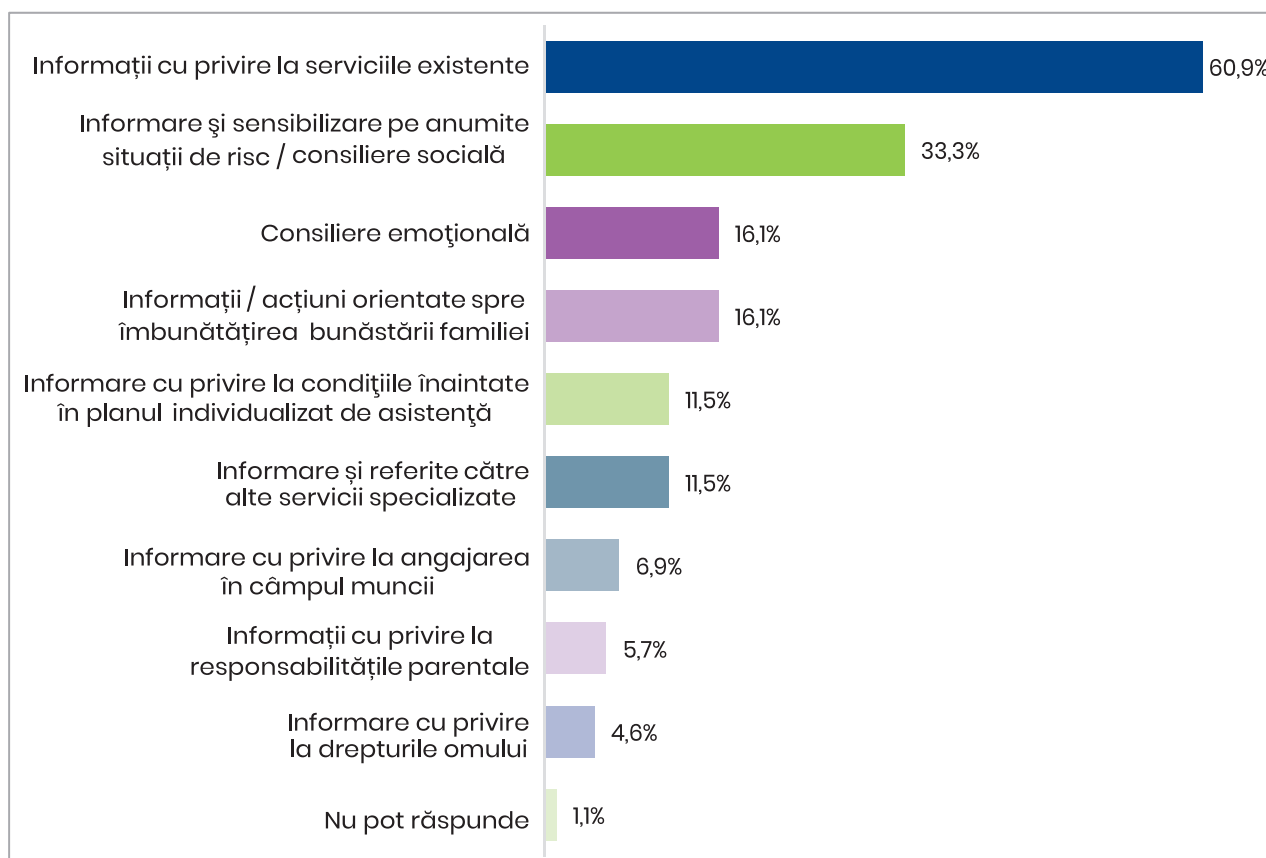
În același timp, 1/3 dintre aceștia îi *informează și sensibilizează cu privire la anumite situații de risc / consiliere socială* (33,3%). Într-o pondere mai mare aceste informații sunt oferite de respondenții din r. Dubăsari (54,5%); (Criuleni – 34,6%, Strășeni – 32,1% și Ialoveni – 22,7%).

Câte 1 din 6 respondenți oferă *consiliere emoțională* (16,1%) și realizează *informare și întreprinde acțiuni orientate spre îmbunătățirea bunăstării familiei* (16,1%).

Alte 2 tipuri de informații oferite de către 1 din 10 asistenții sociali în cadrul acestui serviciu sunt cu privire la *condițiile înaintate în planul individualizat de asistență* (11,5%) și *informarea și referirea către alte servicii specializate* (11,5%). Informații cu privire la

angajarea în câmpul muncii sunt oferite de doar 6,9% dintre asistenții sociali comunitari, celelalte categorii de informații sunt oferite de un număr mic de asistenți sociali comunitari.

Figura 20. Informații furnizate de ASC populației în cadrul serviciului Sprijin Familial Primar

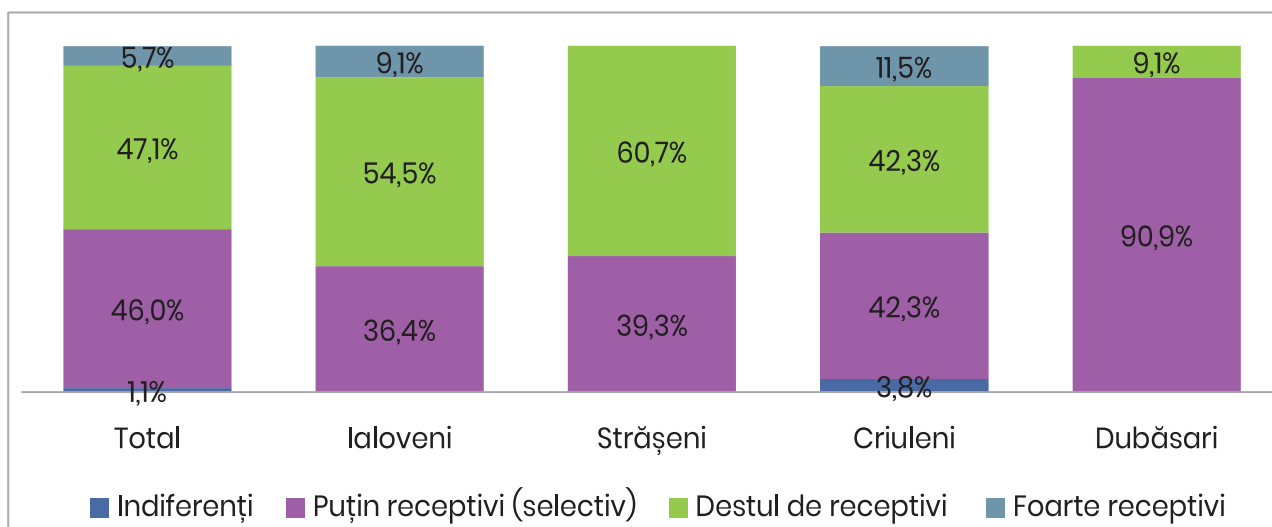

Un mijloc de informare a populației cu privire la serviciu este realizată prin intermediul serviciului social *Telefonul copilului*.

„Prin intermediul serviciului nostru, *Telefonul copilului*, noi facem promovare amplă la acest serviciu” (IA_1).

Accederea la servicii și participarea la activitățile de Sprijin Familial Primar pot fi influențate de receptivitatea potențialilor beneficiari. Circa jumătate dintre asistenții sociali comunitari sunt de părerea că beneficiarii sunt *destul de receptivi* (47,1%) sau *foarte receptivi* (5,7%). O altă jumătate dintre respondenți consideră că aceștia sunt *puțin receptivi* (46,0%) sau chiar *indiferenți* (1,1%). Asistenții sociali comunitari din r. Dubăsari, într-o pondere mai mare, consideră că beneficiarii nu sunt receptivi la informațiile prezentate (90,9%). În schimb, asistenții sociali comunitari din r. Ialoveni, într-o măsură mai mare, apreciază beneficiarii ca fiind receptivi (63,6%).

Figura 21. Aprecierea de către ASC a gradului de receptivitate a părinților / familiilor la informațiile oferite în cadrul serviciului Sprijin Familial Primar, în funcție de raion

Asistenții sociali comunitari participanți la studiul calitativ susțin dificultatea de a oferi informații familiilor și ca aceasta să ia în considerație cele auzite. Urmare a informării comunității nu există siguranța că aceasta va participa la anumite activități. De regulă, asistenții sociali comunitari sunt puși în situația de a identifica diverse mecanisme de motivare materială a părinților pentru ca aceștia să participe la activitățile organizate.

„Pentru noi nu-i greu să-i informăm, dar mai greu este ca ei să fie receptivi, ei spun că da, o să îndeplinească, o să asculte, dar mai puțin se realizează asta. Când e vorba de cadouri, ceva să le dăm – sunt prezenți, mai repede strângem, decât pur și simplu să-l invităm la o discuție sau la ceva informare, dacă nu sunt cadouri, prezența / receptivitatea e mai mică” (IA_8).

VII. FORMAREA PROFESIONALĂ ÎN PRESTAREA SERVICIULUI SPRIJIN FAMILIAL, INCLUSIV PRIMAR

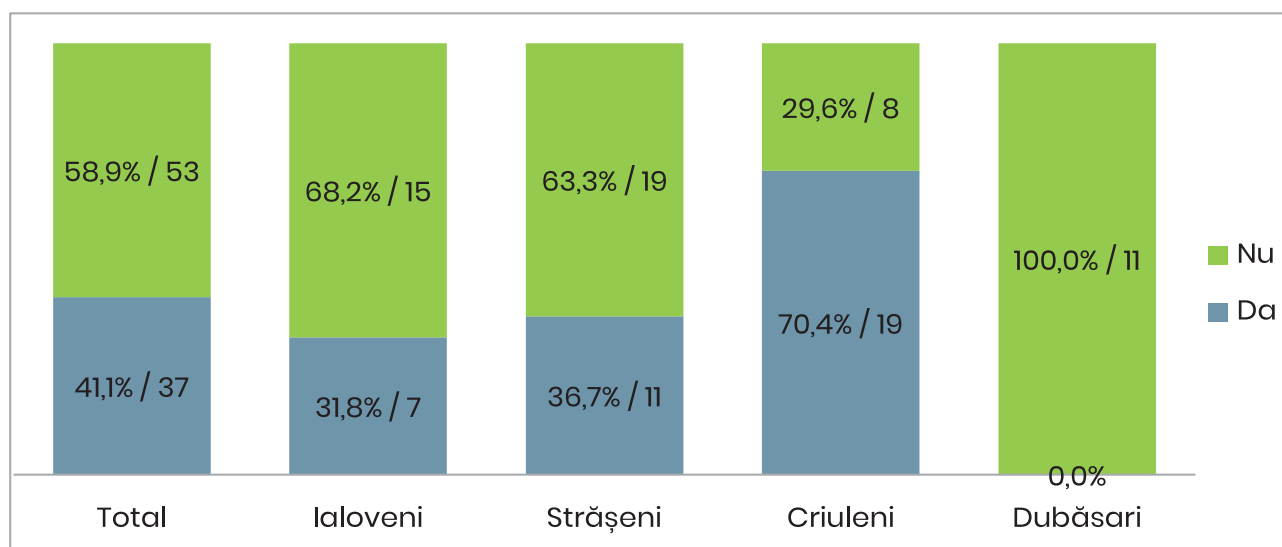
Instruirea profesioniștilor în vederea prestării unui serviciu este o activitate care poate conduce la o implementare eficientă și atingerea rezultatelor scontate.

Studiul cantitativ a evidențiat o participare în ultimii 3 ani la instruirii cu privire la prestarea acestui serviciu de doar 41,1% dintre respondenți (37), ceilalți 58,9% dintre respondenți (53) sunt de părere că în ultimii 3 ani nu au participat la astfel de instruirii.

În r. Dubăsari *nici un specialist* nu a menționat despre participarea la instruirii cu privire la prestarea serviciului. De asemenea, 2/3 dintre asistenții sociali comunitari din r. Ialoveni (68,2%) și r. Strășeni (63,3%) nu au beneficiat de instruirii.

Situația este însă diferită în r. Criuleni, unde circa 70% dintre respondenți (19) susțin că au participat în ultimii 3 ani la instruirii cu privire la prestarea serviciului. În r. Ialoveni (31,8%) și r. Strășeni (36,7%) doar câte 1/3 dintre asistenții sociali comunitari au beneficiat de astfel de instruirii.

Figura 22. Ponderea ASC care au participat în ultimii 3 ani la instruirii cu privire la prestarea serviciului Sprijin Familial, în funcție de raion

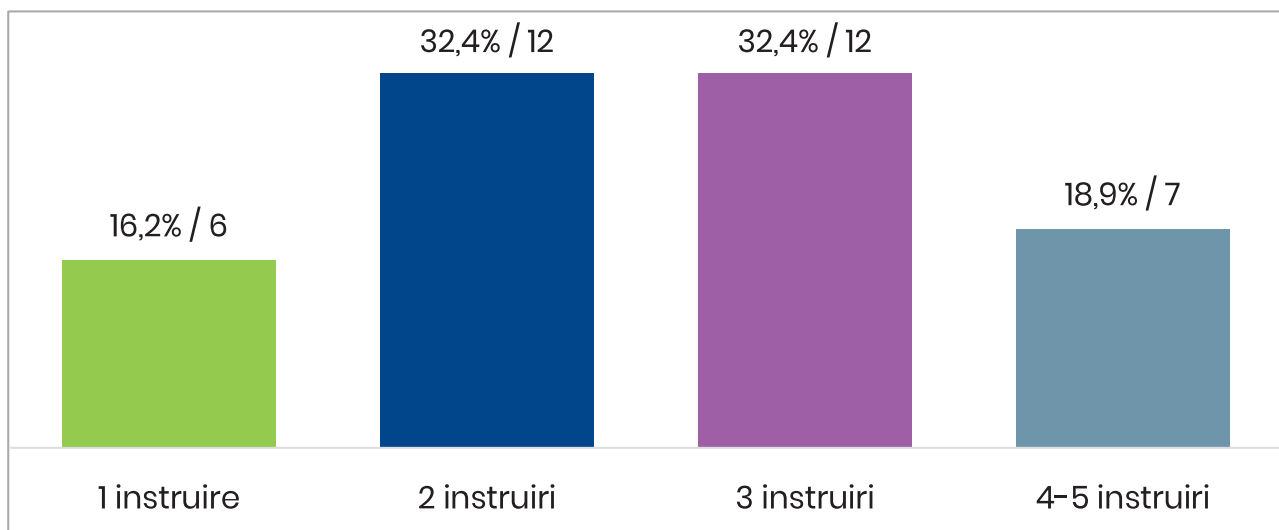
Aceste date pot fi explicate prin faptul că formarea profesioniștilor din domeniu pentru asigurarea aplicării acestui serviciu nu s-a făcut în mod separat. În cele mai multe cazuri instruirea a vizat aspecte ale serviciului integrate în instruirea realizată pe alte subiecte, precum: managementul de caz.

„În ultimii ani s-au făcut foarte multe instruirii. Dar alocat subiectului serviciului de sprijin – nu. Însă sprijinul, permanent, s-a regăsit în Managementul de caz, când făceam instruirii” (IA_1).

„Am avut instruirii numai pe subiectul managementul de caz, ceva de genul, dar anume cu managementul de caz, cu Sprijinul Familiar și, mai ales, Primar, mai puțin” (IA_3).

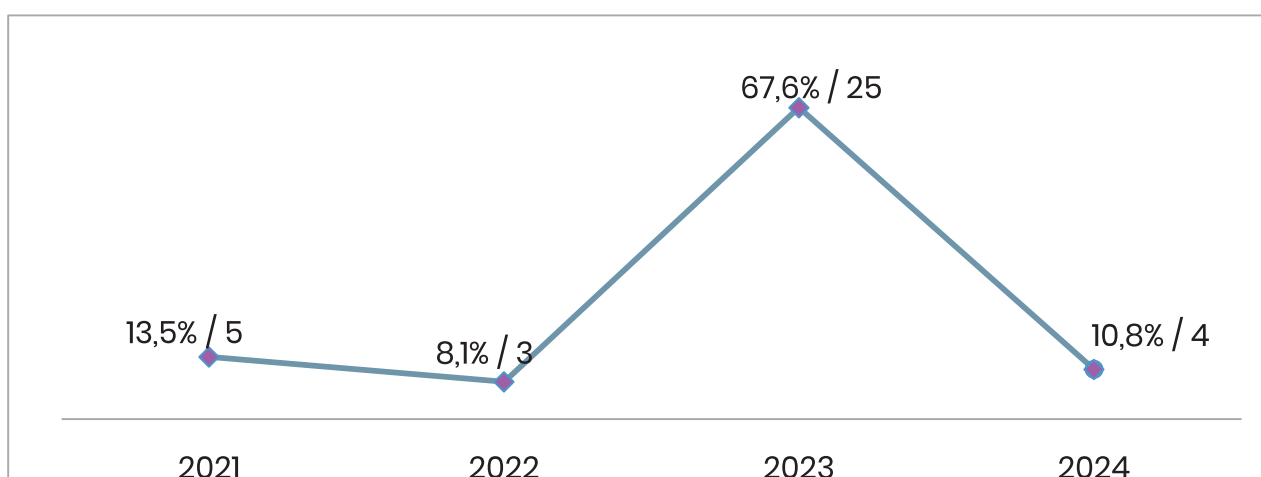
În ultimii 3 ani, un asistent social comunitar a participat în medie la 2-3 instruirii cu privire la prestarea serviciului, în acest context ar fi cam câte o instruire pe an. Din cei 37 de asistenți sociali comunitari instruiți, 6 au participat la o singură instruire (16,2%), câte 12 respondenți au participat la 2 instruirii (32,4%) și la 3 instruirii (32,4%), iar ceilalți 7 respondenți au participat la 4-5 instruirii (18,9%).

Figura 23. Numărul de instruirii la care au participat ASC în ultimii 3 ani cu privire la prestarea serviciului Sprijin Familial

Cei mai mulți dintre asistenții sociali au participat ultima dată la instruirii pe parcursul anului 2023, ponderea acestora constituind circa 67,6% din respondenți (25). În perioada anilor 2021-2022 au fost implicați în instruirii 8 asistenți sociali comunitari. 4 din cei 37 de asistenți sociali au participat la instruirii cu privire la prestarea acestui serviciu chiar în anul curent 2024 (10,8%).

Figura 24. Anul ultimei instruirii cu privire la SF la care au participat ASC din cadrul ATAS Centru

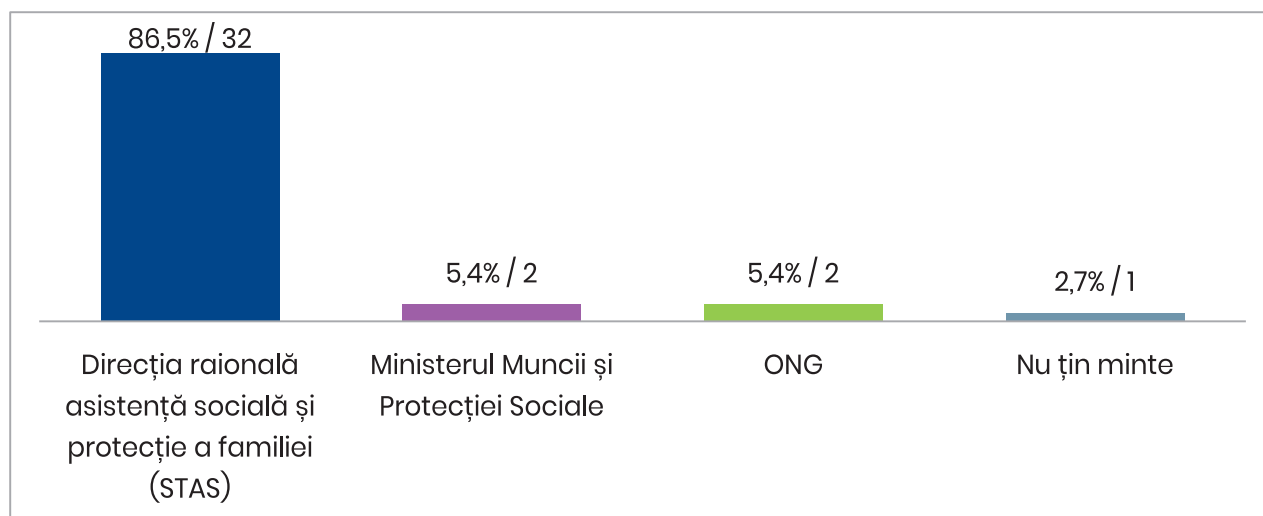

Activitățile de instruire au fost organizate de structura teritorială de asistență socială – 86,5% (32 respondenți).

„Practic fiecare s-a format pe el singur, datorită și șefului direcției și a șefului serviciului asistență socială comunitară, noi ne făceam singuri instruirea și practic singuri ne-am instruit” (IA_2).

Câte 2 dintre asistenții sociali au participat la instruiți organizate de MMPS (5,4%) și ONG (5,4%).

Figura 25. Instituția care a organizat ultima instruire cu privire la prestarea serviciului Sprijin Familial

Unii asistenți sociali comunitari intervievați susțin că au fost instruiți pentru prestarea serviciilor de bază și mai puțin în prestarea tuturor activităților de Sprijin Familial Primar. În același timp aceștia consideră că ar avea nevoie de o instruire detaliată în prestarea acestor servicii.

„Parțial, da, am fost instruiți, doar despre serviciile de bază” (IA_7).

„Instruiri am avut, dar anume cu serviciul Sprijin Familial Primar nu a fost instruire. Specialiștii de la direcție, de la agenții ne mai informează despre acest Sprijin, când facem anumite instruiri. Prestăm serviciul la general și din practica noastră, ne conducem din ghidul managementului de caz, l-am mai studiat și cunoaștem unele aspecte” (IA_8).

Alți intervievați susțin că urmează să beneficieze în anul 2024 de unele instruiri cu privire la prestarea serviciilor de Sprijin Familial.

„Am avut, la Criuleni, în 2023, și pe primar, și pe secundar. Acum se vorbește de efectuat o instruire despre Sprijinul Primar” (IA_14).

Cercetarea calitativă atestă că mulți dintre actorii comunitari nu au fost instruiți despre cum trebuie să fie prestat Sprijinul Familial Primar, în acest caz apare necesitatea de instruire a acestora pentru a putea presta serviciul respectiv.

„Dar eu cred că poate ar fi bine să mai fie informați și alți actori din comunitate despre acest Sprijin. Noi cunoaștem câte ceva, dar ar trebui instruiți și primarul, viceprimarul și toată echipa multidisciplinară” (IA_81).

Capacitarea profesioniștilor în domeniu este una din prioritățile de viitor ale ministerului, prin crearea platformei de e-learning, care să faciliteze formarea profesională. În același timp, ar putea fi valorificate și resursele digitale existente la nivel european, de exemplu cele dezvoltate de Consiliul Europei pe platforma educațională HELP^[12].

[12] <https://help.elearning.ext.coe.int/course/view.php?id=2105>

„Trebuie să dezvoltăm anumite e-Learning pentru toți specialiștii noștri. Trebuie să fie tot digitalizat, să avem posibilitatea în format online, să punem la dispoziție tuturor colegilor noștri și nu doar colegilor, dar și oamenilor interesați, posibilitatea să aibă acces la informații utile. Consiliul Europei are deja platforma aceasta de e-Learning, care se numește Help. Ea este la nivel internațional, este în mai multe limbi. E o platformă cu foarte multe module. Pe această platformă sunt multe informații, sunt foarte multe exerciții practice, explicații teoretice din partea practicienilor” (IA_1).

Chiar dacă astăzi se pune un accent deosebit pe digitalizare, inclusiv a activităților de formare, o mare parte din participanții la cercetarea calitativă consideră necesară organizarea acestora în format fizic.

„Clar lucru, cea mai bună instruire este cu prezența fizică. Ar fi benefic, eu știu, cu cazuri concrete și metodologia să fie concretă. Adică să vină profesioniștii care cunosc” (IA_3).

În sprijinul specialiștilor implicați în prestarea de servicii, dar și pentru părinți, sunt platformele elaborate cu suportul partenerilor de dezvoltare, care conțin informații vaste și diverse cu privire la îngrijirea copilului. În studiu au fost menționate platforma *parinteste.md* și *Bebbo*.

*„Cu CCF Moldova a fost dezvoltată platforma *parinteste.md*. Foarte multe materiale sunt utile, sfaturi, cum ar trebui să procedezi într-un caz sau altul” (IA_1).*

*„Am încercat programul *Bebbo* la mulți părinți, mai ales tineri, fiindcă știm că tehnologiile informaționale le manipulează mai ușor tineretul, e foarte practică. Chiar cunoaștem părinți care au copii în instituție și mamele lor sunt însărcinate și noi am trimis linkul pe grup. E foarte benefic, sunt lucruri, parcă ai născut, parcă mai ai copii, parcă știi tot dar sunt lucruri noi. Sunt mulțumite unele mămici că le-am plasat” (FG_4).*

O modalitate de consolidare a capacităților profesionale este supervizarea. Studiul a stabilit că supervizarea asistenților sociali comunitari se realizează cu o periodicitate diferită, fie săptămânal, fie bilunar. Din discuțiile cu asistenții sociali comunitari s-a sesizat faptul că în activitățile de supervizare mai mult se abordează subiectul evaluării familiilor și mai puțin activitatea concretă de prestare a serviciului de Sprijin Primar.

„Avem, facem și supervizare în grupuri, avem întrebări care ne fac să... și avem și supervizori, noi suntem 5-7 localități la un supervizor și facem. Supervizarea o facem și o dată în săptămână, o dată la două săptămâni. Noi toți ne confruntăm cu diferite dificultăți, de exemplu când ajungem să îndeplinim evaluarea inițială, evaluarea... mai ales evaluarea complexă la copiii de 0-3 luni, până la 0-4,5 ani, apar întrebări la care chiar nu știm cum se face evaluarea și e foarte complicat, pentru că e familie, dar faci la fiecare copil de la o lună până la 18 ani. Avem familii care au avut sprijin cu 5 copii, cu 6 copii, și la fiecare evaluări inițiale, complexe” (IA_6).

„La primar cam nu vin cu întrebări, la secundar sunt mai multe întrebări” (IA_5).

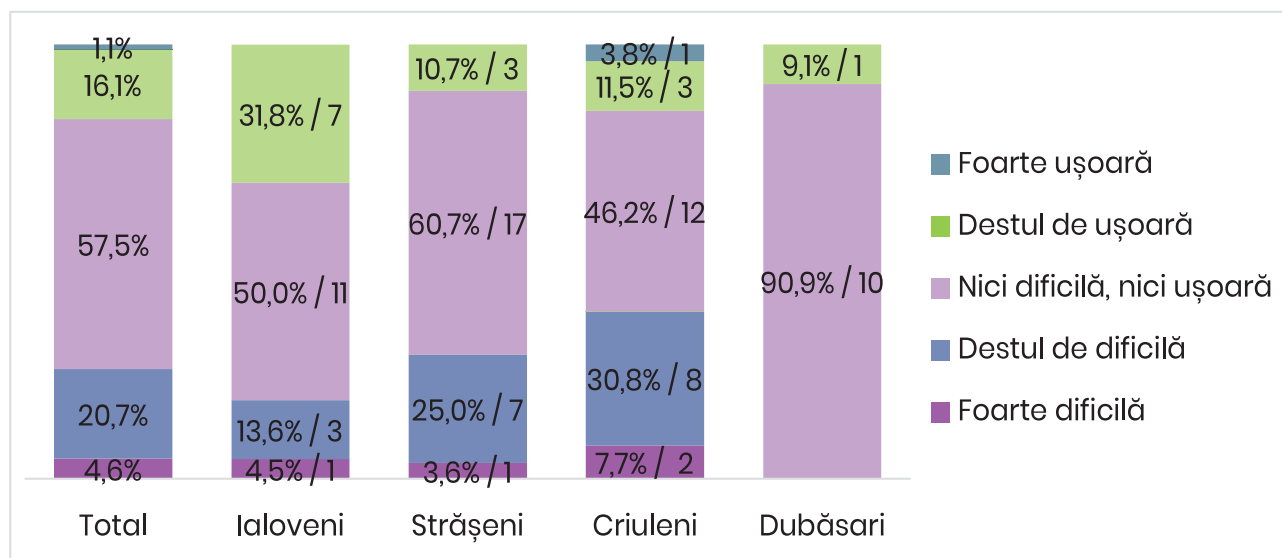
VIII. DIFICULTĂȚI ÎN PRESTAREA SERVICIULUI SOCIAL SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR

Implementarea serviciului de Sprijin Familiar Primar este văzută de doar aproximativ 2 din 10 respondenți *destul de ușoară sau foarte ușoară* (17,2%), de această părere fiind asistenții sociali comunitari din r. Ialoveni (31,8%), iar în cazul celorlalte raioane această părere este susținută de circa 10%.

De cealaltă parte, circa ¼ dintre asistenții sociali comunitari consideră prestarea acestui serviciu *destul de dificilă sau foarte dificilă* (25,3%), opinie exprimată în special de asistenții sociali comunitari din r. Criuleni (38,5%). În cazul celorlalte două unități teritorial-administrative ponderea celor care consideră dificilă implementarea serviciului este mai mică: r. Strășeni – 28,6% și r. Ialoveni – 18,1%.

Cea mai mare parte din asistenții sociali comunitari consideră că prestarea acestui serviciu este posibilă, doar că există unele dificultăți care ar conduce la o organizare mai dificilă a serviciului. În acest context, mai mult de jumătate dintre respondenți au menționat că prestarea acestui serviciu este *nici dificilă și nici ușoară* (57,5%), răspunsul fiind menționat de circa jumătate din respondenții din 3 unități teritorial-administrative (r. Strășeni – 60,7%, r. Ialoveni – 50% și r. Criuleni – 46,2%). În r. Dubăsari acest răspuns a fost oferit de circa 90,9% dintre respondenți (10 din 11 respondenți).

Figura 26. Aprecierea gradului de dificultate a prestării serviciului Sprijin Familiar Primar

O observație cu privire la asistenții sociali comunitari care au enunțat dificultatea de a presta acest serviciu: în mare parte aceștia sunt cu o experiență de muncă de până la 5 ani și au experiență de participare la activități de formare în ultimii ani.

Datele studiului evidențiază că 72 din asistenți sociali comunitari participați la cercetare (90 de persoane) s-au confruntat cu dificultăți în prestarea activităților de Sprijin Familiar. Aceștia au menționat mai multe situații care le-au pus în dificultate activitatea, care pot fi divizate în 2 categorii: *dificultăți legate de părinți* și *dificultăți organizatorice / tehnice*.

Printre **dificultățile referitoare la părinți** au fost menționate:

- *dificultăți de conlucrare/comunicare cu părinții*, cu care se confruntă 37,5%, în special asistenții sociali comunitari cu vârsta de până la 40 ani și fără studii superioare. Această dificultate a fost explicată de asistenții sociali comunitari prin faptul că părinții invocă diverse motive pentru a se eschiva de la participarea în anumite activități.

„La general, părinții au nevoie de informații, dar încă nu este această deprindere de a veni la o ședință unde să se discute și mereu găsesc motive de a nu veni, **nu au nevoie sau nu au timp**” (IA_7).

„Nu vin, pentru că nu au timp sau pe baza altor motive. În cazul când beneficiază de Sprijin Secundar ei se străduie să mai participe” (IA_5).

„E foarte complicat să aducem părinții” (FG_4).

O problemă de relaționare cu părinții, în special cei care sunt dependenți de alcool, este neacceptul de a fi referiți către servicii specializate. În situația în care se acceptă tratamentul, acesta nu este finalizat, astfel perpetuându-se situația de risc.

„Nu funcționează referirea părinților la alte servicii, de exemplu, de psihoterapie sau psihologie, sau să meargă la tratament de dezalcoolizare, mai sunt și acești factori foarte des... nu doresc pentru că tot timpul li se cere acordul lor și ei chiar dacă merg, ei nu acceptă până la urmă lecuirea sau fac ambulator și nimeni nu îi poate supraveghea dacă au făcut lecuirea aceasta. Ei nu sunt de acord ca să fie referiți la servicii sociale specializate” (IA_2).

În s. Zăicana, r. Criuleni, s-a încercat organizarea unui grup de suport al părinților. Au dat curs invitației doar un număr mic de părinți, ceilalți invocând o serie de motive legate de copii. Chiar dacă activitatea grupului era organizată în incinta bibliotecii, unde era amenajat un spațiu cu jucării pentru copii, ca părinții să poată participa la activitate, aceștia nu au participat.

„Am încercat o dată să creăm un grup de suport și au venit vreo 3 familii numai și respectiv când le mai contactam pe altele, hai veniți că o să mai aflați lucruri noi, ei invocau diverse motive, de genul ne grăbim, nu putem lăsa copilul acela unul la grădiniță, unul mic, dar, zic, noi îl formăm aici în cadrul bibliotecii, sunt acolo niște canapele, sunt niște jucării, sunt niște case care acolo cântă... nu, nu vor să vină cu toate că ne străduim”.

- **perceperea incorectă de către părinți a informației oferite în cadrul serviciului**, dificultate cu care se confruntă aproximativ fiecare al cincilea asistent social comunitar (19,4%).

„Ei așteaptă ceva mai mult. Totuși ei văd serviciile noastre ca o prestație socială, știți? Nu ca serviciu, știți, adică ca să ia ceva” (IA_3).

Această percepție este datorată **lipsei culturii** de a apela la ajutor în caz de problemă sau de a discuta cu cineva străin asupra problemelor de familie.

„Noi acasă ne străduim, acasă să le rezolvăm, nu prea iubim să ne ducem, așa ne-am obișnuit noi, moldovenii, cum s-ar spune” (FG_1_beneficiari).

„Persistă modelul acesta de familie că părinții nu vor să accepte că la ei este o problemă” (FG_4).

„Chiar și la același psiholog să te duci, să spui problemele tale, stai și te gândești: „Măi, da eu mă duc la el, dar mă socot că sunt nebună, de asta mă duc la el”, nu știu de ce, dar așa socot deodată, și parcă ți-i oarecum și te duci și-i spui ba una, ba alta și el îți spune diagnosticul lui și când te gândești, că posibil mă crede că sunt nebună, apoi mai bine nu te duci deloc” (FG_1_beneficiari).

„Noi ca părinți, la fel, greșim, dacă nu am fost învățați și nu am știut, avem și noi minusuri” (FG_1_beneficiari).

Pe de altă parte, această situație este generată de critica la care sunt supuși sau sentimentul că aceștia sunt criticați în cazul în care se adresează după ajutor.

„La noi dacă întrebi te critică, că tu n-ai făcut așa sau altfel, de asta tu te strădui să o ții pentru tine” (FG_1_beneficiari).

- fiecare al șaselea asistent social a menționat dificultatea de lucru cu părinții (16,7%), generată de **iresponsabilitatea acestora**.

„Beneficiarii nu-s atât de receptivi și nu-s atât de responsabili să vină la ședințe. Iată, să-i inviți numai cu un scop, dacă se dă ceva sau sunt motivați...” (IA_3).

- **dorința părinților de a beneficia de Sprijin Secundar fără a participa la activități de Sprijin Primar** – 8,3%.

„De obicei pe ei îi interesează mai mult prestațiile sociale, ceea ce ține de bani, dar noi încercăm cumva să combinăm și să nu îi plictisim tare, că ei pot să se ridice și să iasă, am avut și așa caz când spun: „nu mă interesează acestea, mi-ați spus că nu am dreptul la compensație sau pentru perioada rece a anului sau ajutor material, restul nu mă interesează” (IA_2).

„Ei vor bani, vor la urmă să fie remunerați. Da, noi lucrăm, noi lămurim, noi vrem ca să prevenim toate, să n-ajungem la situația de risc, dar, cu părere de rău, asta este” (IA_3).

- o dificultate în desfășurarea activităților de sprijinire, în special de către confesiunile religioase, este **reticența bărbaților de a se implica**, comparativ cu femeile care sunt mai deschise spre comunicare.

„De obicei, femeile sunt mai deschise, ele vin la proiect, ele vin la împărțire. Bărbații sunt mai rușinoși, ei nu prea, ei sunt de acord să vină în proiect, sunt de acord ca să-i ajutăm, dar când merge chestia să vină la întâlnirile acestea foarte puțini vin din bărbați, mai mult femeile sunt mai deschise” (IA_13).

Totodată, fiecare al zecelea asistent social comunitar a avut **dificultăți de ordin organizatoric / tehnic**, precum:

- **limitări financiare / resurse limitate** – 12,5% dintre asistenții sociali comunitari au realizat activități cu dificultate din cauza resurselor financiare limitate. Participanții la cercetare susțin că organizarea activităților cu părinții implică cheltuieli

organizatorice pentru a achiziționa apă, ceai, cafea sau biscuiți. Aceste bunuri sunt necesare pentru a motiva părinții să participe la activități.

„Ca să-i motivezi pe oameni să vină și ca să-i atragi, trebuie să le faci acolo și o gustărică ceva, eu știu, un ceai, o cafea, un dulce, ceva de... să-i atragi, să vină” (IA_3).

„Unii părinți când îi chemi la vreo informare, vor ca înainte de aceasta să fie hrăniți sau au nevoie de o motivație oarecare, dar noi nu ne putem permite din punct de vedere financiar” (FG_5).

Până la moment nu au fost identificate practici de bugetare a activităților de Sprijin Familial Primar. Chiar dacă cadrul normativ stabilește că desfășurarea programelor implică o serie de costuri pentru arendarea sălii, facilitator, materiale didactice, gustări, transport pentru deplasare la nivel local, acestea, de obicei, nu sunt bugetate, mizându-se pe suportul partenerilor de dezvoltare. Cel mai des, bugetarea este realizată pentru Sprijinul Familial Secundar.

„Nu au asistenții așa posibilități. Nu. Deoarece noi tare mult contăm pe organizații ONG-urile care vin în teritoriu și organizează diverse activități. Au nevoie de buget sau ceva, dar nu, bugetul pentru diferite mese noi nu le... mai mult apelăm la ONG-uri. Dar ar fi bine să avem bugetul nostru bine stabilit și de unde să putem acoperi financiar toate activitățile acestea” (IA_3).

În cadrul studiului au fost identificate situații când asistenții sociali comunitari sunt nevoiți să cumpere din banii proprii careva produse pentru a realiza activitățile sau să apeleze la primar, care nu întotdeauna are posibilitatea de a aloca bani pentru aceste activități.

„Ar fi necesar un minim de măcar 200-300 de lei de activitate, pentru un ceai, cafea, biscuiți. Doar dacă să o rog pe doamna primar să ne acorde, dacă ar avea posibilitate” (IA_7).

Lipsa datelor cu privire la nevoile la nivel local influențează nebugetarea de către minister a activităților de Sprijin Familial Primar.

„Noi acum, cu regret, spun asta, dar aceasta este realitatea, noi nu o să planificăm nimic pentru Sprijinul Familial Primar, nu o să facem, pentru că însuși ATAS-urile nu cunosc care sunt nevoile la nivel de comunitate” (IA_1).

În condițiile reformei sistemului de asistență socială, ATAS-urile vor asigura bugetarea mijloacelor financiare necesare pentru realizarea activităților de Sprijin Primar de către asistenții sociali comunitari. În acest sens va fi necesar de elaborat o metodologie de stabilire a costurilor pentru activitățile și programele de Sprijin Primar, care să faciliteze elaborarea bugetului.

„Anul viitor, când o să ajungem la acest proces, deja o să cunoaștem foarte bine care sunt necesitățile, o să avem deja o metodologie bine pusă la punctul, o să înțelegem ce trebuie de bugetat, pentru cine trebuie de bugetat, care este ținta și tot așa mai departe” (IA_1).

- **lipsa dorinței de implicare din partea actorilor / conlucrarea cu actorii comunitari** este o dificultate cu care se confruntă aproximativ fiecare al zecelea asistent social comunitar (9,7%). Unii participanți au menționat că implicarea profesioniștilor la nivel local este deficitară și formală, cele mai multe sarcini fiind lăsate în seama asistentului social comunitar.

„Deseori este convocată formal de către specialist sau un asistent social comunitar echipa multidisciplinară, se întocmește planul individual de asistență de către toți membrii echipei multidisciplinare, pe când în realitate lucrează doar asistentul social comunitar și după aceasta el aleargă și strânge toate semnăturile. Alte sectoare nu au o atârnare atât de profesionistă față de domeniul respectiv și nu participă la elaborarea planului individual de asistență, revizuirea lui, la monitorizarea cazului și așa mai departe” (IA_1).

„Nu se implementează din cauza colaborării intersectoriale din localități care ar trebui să lucreze și să aducă date și toate cele necesare pentru asistentul social comunitar pentru a face managementul de caz, chiar și la evaluarea inițială tot este o problemă de a aduna toți membrii comisiei multidisciplinare pentru a merge la fața locului. Nu participă tot timpul la planul individualizat de asistență pentru familiile care sunt identificate inițial, de aceea Sprijinul Primar este unul foarte slab dezvoltat” (IA_2).

Cooperarea deficitară la nivel local în implementarea activităților de Sprijin Primar ar putea fi explicată prin slaba instruire a membrilor echipei multidisciplinare și lipsa de responsabilitate și dorință de a-și asuma sarcini suplimentare în raport cu identificarea, raportarea, intervenția în situațiile de risc stabilite. În aceste situații „greul” activităților de prevenire a situațiilor de risc este o responsabilitate a asistentului social comunitar.

„Cu părere de rău nu toți factorii de decizie iau atitudine, ei spun da, da, noi cunoaștem, dar când îi întrebăm „Ce faceți?”, toți dau din umeri. Chiar începând cu instituțiile preșcolare, școala, acolo unde sunt cel mai des întâlnite cazurile, și unde diriginții sau profesorii ar trebui să vadă lucrurile acestea. Ei pur și simplu nu acordă atenție pentru că ne dăm destul de bine seamă că acestea sunt probleme pe care și le asumă, ei nu vor de sine stătător să își asume. Dacă ar lucra și ar fi fiecare conștient la locul lui de muncă, eu cred că noi mai puține cazuri am avea, cu mult mai puține, copiii s-ar afla în familii și nu s-ar ascunde, sau ascunde e prea mult spus, dar nu se raportează cazurile ca să nu își facă de lucru în plus” (IA_2).

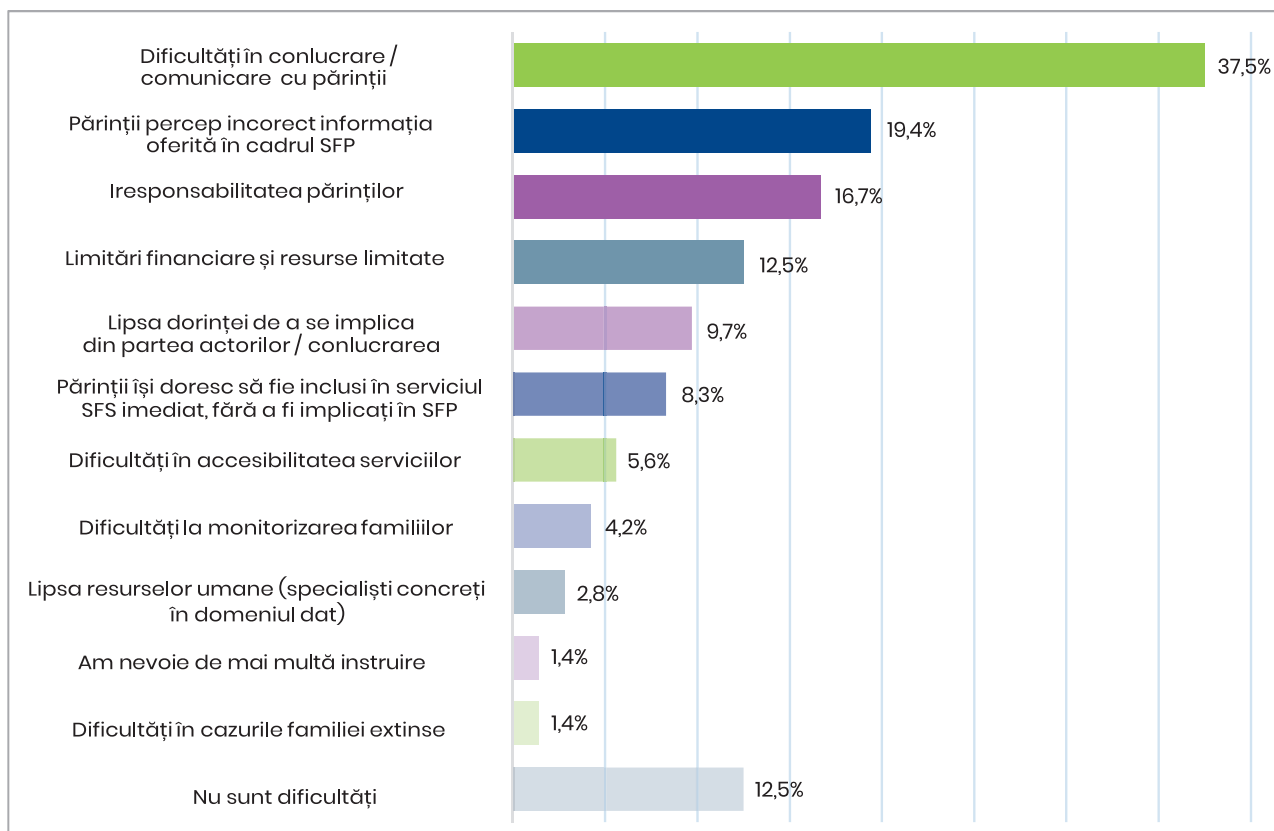
„Tot volumul și toată sarcina și toate problemele sunt puse pe umerii asistentului social. De instruit bine echipa multidisciplinară. De responsabilizat echipa multidisciplinară să se implice nu numai cu semnatul actelor, dar și cu implicarea lor în tot procesul, să nu fie numai pe umerii asistentului social” (IA_3).

O explicație a implicării precare la nivel local a actorilor comunitari se referă la aspectul financiar, activitatea acestora nu este remunerată suplimentar pentru participarea în activitățile comisiei multidisciplinare.

„Ei se gândeau că aceste comisii sunt plătite și să se prezinte, dar când au văzut, uneori mai nu ar veni, îi și rogi câteodată..., lasă serviciul și vin, și câteodată ne mai străduim, așa la zile libere, să putem când e ceva mai arzător, că nu poți un membru, doi, că tot trebuie să fie majoritatea” (IA_6).

Alte dificultăți cu care se confruntă asistenții sociali comunitari au acumulat mai puțin de 5%, printre care: *dificultăți în accesibilitatea serviciilor (5,6%), dificultăți de monitorizare a familiilor (4,2%), lipsa resurselor umane / specialiști în acest domeniu (2,8%), precum și insuficiența instruirilor în prestarea acestui serviciu (1,4%).*

Figura 27. Dificultățile cu care se confruntă ASC în prestarea serviciului Sprijin Familial Primar

În cercetarea calitativă au fost identificate și un șir de alte dificultăți. Organizarea deficitară a acestor activități se datorează **sarcinilor multiple exercitate de asistenții sociali comunitari și a lipsei de timp**.

„În anii 2022–2023, au fost atâtea schimbări făcute în sistemul nostru și, într-adevăr, asistenții sociali au fost foarte încărcăți cu vulnerabilitatea, cu ajutor la contor” (IA_3).

Asistenții sociali comunitari consideră că prin instituirea poziției de specialist în protecția drepturilor copilului această dificultate ar putea fi remediată. În aceste condiții specialistul respectiv ar avea posibilitatea să-și planifice activitățile și să organizeze diverse activități cu și pentru părinți.

„Toate aceste activități ar fi foarte utile, dar nu aveți idee cât de încărcat este asistentul social și ce povară are acesta în localitate la salariul de 7000 de lei. La toate serviciile care le-ați enumerat aici este nevoie de un specialist pentru apărarea dreptului copilului care să stea și să se gândească, să-și facă pe fiecare serviciu un plan cu niște familii-țintă și să se concentreze pentru a pregăti video-uri sau lectură și să le dea să îndeplinească chestionare pentru a se da cu părerea. Ar fi bine dacă acest Sprijin Familial s-ar contopi cu un sprijin de apărare a drepturilor copilului și a familiei ar fi mai bine, iar asistentul social s-ar ocupa de bătrâni, de cei cu grad de dizabilitate sau de cei în situații mai dificile” (IA_7).

„Ar trebui un specialist care să lucreze pe drepturile copilului și mai ales cu copiii din familiile social-vulnerabile, unde există riscuri. Acolo este foarte mult de lucru, trebuie dosare diferite și pe urmă mai apar alte chestii și asistentul social de unul singur nu reușește” (IA_14).

„Noi nu avem în nici o primărie specialist în protecția drepturilor copilului care să se ocupe cu identificarea familiilor și copiilor aflați în situație de risc” (IA_2).

„Întâlnim și greutăți... timpul, și nu reușim” (IA_6).

Această dificultate conduce la sporirea **fluctuației cadrelor în sistemul de asistență socială**, în special a asistenților sociali.

„Din care cauză este puțin implementat? Din cauza fluctuației cadrelor, a asistenților sociali comunitari” (IA_2).

Totodată, asistenții sociali comunitari susțin că la moment **nu sunt pregătiți de a presta alte activități de Sprijin Primar** pentru părinți decât informare și sensibilizare, în acest context având nevoie de instruire suplimentară și materiale metodice necesare.

„Cred că în acest caz ar trebui să fim informați mai bine, să ni se ofere suporturi informaționale, de asemenea, ar trebui să implicăm mai mulți actori pentru a putea realiza aceste activități” (IA_14).

Studiul a evidențiat că implementarea activităților de Sprijin Familial primar se realizează **fără o planificare prealabilă de către asistenții sociali comunitari**. Totodată, lipsa unui material metodic împiedică planificarea și implementarea serviciului.

„Eu nu am făcut plan așa să spun” (IA_6).

„Cel mai mult mă orientez după situație, nu avem vreun ghid. Mă ghidez mai mult după rubricile de evaluare inițială a copilului și evaluarea complexă a familiei. Acolo sunt scrise negru pe alb toate întrebările pentru diverse cazuri și mă conduc după acelea ca să aflu dacă copilul este în siguranță. Eu nu am alt ghid, dar cred că această anchetă este foarte utilă pentru a vedea situația familiei din toate unghiurile” (IA_7).

Discuțiile avute cu factorii de conducere au relevat faptul că se realizează planificarea anuală a activităților, în special, cele de informare cu privire la serviciile prestate de către structurile teritoriale de asistență socială. Aceste activități sunt planificate cu precădere în contextul marcării unor evenimente (Ziua Familiei, Ziua donării de sânge, Ziua persoanelor cu dizabilități etc.).

„Noi, în funcție de planul de activități anual, sigur că avem un șir de activități, cele mai multe sunt Ziua Familiei, de exemplu, Ziua donării de sânge, Ziua persoanelor cu dizabilități, noi atunci mergem în localități, totodată, ne promovăm și serviciile pe care le avem și aducem la cunoștință și cadrul legal care este, sensibilizăm populația chiar prin diferite metode, permanent avem pliante, broșurile care sunt repartizate de către partenerii noștri” (IA_2).

IX. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA SERVICIULUI DE SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR

Cadrul normativ în domeniu stabilește sarcina de monitorizare și evaluare a serviciului prin implicarea managerului de caz (îndeosebi pentru Sprijinul Familial Secundar), care, în cooperare cu șeful serviciului de asistență socială comunitară realizează ședințe de supervizare și monitorizare a activităților. Totodată, managerul de caz, în colaborare cu șeful serviciului de asistență socială comunitară, evaluează anual performanțele asistenților sociali comunitari în prestarea serviciului, având ca finalitate identificarea necesităților de formare.

Totodată, cadrul normativ prevede că sarcina de monitorizare și evaluare a serviciului revine structurii teritoriale de asistență socială, nestabilindu-se expres modalitatea prin care se realizează. Asistenții sociali comunitari raportează către structura teritorială de asistență socială datele, în corespundere cu formularul CER 103, care cuprinde date referitoare la numărul copiilor asistați în cadrul serviciului social de Sprijin Familial (primar și secundar). Aceste date sunt dezagregate pe câteva variabile: mediul de reședință, sex, vârsta copilului. Formularul nu conține date cu privire la tipurile de activități și servicii prestate familiilor cu copii, pentru a putea determina care dintre acestea mai des sunt realizate și impactul lor.

„Da, raportăm la direcție, facem... este raport, este formular care... anexa 7, câte familii, câți copii, câte fete, câți băieți” (IA_6).

„Asistenții sociali raportează o dată lunar, dacă au ședințe în grup, câte ședințe, cu ce număr de copii, cu ce număr de părinți” (IA_3).

Până în prezent o evaluare la nivel național a implementării serviciului nu s-a realizat de către ministerul de resort.

„Cu regret, nu se monitorizează și nu s-a făcut nici o evaluare” (IA_1).

„Până la moment n-a fost evaluat serviciul dat” (IA_3).

„Am făcut ședințe de supervizare numai în domeniu dat și ceva ședințe la direcție, dar să ne evalueze cineva, nu” (IA_5).

În lipsa unui cadru de monitorizare și evaluare a serviciului se aplică diverse modalități de a realiza monitorizarea. În localitățile în care asistenții sociali realizează activități de *informare și sensibilizare a situațiilor de risc*, aceștia nu realizează monitorizarea sau evaluarea activităților.

„Catalog aparte nu am, dar am considerat că se include doar în Sprijinul Secundar unde am un catalog. La Sprijinul Primar, unde este doar discuție, nu am și nici nu m-am gândit că este nevoie de un astfel de catalog unde să înregistrez despre vizitele la domiciliu și discuții” (IA_7).

Un exemplu de bună practică a fost identificat în s. Costești, r. Ialoveni, asistenții sociali comunitari deținând un registru cu privire la informația sau serviciul prestat familiei, vizitele la domiciliu etc.

„Avem o mapa doar cu vizite, unde înregistrăm vizitele în familie. Evaluările inițiale tot le înregistrăm, custodie și alte servicii prestate. Registrul de audiență avem, cel anume la primar” (IA_8).

În prezent nu există date care să prezintă situația implementării de către toți actorii comunitari a activităților de consolidare a familiei prin serviciul de Sprijin Primar la nivel teritorial sau național. Acest fapt face dificilă înțelegerea eficienței, dar și a nevoii de acest serviciu în continuare. Situația ar putea fi îmbunătățită prin identificarea mecanismului de colectare și stocare a datelor, o propunere fiind prin intermediul structurilor teritoriale de asistență socială.

„Este o lacună, nu avem date care să arate câte persoane au beneficiat de Sprijin Primar. Eu cred că fiecare trebuie să aibă datele lor, dar să le colecteze STAS-urile, pentru că în orice caz, asistentul social comunitar este manager de caz, de aceea el trebuie să dețină toată informația aceasta” (IA_2).

Reformarea sistemului de asistență socială ar putea contribui în viitor la o mai bună implementare, monitorizare și evaluare a implementării serviciului de Sprijin Familial (primar și secundar), ținându-se cont de schimbările operate în structura de personal prin instituirea funcției de:

- specialist principal în Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii din cadrul Direcției protecția copilului și a familiei în fiecare STAS. Acest specialist va avea ca sarcini:
  - a) implementarea măsurilor și serviciilor de sprijin pentru familiile cu copii;
  - b) cooperarea cu specialiștii în protecția drepturilor copilului și asistenții sociali comunitari în identificarea familiilor cu copii care au nevoie de sprijin;
  - c) coordonarea implementării activităților de sprijin al familiilor cu copii;
  - d) monitorizarea, evaluarea și raportarea realizării activităților de sprijin al familiilor cu copii;
  - e) prevenirea riscurilor pentru familiile cu copii;
- f) cooperarea cu alți actori comunitari, factori de decizie, organizații obștești, lideri de opinie etc. în vederea acordării sprijinului familiilor cu copii pentru depășirea situației de risc.
- specialist principal în Direcția coordonare și suport metodologic din cadrul fiecărei Agenții teritoriale de asistență socială, în sarcina căruia va fi inclusiv coordonarea activității în domeniul protecției copilului și familiei cu copii și a implementării mecanismelor de cooperare intersectorială, în vederea prevenirii și intervenției în situațiile de risc ale copiilor.

Studiul a relevat nevoia de formare profesională inițială și continuă în domeniu a acestor specialiști, în situația în care mare parte din ei (specialiștii din cadrul STAS) au realizat alte sarcini până la reformă.

X. RELEVANȚA ȘI DURABILITATEA SERVICIULUI SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR

Activitatea în interesul superior al copilului implică nevoia de lucru cu părinții prin diverse modalități. Una dintre aceste modalități, menționată de circa 9 din 10 asistenți sociali comunitari, este organizarea acțiunilor de *informare și sensibilizare cu privire la anumite situații de risc* (87,8%).

Desfășurarea activităților de sensibilizare și informare a părinților prin diferite mijloace (broșuri, pliante informative, pe rețelele de socializare, prin intermediul instituțiilor de educație) este considerată necesară inclusiv de către primarii, reprezentanții confesiunilor religioase participanți la cercetare.

„Trebuie de accentuat activitățile de sensibilizare a părinților și îndemnarea lor de a participa activ în cadrul acestor sesiuni de informare, deoarece la noi, de regulă, când se face un anunț că se organizează un asemenea eveniment, oamenii nu prea oferă importanță acestui lucru și se gândesc că nu au ce căuta acolo. Trebuie promovată intens ideea prin intermediul broșurilor, prin postările pe rețelele de socializare și mass-media, panourile informative, discuțiile purtate la instituțiile de educație, adică informația să fie transmisă la cadrul didactic, care, mai apoi, să transmită fiecărui părinte în parte” (IA_10).

„Aș face mai des întâlniri de acestea informaționale, educaționale pentru a le schimba mintea cu care trăiesc oamenii, după ce se va schimba mintea, se vor schimba și faptele lor, și traiul lor pentru că oamenii au o gândire greșită, cu o perspectivă a vieții, a copiilor și totul începe de la asta” (IA_13).

Circa 3 din 5 asistenți sociali comunitari consideră necesară *referirea/orientarea familiilor către specialiștii din cadrul serviciilor de sănătate, educație, ordine publică* (63,3%) și *către specialiștii din cadrul serviciilor de asistență socială* (60%).

Dezvoltarea *abilităților parentale* prin diverse activități de instruire este menționată de mai mult de jumătate dintre respondenți (56,7%). Totodată, circa jumătate dintre asistenții sociali comunitari au menționat despre necesitatea *activităților comunitare cu copii pentru susținerea dezvoltării lor emoționale, sociale și a incluziunii sociale a acestora prin organizarea de concursuri sportive, concerte la care să participe întreaga familie* (48,9%).

Părinții participanți la discuțiile de grup consideră necesare desfășurarea activităților comune părinți-copii.

„Ar fi super să fie ceva concursuri cu părinții și copiii împreună, asta ar fi dorit, și totuși încă ceva pentru copii interesant, niște jocuri, fiindcă copiii vor multe, dar la noi în sat nu-i destul pentru dânsii” (FG_1_beneficiari).

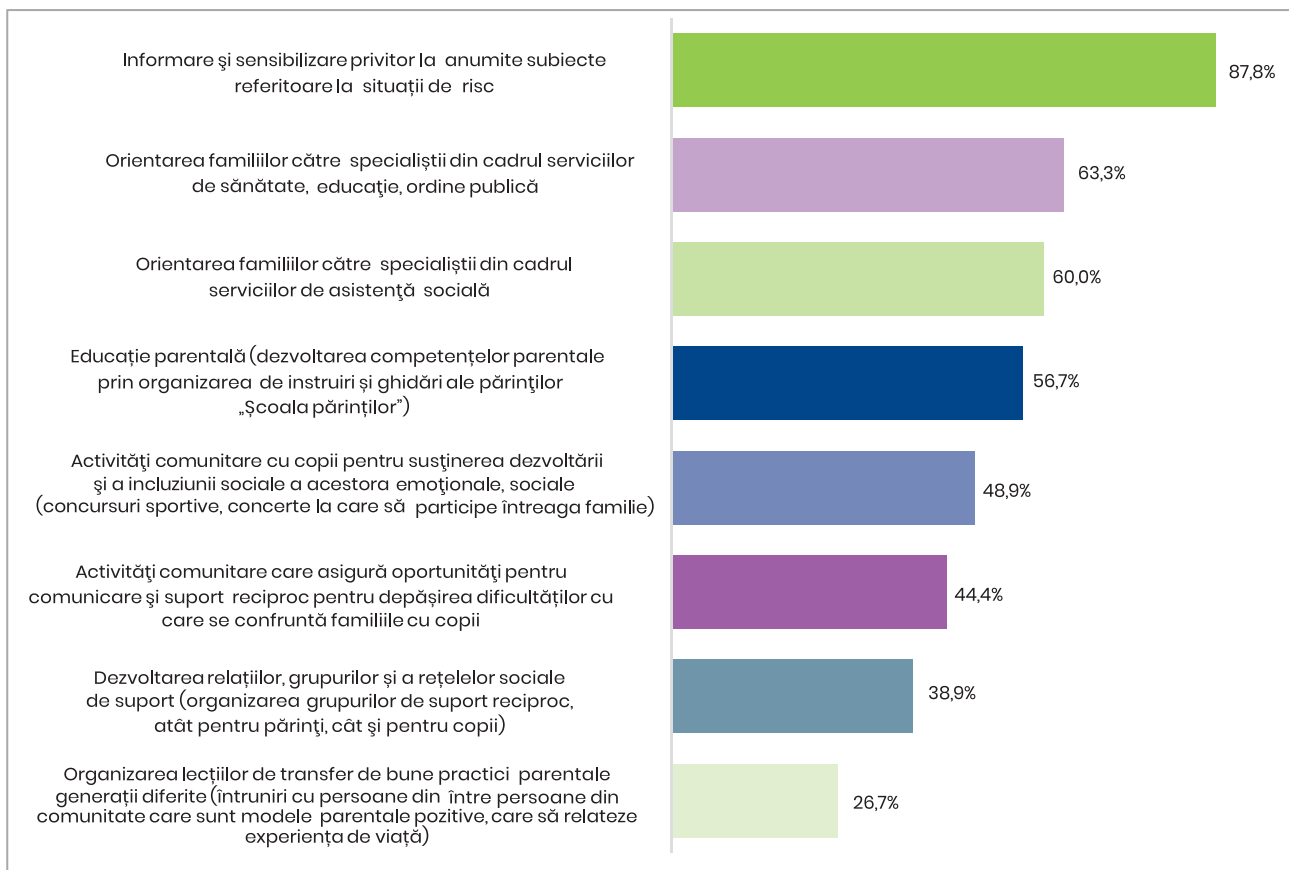
„Noi am avut la grădiniță recent 8 Martie, am fost surprinse noi, mămicile; ne-au propus la un cântec să dansăm cu copiii. Pe neprins de veste, neștiind dansul, un pic jenate, rușinate, am ieșit și am dansat cu fetițele. Așa te apropii mai mult de copil, când ești împreună cu dânsul” (FG_2_beneficiari).

Totodată 2 din 5 asistenți sociali comunitari consideră necesare *activitățile comunitare care asigură oportunități de comunicare și suport reciproc pentru depășirea*

dificultăților cu care se confruntă familiile cu copii (44,4%) și dezvoltarea relațiilor, grupurilor și a rețelelor sociale de suport (organizarea grupurilor de suport reciproc, atât pentru părinți, cât și pentru copii) (38,9%).

Doar ¼ dintre asistenții sociali comunitari au remarcat despre necesitatea organizării lecțiilor de transfer de bune practici parentale între persoane din generații diferite (întruniri cu persoane din comunitate care sunt modele parentale pozitive, care să relateze experiența de viață) (26,7%).

Figura 28. Formele de sprijin al familiilor cu copiii din cadrul serviciului Sprijin Familial Primar, care ar trebui aplicate pentru a apăra interesul superior al copilului

Pentru a asigura durabilitatea serviciului de Sprijin Primar, se impune nevoia de a fi **consolidate și implementate noi servicii și programe**, precum Mellow Parenting, prin bugetare adecvată.

„Trebuie să consolidăm Mellow Parenting, pentru că nu putem să depindem de finanțarea unor parteneri de dezvoltare care au un proiect acum, mâine nu îl au și așa mai departe, trebuie să venim ca un aport din partea statului” (IA_1).

„El poate fi îmbunătățit dacă ar fi cumva accesibile serviciile și la nivel de comunitate, să nu ajungem la nivel de raion. Problema cea mai mare e distanța, lipsa de timp a părinților și resursele financiare pentru a se deplasa” (FG_4).

Totodată, **angajarea specialistului în protecția drepturilor copilului** la nivel național va asigura o prestare eficientă a serviciului, în situația în care asistenții sociali au o sarcină de muncă destul de mare.

„Va contribui la consolidarea acestui serviciu angajarea celor 300 de specialiști în protecția drepturilor copilului, la nivel de primărie care vor fi detașați. Vor fi toți angajați și vor fi toți bine instruiți, să fie preluate aceste responsabilități de pe umerii asistenților sociali comunitari și acest specialist să se ocupe doar de protecția copiilor la nivel de comunitate” (IA_1).

Pentru sporirea stării de bine a mămicilor și a copiilor, unele beneficiare și specialiști participanți la studiul calitativ au indicat nevoia sporirii accesului la **servicii psihologice**.

„Nouă în sat ne-ar trebui un psiholog pentru mămici. Ar fi bine și pentru părinți un psiholog, și pentru copii” (FG_1_beneficiari).

„Poate de acordat prioritate în ceea ce ține de o consiliere pedagogică sau emoțională, sunt mai multe probleme” (FG_4).

„Asistență psihologică gratuită, prestată de asistența socială” (FG_3).

O activitatea care va contribui la fortificarea serviciului de Sprijin Familial primar ar fi **crearea consiliului consultativ al copiilor, pe lângă structurile teritoriale de asistență socială**, care va asigura o dezvoltare a serviciului în funcție de nevoile copiilor.

„Noi vrem să instituim un Consiliu Consultativ al Copiilor pe lângă fiecare STAS, va veni ca un serviciu, un impuls care va consolida acest serviciu. Considerăm că doar așa se va obține, într-adevăr, opinia adevărată a copilului despre cum stau lucrurile la nivel de teritoriu, cum promovăm politicile” (IA_1).

În localitățile mici posibilitățile de organizare a activităților de sprijin în grupuri nu pot fi realizate cu ușurință, persoanele nedorind să își facă publice anumite probleme sau dificultăți cu care se confruntă în educarea copilului, relaționarea în familie. În astfel de localități părinții sunt deschiși spre comunicare cu asistentul social telefonic sau individual.

„Vrem să facem activități de acestea cu familii ca să vină la noi în incinta bibliotecii sau în incinta primăriei, refuză familiile să vină, ei au zis ca hai mai bine noi vă sunăm, voi ne sunați și discutăm individual, sau ne întâlnim în birou, sau veniți la noi în teritoriu și discutăm, adică acasă, în vizite la domiciliu și discutăm acolo, local nu vor să vină” (IA_5).

Eficiența implementării activităților de Sprijin Familial Primar mai puțin a putut fi stabilită în cadrul cercetării. Unele situații care atestă impactul prestării serviciului de Sprijin Familial Primar pot fi:

- reintegrarea copiilor în familie

„Am avut cazuri de succes, când chiar au fost și copii reintegrați în familie” (IA_2).

- evitarea dizolvării familiei sau menținerea relațiilor între foștii parteneri, grație implicării părinților în programe

„S-au îmbunătățit relațiile în familie că tot timpul se ia de la diferite motive, cele mai serioase sunt în cazul când se ajunge la divorț și la consumul de alcool. Sunt multe cazuri care înțeleg și, chiar dacă divorțează, până la urmă oricum ajung la un

numitor comun, păstrează relațiile și, respectiv, starea asta de rău în familie cumva se ameliorează” (IA_2).

- diminuarea abandonului școlar

„Am avut o sesizare scrisă de la instituția de educație, iar apoi am adus la cunoștința părintelui ce se poate întâmpla cu copilul de clasa a 2-a – a 3-a, care nu frecventează regulat orele și că astfel de copii nu se regăsesc în grupuri tocmai favorabile peste câțiva ani. Părinții au fost destul de receptivi în urma discuției, pentru că alte metode de a rezolva problema nefrecventării școlii nu avem, deoarece nu-i putem lipsi în așa caz de drepturi părintești” (IA_10).

Eficiența acestui serviciu poate fi analizată în corelație cu Sprijinul Familiar Secundar. În condițiile în care există un număr mare de familii beneficiare de acest serviciu, aceasta ar semnifica că activitățile de Sprijin Primar nu și-au atins scopul.

„În principiu se ating, pe unde mai bine, pe unde mai slab, dar nu toate își ating scopul pentru că noi avem un număr foarte mare, peste mii și ceva de cazuri de Sprijin Familiar Secundar, asta ne dă dovadă că undeva nu lucrează, și plus cazurile de referire la Sprijinul Familiar Primar cresc” (IA_2).

Pentru a asigura participarea părinților la activități, aceștia au propus ca diversele activități destinate părinților să fie organizate în zilele de weekend, cu o periodicitate de 2 ori pe lună.

„Ele trebuie organizate, dar numai nu în zilele de lucrătoare, ci sâmbăta ori duminică” (FG_1_beneficiari).

„Măcar de 2 ori pe lună să fie organizate. Cred că ar fi normal, că totuși e mai bine așa, și des tare tot nu e bine, că te obișnuiești” (FG_1_beneficiari).

„Părinții au nevoie de zile libere pentru a participa, ei fiind la locul de muncă de dimineață până seara” (FG_3).

XI. BUNE PRACTICI ÎN IMPLEMENTAREA SERVICIULUI DE SPRIJIN FAMILIAL PRIMAR (CAZUL R. FĂLEȘTI).

În implementarea Sprijinului Familial Primar s-a identificat rolul primordial al asistentului social comunitar, acesta fiind perceput ca principalul responsabil de buna organizare a echipei multidisciplinare locale pentru desfășurarea activităților de consolidare a familiei cu copii.

„Colaborăm cu doamna asistentă socială, ținem o colaborare strânsă, suntem la curent cu toate” (FG_7).

În s. Navîrneț s-a stabilit că implementarea activităților de Sprijin Primar de către echipa multidisciplinară este realizată în baza unui plan anual al activităților de prevenire a situațiilor de risc. Acesta se elaborează prin integrarea propunerilor tuturor membrilor echipei multidisciplinare.

„Noi, ca membri ai echipei multidisciplinare, la începutul fiecărui an, realizăm un plan de prevenire a situațiilor de risc în familiile cu copii. Fiecare instituție în parte spune cam ce activități să programăm pentru anul care vine ca să desfășurăm informarea și sensibilizarea familiilor, să prevenim anumite situații care pot apărea și fiecare realizează activitățile: colegele de la învățământ, medicina tot mai mult lucrează cu bolnavii, cu mamele cu copiii care sunt în patronaj până la un an. Mie (asistentul social comunitar) și polițistului ne revine tot” (FG_7).

Raportarea activităților desfășurate de către membrii echipei multidisciplinare se realizează de către asistentul social comunitar, în cadrul ședințelor consiliului local. Însă o evaluare a realizării planului anual nu se desfășoară, fiind planificate organizarea acestor activități în viitor.

„Raportăm rezultatele care deja sunt obținute în 2023. Ce s-a organizat, câte familii au fost în evidență, câte surse financiare s-au adus în sat... Nu am evaluat ce s-a realizat sau nu... O să fie, dar pe viitor” (FG_7).

Un accent deosebit se pune pe intervenția primară, prin implicarea familiei în servicii și programe de sprijin: informare, oferirea de consiliere psihologică la necesitate, discuții cu familia și referirea la servicii specializate. În cazul nedepășirii stării de risc, familia este încadrată în Sprijinul Familial Secundar.

„Identificăm care este problema și, în funcție de necesitățile fiecărei familii în parte, pentru a preveni unele situații. Venim cu serviciile primare, o implicăm în programe, ori oferim consiliere psihologică dacă are nevoie. Am nevoie ca copilul să aibă consiliere psihologică sau dacă familia are nevoie de suport financiar. Noi oferim prestații cum ar fi ajutor social, un suport monetar pentru perioada rece a anului, compensația sub formă de plată monetară pentru a nu ajunge în situații de dificultate, da, noi lucrăm la prevenire. În caz că ajungem să nu se facă față problemelor, atunci ajungem la serviciul secundar când deschidem dosar pentru acțiuni concrete per familie pentru a duce la îmbunătățirea situației în familie. Se referă către Serviciul Sprijin familial monetar, care să acopere necesitățile familiei. Tot așa, pentru a încuraja depășirea situației date și, în

funcție de specialiști, fiecare vine cu acțiunile lui concrete, în fiecare moment poate să ajute această familie și să depășească situația de criză” (FG_6).

„Când sunt invitată la ședințele părinților fie la grădiniță, fie la școală, le vorbesc despre custodie, instituire și procedură. Orice modificare ce apare în regulamentele noastre și ține de bunăstarea copilului și a familiei, desfășurăm informarea, chiar și prin oferirea de pliante sau broșuri, avem panouri informative, punem postere” (FG_7).

„Dacă situația este mai gravă se mai discută cu echipa disciplinară, iar în urma acestor discuții se efectuează un plan de acțiune care presupune lucru cu părinții și cu copilul. De aceea am observat că discuțiile individuale au un impact pozitiv în diverse domenii” (FG_5).

Membrii echipei multidisciplinare realizează activități de mobilizare a comunității, în special de salubritate.

„La noi se desfășoară și acțiuni de voluntariat, vopsirea gardului la cimitir, vopsirea gardului la școală, curățenie în centrul satului, curățenie pe marginea drumului central și aici sunt implicați atât copiii, cât și părinții, și toți angajații instituțiilor. Atunci când avem ceva de realizat, noi, ca membri, ne repartizăm” (FG_7).

Cooperarea intersectorială în activitățile de sprijin constă în organizarea unor activități concrete. Spre exemplu, **instituțiile educaționale** organizează, prin intermediul ședințelor cu părinții, activități de informare asupra bunăstării copilului și riscurile asociate. Spre exemplu, un subiect asupra căruia sunt informați părinții este siguranța online a copiilor (riscurile utilizării îndelungate de către copii a telefonului mobil, riscurile asociate internetului etc.).

„Noi începem întotdeauna cu ședințele cu părinții, facem planul de activitate a ședințelor cu părinții. Nouă ne vine mai ușor să avem și diriginții, care sunt responsabili de viața copiilor. Ne preconizăm câte 2 ședințe cu părinții, plus ședința generală cu părinții unde, de asemenea, avem discuții pe teme: relații părinți-copii-școală, drepturile și responsabilitățile copilului după vârstă, bunăstarea copilului etc. Înainte de a începe anul școlar discutăm probleme familiale, problemele copiilor, responsabilitățile și drepturile părinților” (FG_7).

„Lucrul acesta îl avem și la școală și pentru a le explica la părinți în ce constă protejarea de diferite probleme pe care poate să le aibă copilul stând cu telefonul în mână, la noi în școală s-a făcut adunarea părinților și adunarea generală a părinților, și pe clase s-a făcut, despre protecția copiilor sau... siguranța pe internet, siguranța pe internet. Părinții sunt atât informați, cât și instruiți, cum să controleze telefonul copilului, să vadă ce privește el, ce ascultă, ce citește el pe internet” (FG_6).

De asemenea, o tematică abordată în cadrul ședințelor cu părinții este modul sănătos de viață, bullying, prevenirea abuzului sexual. În același timp, activități de informare sunt realizate în contextul unor campanii naționale (15 zile de activism împotriva violenței, Ziua Familiei etc.).

„Avem activități de informare cum ar fi mod sănătos de viață, despre bullying, despre a nu fi agresor, violența naște violență, am avut prevenirea abuzului sexual asupra copiilor preșcolari și școlari. Campanii de informare cum ar fi cele 15 zile de activism împotriva violenței în bază de gen, activități... desfășurăm activități de Ziua Familiei, 1 iunie” (FG_6).

„La adunările de părinți (la grădiniță) le oferim lecții de educație emoțională a copiilor, prima a fost cu bunăstarea copilului: atac în familie, acte de participare. De asemenea, educatorii au fișe de observare asupra copilului zi de zi pe care o completează” (FG_7).

Pentru o comunicare și informare eficientă a părinților, instituțiile educaționale (școala și grădinița) au create grupuri comune pe rețele de socializare. Se comunică asupra activităților desfășurate, dar și se plasează informație relevantă educației copilului.

„Noi comunicăm, tot ce facem, tot ce se petrece la o activitate, noi publicăm pe Messenger sau pe Viber. Adică orice activitate, orice s-a întâmplat în cadrul unei zile, de exemplu, totul se publică... Dar și părintele, venind la grădiniță după copil, clar lucru că, îi comunicăm cum s-a comportat, la ce anume să atragă atenția, să observe. Dacă găsim ceva, un spot informațional, adică ceva necesar și pentru părinți, noi îl fotografiem și îl plasăm pe pagina noastră și poftim informați-vă ca să puteți ajuta copilul” (FG_6).

Activitățile date sunt organizate în cooperare cu asistentul social comunitar, polițistul de sector și reprezentanții centrului de sănătate. Asistentul social participă la activitățile organizate de cadrele didactice pentru părinți, dar și la activitățile de instruire a cadrelor didactice.

„Eu ca asistent social sunt invitat la atelierele de lucru din cadrul instituției, unde și eu, în calitate mea, din perspectiva socială... le spun cum să prevină situații, de exemplu, dacă pleacă peste hotare, să știe că există custodia care trebuie instituită, care sunt obiectivele, scopul custodiei, așa ca să știe... și îi informez despre serviciile sociale ce sunt destinate pentru familiile cu copii. La școală, de asemenea, sunt invitată la adunările părintești sau activități extrașcolare, tot așa revin cu un mesaj, în funcție de tematica pe care o au ei, da intervin și eu tot așa, informez părinții, informez copiii” (FG_6).

În formarea cadrelor didactice cu privire la activitățile de sprijin a familiilor și copiilor din r. Fălești este implicat organul local în domeniul învățământului și structura de asistență psihopedagogică. În cadrul acestor instruirii, cadrele didactice au fost instruite cu privire la bunăstarea copilului, observarea acestuia, fiindu-le oferite materiale instructive.

„Materialele mi le-au dat de la direcția de învățământ, asistența psihopedagogică ne-a făcut ședință și ne-a arătat toate materialele despre bunăstarea copilului, cum trebuie să observăm toate cazurile acestea de neglijare” (FG_7).

O preocupare este plecarea la muncă peste hotare a părinților, copiii rămânând în grija bunelor. În acest caz bunelor le sunt oferite informații, inclusiv sub formă de materiale video, pentru a putea să își îmbunătățească relația cu nepoții.

„Buneeii nu cunosc toate domeniile care acum se cer și nu se pot implica, și nu îi pot ajuta pe copii, le vine foarte greu. Le dăm mai multe informații, adică le propunem diferite sfaturi, filmulețe, unde pot să observe cum să gestionezi copilul, cum să observi toate lucrurile care se întâmplă cu copilul. Niște discuții, niște... un îndemn, adică cum să corecteze copilul” (FG_6).

Polițistul de sector realizează activități cu copiii, în special înainte de demararea vacanțelor elevilor în vederea explicării comportamentului, securității și riscurilor navigării pe internet. O problemă a raionului în anul 2022 a fost sporirea cazurilor de violență. Urmare a desfășurării activităților de informare și lucrul cu familiile defavorizate, s-a diminuat numărul cazurilor. În activitățile de informare sunt distribuite

pliante elaborate de persoana responsabilă de prevenirea delincvenței juvenile din cadrul Inspectoratului de poliție Fălești.

„Înainte de vacanțele de primăvară, toamnă, vară și așa mai departe, cred că angajații poliției, nemijlocit, fac întruniri cu elevii, ori cu clasele gimnaziale și primare, ori toți împreună, dar, de regulă, gimnaziale aparte, primare aparte. Se duc convorbiri referitor la comportamentul pe timpul vacanței și aici se ating toate temele: violență, securitatea în timpul navigației pe internet ș.a. Lucrurile trebuie evidențiate și puse în discuție ca să prevenim ulterior anumite delincvențe, abuzuri sexuale, de regulă, asta este mai problematic. Noi avem, de exemplu, în anul 2022, pe teritoriul raionului, o creștere a violenței sexuale, și nu e violență, dar e raport sexual cu persoane care nu au atins vârsta de 16 ani. Noi, cei de la Fălești, cam suntem campioni. Era, acum cred că s-a mai normalizat, însă iarăși am organizat discuții, mai multe activități ceea ce ține... și anume în plasa dată nimeresc familiile social vulnerabile. Împreună cu ofițerul pe prevenția juvenilă se fac pliantele acestea, se tapează și se înmânează la copii...” (FG_6).

De asemenea, în cooperare cu asistentul social sunt organizate vizite de informare a familiilor cu privire la îngrijirea copiilor.

„Realizăm împreună cu polițistul de sector mai multe acțiuni de informare și sensibilizare. Facem multe vizite la domiciliu, atât la familiile social-vulnerabile pe care le avem în situație de risc, cât și la familiile de bătrâni. Sunt discuții așa ca polițiștii cu un ton mai ridicat: „să fiți atenți, nu ai dreptul să strigi!” (FG_7).

Specialiștii din cadrul centrului de sănătate realizează, de regulă, activități de informare cu privire la modul sănătos de viață, în special, pentru adolescenți și persoanele defavorizate. De asemenea, sunt organizate activități de dezvoltare a abilităților parentale a tinerelor mămici.

„Ce ține de medicină, informăm atât persoanele social-vulnerabile, cât și copiii adolescenți... De exemplu, la majoritatea celor care pleacă peste hotare, copiii rămân cu bunicii, anunțăm primele simptome ale copilului în caz de răceală, noi le discutăm, care sunt simptomele... când mama e însărcinată, discutăm care sunt metodele, cum să pregătească lăptișor nou-născutului, cum va decurge nașterea, explicăm care sunt metodele, cum o să fie... lucrurile acestea merg la prevenție” (FG_6).

„Lucrătorii medicali oferă broșuri și pliante” (FG_5).

„Noi mai mult lucrăm cu mamele. Când mama vine cu nou-născutul acasă, i se spune despre semnele de pericol” (FG_7).

În localitățile din r. Fălești s-au identificat practici de cooperare cu **sectorul asociativ**. Un suport în organizarea activităților de sprijin a familiilor este oferit de către A.O. Centrul Casa Speranței, care întrunește profesioniști instruiți în implementarea programului Mellow parenting și Panda. La nivel local asistentul social mobilizează părinții, iar activitatea propriu-zisă este realizată de profesioniștii din cadrul centrului. De asemenea, unele activități desfășurate în parteneriat sunt realizate grație solicitărilor parvenite de la părinți. Astfel, asistentul social comunitar expediază demersuri în adresa asociațiilor neguvernamentale pentru planificarea și desfășurarea activităților în baza solicitărilor părinților.

„La Centrul Casa Speranței au specialiști formați anume ca să poată implementa programul Mellow Parenting, programul Panda. Da, vin specialiști, noi suntem la nivel de

comunitate doar ca mobilizatori, oferim sală, teren, adunăm persoanele și doamnele din Centrul Casa Speranței vin anume și desfășoară pe diferite tematici care le solicită părinții, facem ședințe de grup sau adunările părintești și ei fac recomandări. Părinții spun ce ar dori, de exemplu, pe viitor. Adică și noi le luăm în considerație și când organizăm astfel de instruirii pentru părinți, vedem care a fost solicitarea și...” (FG_6).

„Noi facem un demers din partea primăriei către reprezentanții Casei Speranței și solicităm ca să se desfășoare la noi în sat următoarele activități și deja spunem și luna că ei tot trebuie să-și programeze” (FG_7).

În s. Navârneț activitățile de dezvoltare a abilităților parentale au fost organizate în cooperare cu A.O. Speranță și Caritate și cu A.O. Centrul Casa Speranței.

„Cu Asociația Obștească Speranța și Caritate, din Bălți, sponsorizați de sponsori din America. Programe de prevenire de către Casa Speranței tot sunt organizate. Educația parentală noi am trecut, am organizat și chiar multișoare mame au beneficiat și erau tare mulțumite. Anul trecut noi am avut educație parentală prin intervenție unică” (FG_7).

O experiență identificată în s. Călugăr și s. Catranâc este organizarea activităților în cadrul „Cafeneaua părinților” în anul 2023. Activitățile erau organizate în incinta bibliotecii în parteneriat cu Centrul Casa Speranței, cu grupuri de 10 părinți pentru a discuta probleme diverse cu referire la relaționarea și educarea copiilor. În calitate de participanți au fost persoane diferite, atât din categoria celor vulnerabili, cât și a altor părinți care au manifestat interes.

„Noi l-am avut organizat în colaborare cu un membru al Comitetului coordonator local, în cadrul bibliotecii. Am adunat un număr de 10 părinți și fiecare venea cu problema lui, da, am avut și invitați reprezentanți din cadrul Centrului Casa Speranței. Fiecare părinte își spunea ofurile, problemele, unde ei întâmpină dificultăți și am încercat să le dăm îndrumări, să le dăm sfaturi cum ar putea să ajute copilul să depășească situația cu care se confruntă, ca să identifice care sunt problemele cu care copilul poate să fie mai inhibat, mai rezervat... fiecare părinte își exprima părerea lui proprie și astfel discutând în grup era un exemplu pentru ceilalți și totodată găsea soluții și prin discuții... el singur poate nu vedea soluția perfectă, dar împreună o găseau pe cea perfectă și rămâneau satisfăcuți” (FG_6).

„Primăria Catranâc a beneficiat de programul „Cafeneaua părinților”, unde s-a discutat pe diverse teme. Părinții au rămas foarte entuziasmați, unele mame care stăteau acasă în grija copiilor au fost bucuroase că au putut ieși să socializeze și să afle ceva nou” (FG_5).

În asigurarea cu produse necesare pentru organizarea activităților în cadrul cafenelei, în s. Catranâc a fost mobilizat un antreprenor local care se ocupă cu cultivarea plantelor medicinale, pentru a asigura cu ceai participanții, iar unii membri ai echipei multidisciplinare au pregătit prăjituri. Dificultatea de acoperire a costurilor de către primărie este și în acest caz.

„Cafeaua e cafea și ceaiul nici pentru primărie nu îl putem cumpăra, nu ni se permite... dar când este o activitate se poate de făcut așa ceva, da tot trebuie să fie pe bază legală. Să dăm așa în fiecare zi la ceai noi nu putem... Fiecare a mai găsit ceva dulce pe acasă, mai o prăjitură, facem în comun” (FG_6).

În s. Navârneț s-a stabilit practica de cooperare cu A.O. Casmed, în implementarea activităților de îmbătrânire activă și sănătoasă. În anul 2023 au fost realizate activități de dialog intergenerațional (șezători, activități culturale, sportive). În cadrul acestui parteneriat se organizează festivalul „Lume, lume, hai la glume”, cu participarea vârstnicilor, adulților și a copiilor din patru localități.

„În anul 2023 am colaborat cu Casmed în proiectul pe îmbătrânire și sănătate, finanțat de Crucea Roșie din Elveția. În cadrul proiectului avem grupă de inițiativă, axată mai mult pe bătrâni, pe interacțiunea dintre generații, adică interacțiunea bătrân-copil, unde se fac diferite activități în care sunt implicate atât persoanele în vârstă, cât și copiii, începând cu cei de la grădiniță și terminând cu cei de la școală.... Anul trecut ei au făcut șezătoare, unde au fost implicați foarte mulți copii și din grădiniță, și din școală.... Avem festivalul: „Lume, lume, hai la glume”, realizată de activiști în colaborare cu instituțiile de învățământ și administrația publică locală. Sunt invitate 4 localități vecine care sunt tot în cadrul proiectului Casmed. Sunt implicați bătrânii și copiii, începând de la grădiniță, inclusiv părinții lor... Anul trecut, în iunie, grupul de activiști împreună cu grupul de seniori din satul vecin și în colaborare cu grădinița de copii din satul vecin au organizat întreceri sportive și acolo au fost întreceri sportive între generații, erau într-o echipă bătrâni, într-o echipă tineri” (FG_7).

Cooperarea cu **organizațiile instituite de confesiunile religioase** se realizează prin desfășurarea activităților în cadrul taberelor de vară cu program de zi pentru copii. În cadrul acestor activități, pe lângă promovarea valorilor religioase, se desfășoară cursuri de limbă engleză, activități sportive, culturale (desen, jocuri etc.). În s. Navârneț și s. Catranâc au fost organizate acest tip de activitate în anul 2023.

„Anul trecut am avut și tabără de zi pentru copii, 7 zile vara, au venit și americani foarte mulți, și copii. La tabăra de zi au participat peste 100 de copii din sat care au desfășurat aceste activități: învățau lecții de viață (istorioare din biblie, să nu furi, să nu spui minciuni), limba engleză, sport și diferite jocuri, desenau” (FG_7).

„Avem o colaborare cu asociația obștească „Speranță și caritate” care este sponsorizată de SUA. Fac diverse activități pe timp de vară, au tabără de zi” (FG_5).

Pe lângă activitățile organizate pentru copii, organizațiile confesiunilor religioase desfășoară activități culturale și educaționale pentru părinți și bunici în grija cărora sunt copii incluși în programele susținute de aceste organizații. De regulă, motivarea participării la aceste activități este realizată prin oferirea de cadouri.

„Organizează și pentru părinți, anul trecut, la 8 martie, s-a organizat o activitate pentru mamele și bunicile copiilor sponsorizați, au fost 29 la număr și s-au organizat jocuri, diferite activități, la urmă, a fost și o pauză de cafea și câte un cadou le-au dat” (FG_7).

Alte activități organizate de **casa de cultură** sunt: activități culturale dedicate zilei de 8 martie, caravana de Crăciun, șezători cu participarea diferitor generații. Totodată, în s. Călugăr au fost menționate activități de voluntariat desfășurate de localnici. În s. Catranâc a fost identificată experiență de organizare a vizitelor la instituții culturale din Chișinău pentru părinți cu copii.

„Am făcut excursii, chiar și la Chișinău, pentru a vedea muzee, părinții au fost alimentați din banii oferii” (FG_5).

Realizarea activităților cu participarea întregii comunități (în special a celor cultural-sportive), inclusiv cu suportul organizațiilor societății civile, a condus la sporirea

interesului comunității față de aceste activități. În timp, a avut loc o schimbare de atitudine și comportament a părinților, fiind mai ușoară mobilizarea acestora.

„Dacă înainte era o problemă, acum părinții au devenit mai deschiși de a participa la asemenea activități, sunt dornici, benevoli, voluntari, vin singuri și spun că vor și ei să participe la o așa activitate. Proiectul Casmed-ului foarte mult a activat și i-a unit, și de vârstă mică, și de vârstă medie, și mai în vârstă, și le-a dispărut rușinea, că alții se gândeau „Dar ce-o să zică lumea?!”. Undeva a dispărut rușinea asta” (FG_7).

Acoperirea financiară a activităților de Sprijin Primar este precară, unele activități de amploare sunt realizate cu sprijinul financiar al primăriei, alocându-se din fondul de rezervă (spre exemplu, activitățile destinate Zilei Copiilor). Totuși, buget separat pentru activitățile de Sprijin Familial Primar nu este planificat. În majoritatea cazurilor, membrii echipei multidisciplinare acoperă din sursele proprii costurile pentru achiziționarea produselor necesare (biscuiți, ceai etc.). Crearea atmosferei relaxante este o condiție de motivare a părinților.

„Se alocă de la primărie, noi avem la toate dispoziție – pentru ziua copiilor se alocă din fondul de rezervă, anume suma de bani, se merge și se cumpără pentru masa de ceai. De exemplu, eu adun câteva mame și vorbesc despre modul sănătos de viață sau în colaborare cu medicina, dacă vrem noi putem cumpăra niște biscuiți și ceai ca să ne servim. Dar așa pentru activități mai mari primăria intră în colaborare și ne alocă această sumă de bani, dar în rest nu. Împreună cu bibliotecara, ea aduce ceai, biscuiți, eu coc acasă niște briose. Puțin îi și motivăm, pentru că atunci când chemăm pe cineva la activitate să stea numai să asculte ori să interacționeze, este mai ușor, cu un ceai, e puțin altfel” (FG_7).

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Concluziile principale ale studiului sunt:

- În unitățile teritorial-administrative arondate ATAS Centru au fost identificați 2298 de copii în situație de risc, cei mai mulți fiind în r. Strășeni (1416 copii). În 7 localități: r. Dubăsari – s. Cocieri, s. Corjova, s. Coșnița, s. Doroțcaia, s. Holercani și r. Criuleni – s. Zăicana, s. Dolinnoe, nu au fost identificați copii în situație de risc.
- În perioada anilor 2022-2023 a fost înregistrată o creștere a numărului beneficiarilor de Sprijin Familial, de cel primar beneficiind 2594 (+296 de familii sau cu 11,4% mai mult comparativ cu 2022), iar de cel secundar – 835 de familii cu copii (+272 de familii sau cu 32,6% mai mult).
- Peste 80% dintre familiile evaluate de către ASC au beneficiat de serviciul *Sprijin Familial Primar* (2022 – 81,8% și 2023 – 83,6% dintre familii), ceea ce corespunde cu tendința la nivel național. R. Strășeni a înregistrat cea mai mare pondere. În s. Greblești și s. Gheleuza (r. Strășeni) și s. Măgdăcești (r. Criuleni) nici o familie nu a beneficiat de nici o activitate de SFP.
- Informarea comunității cu privire la serviciul SFP este realizată direct, prin intermediul vizitelor la domiciliu sau prin comunicare în oficiul asistentului social comunitar.
- Participarea familiilor cu copii la activitățile de sprijin, care constau în activități de informare, de dezvoltare a abilităților parentale, este dificilă, dacă nu sunt oferite unele beneficii materiale. În lipsa unui suport fie din partea primăriei, fie a partenerilor, asistenței sociale comunitari și unii membri ai EMD acoperă aceste beneficii din cont propriu.
- *Activitățile de informare și sensibilizare a familiilor* cu copii sunt cel mai des desfășurate atât de asistenții sociali (81,1%), cât și de ceilalți membri ai EMD (20,6% dintre asistenții sociali au afirmat acest fapt), în total beneficiind 1369 de familii (52,8% din totalul familiilor beneficiare). Informarea se realizează prin diverse modalități: vizite la domiciliu, organizarea unor ședințe în cadrul instituțiilor de educație sau bibliotecii, panouri informative, rețele de socializare.
- În 1 din 6 localități s-au desfășurat *activități de dezvoltare a competențelor parentale*, 7% din familii (182) au fost raportate ca având experiențe de participare în astfel de activități. În r. Dubăsari nici o familie nu a beneficiat de acest gen de activități. Consolidarea competențelor parentale are loc prin activități realizate în parteneriat dintre asistentul social comunitar și instituțiile de sănătate, ONG-urile, instituțiile educaționale. În lipsa suportului sectorului asociativ, asistenței sociale comunitari ar întâmpina dificultăți în desfășurarea activităților de consolidare a competențelor parentale.
- Fiecare al treilea ASC a organizat *activități comunitare cu copiii pentru susținerea dezvoltării emoționale, sociale și incluziunii sociale a acestora, prin activități sportive și culturale la care să participe întreaga familie*, în total fiind raportate 16,6% din familii (430) beneficiare. Schimbările demografice au influențat negativ frecvența organizării activităților comunitare.

- În aproximativ a treia parte din localități se desfășoară *activități comunitare care asigură oportunități pentru comunicare și suport reciproc în vederea depășirii dificultăților cu care se confruntă familiile cu copii*, beneficiind aproximativ fiecare a 10 familii (283 de familii sau 10,9%).
- *Organizarea grupurilor de suport reciproc*, atât pentru părinți / îngrijitori, cât și pentru copiii se realizează în 1 din 10 localități (12,2%), beneficiind 3,2% din familii (84 de familii).
- *Lección/activități de transfer a modelelor de bune practici și experiențe pozitive de învățare între generații* sunt întâlnite în doar 1 din 20 de localități (5,6%), în total fiind identificate 82 de familii (3,2% beneficiare).
- *Orientarea și referirea familiilor către specialiștii din cadrul altor servicii, precum sănătate, educație și ordine publică* este realizată de către 2 din 3 asistenții sociali comunitari (65,6%), fiecare a 5-a familie fiind referită de asistenții sociali comunitari (19,9% sau 516 familii).
- Referirea către alți *specialiști din cadrul serviciilor de asistență socială* este realizată în proporție de 65,5% dintre asistenții sociali comunitari, activitate realizată pentru fiecare a 4 familii (25,1% sau 650 de familii).
- Asistenții sociali comunitari întâmpină dificultăți în delimitarea clară a activităților de Sprijin Familial Primar de cel secundar, ajutoarele materiale sub formă de produse alimentare sau alte produse, sau organizarea campaniilor de Crăciun, sunt catalogate de aceștia ca fiind activități de Sprijin Primar.
- Chiar dacă în peste jumătate din localități s-a stabilit că *primăria* se implică în sprijinirea primară a familiilor cu copii, din studiul calitativ s-a reliefat o implicare mai mare a primăriei în activități de Sprijin Secundar.
- În jur de a treia parte din asistenții sociali comunitari au indicat implicarea *centrului de sănătate (34,4%) și a poliției (26,7%)*. Implicarea instituțiilor educaționale în activitățile de Sprijin Familial este menționată de 2 din 5 asistenți sociali comunitari.
- Implicarea *bisericii* sau a confesiunilor religioase este identificată în aproximativ a cincea parte din localități. În studiul calitativ s-a stabilit o implicare mai activă a organizațiilor confesiunilor religioase decât a bisericii ortodoxe.
- Alți actori, precum *ONG-urile din alte localități (23,3%) și cele din localitate (12,2%)* participă și organizează activități de sprijinire a familiilor într-o pondere mai mică. De regulă, ONG-urile din afara localităților (ONG-uri cu acoperire națională) se implică mai des.
- Chiar dacă în studiul cantitativ s-a relevat o implicare mai pasivă a *bibliotecii* în organizarea și desfășurarea activităților de sprijin al familiilor cu copii (17,8%), în studiul calitativ s-au evidențiat practici de implicare într-o serie de activități de acest tip. Totodată, în localitățile în care nu există casă de cultură, spațiul bibliotecii este utilizat pentru desfășurarea activităților cu părinții și copiii.
- Datele cantitative relevă o implicare mai mare a actorilor comunitari în activități de Sprijin Secundar (89,3%) comparativ cu activitățile de Sprijin Primar (61,5%).

- În implementarea activităților de SFP asistenței sociale comunitari cooperează mai des cu primăria (93,1%), instituțiile educaționale (88,5%), centrul medicilor de familie (71,3%) și poliția (67,8%). Chiar dacă în cadrul studiului a fost menționat de către actorii comunitari că există o cooperare intersectorială în implementarea SFP, totuși, din observațiile desfășurate în discuțiile de grup, se atestă o implicare mai mare și o cunoaștere a situației de către asistentul social comunitar, acesta fiind perceput de ceilalți membri ai EMD ca principalul responsabil de organizarea și implementarea SFP.
- Participarea asistenților sociali comunitari la activități de instruire nu asigură prestarea serviciului fără dificultăți, ceea ce relevă nevoia de capacitate continuă și supervizare a acestora.
- Nivelul de pregătire și de informare a actorilor comunitari cu privire la activitățile de Sprijin a familiilor influențează implicarea nemijlocită a acestora. Instituirea serviciului nu a fost urmată de instruire crossectoriale, de regulă, asistenții sociali comunitari informând membrii EMD asupra specificului serviciului. De asemenea, doar instruirea profesioniștilor din domeniul asistenței sociale nu asigură pe deplin implementarea programelor în corespundere cu standardele minime de calitate. Totodată, gradul de pregătire profesională a asistenților sociali comunitari nu este la nivelul în care să asigure prestarea serviciului SFP în corespundere cu cadrul normativ.
- Supervizarea profesională a asistenților sociali comunitari în prestarea serviciului SFP este puțin eficientă, în cadrul ședințelor de supervizare abordându-se subiectul evaluării familiilor și mai puțin activitatea concretă de prestare a serviciului. Profesioniștii din domeniul educațional pot apela în vederea obținerii de suport la SAP, cei din sănătate consultă ghidurile elaborate de ministerul de resort.
- Chiar dacă serviciul SFP este apreciat de către profesioniști ca fiind foarte important pentru consolidarea familiilor cu copii, acesta este insuficient implementat. Acest fapt este determinat de o serie de factori instituționali, printre care: lipsa unei metodologii clare de organizare și prestare a SPF, lipsa instruirilor membrilor EMD, lipsa materialelor metodice, nebugetarea activităților de Sprijin primar, lipsa unui cadru de monitorizare și evaluare, neacreditarea serviciului. Implementarea serviciului este îngreunată din cauza lipsei de interes a familiilor cu copii, invocării lipsei timpului liber, lipsei culturii de solicitare a ajutorului, neîncrederii în informațiile oferite, iresponsabilității cu privire la situația copilului, dorinței de a beneficia de ajutor bănesc.
- Diversitatea și multitudinea de sarcini ale asistentului social comunitar creează dificultăți de implicare plenară a acestuia în prestarea serviciului SFP, impunându-se nevoia angajării specialistului în protecția drepturilor copilului, care va prelua sarcina de coordonare a intervențiilor la nivel local de consolidare a familiilor cu copii.

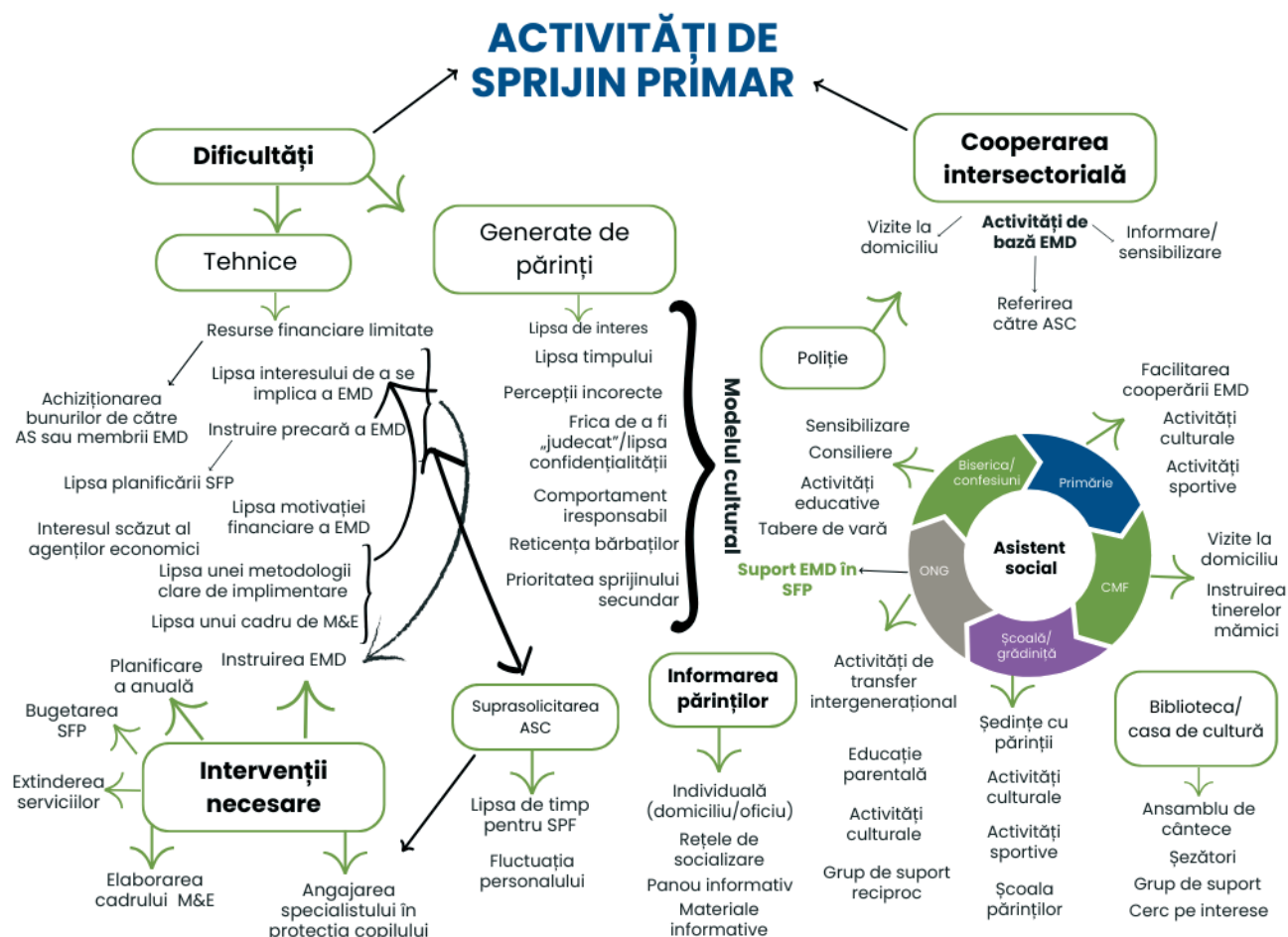
Analiza bunelor practici din localitățile arondate ATAS Centru și STAS Fălești permite concluzionarea faptului că reglementarea clară a sarcinilor membrilor EMD în desfășurarea activităților de prevenire primară a riscurilor, cooperarea cu sectorul asociativ în implementarea proiectelor la nivel comunitar, participarea la activități de instruire, informarea de către asistentul social comunitar asupra specificului SFP, planificarea anuală a activităților de consolidare a familiilor cu copii, reprezintă câteva din condițiile necesare pentru asigurarea unor intervenții de succes.

Urmare a studiului pot fi trasate următoarele **recomandări**:

1. Revizuirea cadrului normativ în domeniu prin prisma noilor modificări în structura ATAS, a reglementării clare a procedurii de planificare, prestare, monitorizare și evaluare a serviciului de către STAS și de către ceilalți actori comunitari;
2. Angajarea specialiștilor în protecția drepturilor copilului, ca principal responsabil în asigurarea realizării activităților axate pe bunăstarea copilului și a familiilor cu copii;
3. Instituirea și aplicarea unui mecanism clar de monitorizare și evaluare a serviciului de către minister;
4. Revizuirea fișelor de post ale membrilor echipei multidisciplinare din perspectiva reflectării nevoii de cooperare intersectorială în activitățile de Sprijinire a Familiei cu copii;
5. Operaționalizarea intervențiilor actorilor comunitari prin Sprijinul Familial Primar prin revizuirea și completarea „Serviciul Social de Sprijin pentru Familiile cu Copii. Ghid de suport pentru aplicare practică”, aprobat prin ordinul Ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr.103 din 30.05.2016, asigurându-se implementarea uniformă a serviciului și disponibilitatea materialelor metodice; Desfășurarea instruirilor continue ale membrilor echipelor multidisciplinare în baza unui curriculum;
6. Responsabilizarea actorilor comunitari pentru implementarea activităților de Sprijin Familial Primar, inclusiv prin aplicarea unor măsuri punitive;
7. Planificarea anuală a activităților de Sprijin al Familiilor cu copii, inclusiv prin asigurarea financiară a acestor activități;
8. Desfășurarea campaniilor de informare a părinților cu privire la importanța serviciului, în vederea diminuării reticenței față de activitățile de sprijinire;
9. Diversificarea activităților de sprijinire a familiilor cu copii, prin atragerea societății civile, a bisericii, confesiunilor religioase, agenților economici în aceste activități;
10. Valorificarea bibliotecilor ca resurse importante la nivel comunitar;
11. Dezvoltarea infrastructurii comunitare (casă de cultură, bibliotecă, teren de sport etc.) pentru sporirea accesului la activități comunitare și facilitarea organizării acestora;
12. Promovarea bunelor practici de implementare a activităților de sprijin al familiilor cu copii, facilitându-se transferul de experiență între comunități.

Harta conceptuală

Anexa 1. Instrumente de cercetare

CHESTIONAR pentru SERVICIUL DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ COMUNITARĂ

A.O. Parteneriate pentru Fiecare Copil, în cadrul Inițiativei Globale **Changing the Way We Care**, a inițiat cercetarea/ realizează în prezent „Analiza programelor și activităților de sprijin familial primar, activități comunitare centrate pe consolidarea familiei existente la nivel național” care are scopul de a contribui la finalizarea procesului de dezinstituționalizare a copiilor din îngrijirea rezidențială și de consolidare a familiilor și a serviciilor de tip familial, astfel încât toți copiii să se bucure de un mediu de îngrijire sigur și protector.

Vă rugăm să răspundeți la întrebările de mai jos, care ne vor ajuta să înțelegem modul în care sunt organizate și implementate activitățile de sprijin al familiilor. Datele vor fi prelucrate statistic și vă asigurăm confidențialitatea acestora!

Vă mulțumim!

Întrebări generale

Profilul persoanei care completează chestionarul (indicați situația la 31 decembrie 2023)

Q1. Numele Prenumele	
Q2. Numărul de telefon	
Q3. Raionul în care activați	1. Ialoveni, 2 Strășeni, 3. Criuleni, 4. Dubăsari
Q4. Localitatea în care activați	
Q5. Numărul populației totale în localitatea/sectorul de care sunteți responsabil(ă)	
Q6. Numărul total de familii cu copii în localitatea/sectorul de care sunteți responsabil(ă)	
Q7. Numărul total de copii în localitatea/sectorul de care sunteți responsabil(ă):	
Q8. Numărul de copii în situație de risc în localitatea/sectorul de care sunteți responsabil(ă):	

Sprijin Familial

- A.1. Care din formele de sprijin familial, considerați că sunt acordate cel mai frecvent familiilor din localitatea /sectorul de care sunteți responsabil(ă)?**
(Bifați un singur răspuns!)

Sprijin Familial Primar	1
Sprijin Familial Secundar	2

A.2. Vă rugăm să indicați în tabelul de mai jos datele referitoare la:	2022	2023
1. Numărul familiilor care au fost EVALUATE pentru a beneficia de serviciul de Sprijin familial în localitatea Dvs.?		
2. Numărul familiilor care au BENEFICIAT de suportul Sprijin Familial Primar în localitatea Dvs.?		
3. Numărul familiilor care au BENEFICIAT de suportul Sprijin Familial Secundar în localitatea Dvs.?		

A.3. Indicați numărul familiilor care au beneficiat de activitățile de Sprijin Familial Primar menționate în tabelul de mai jos, în anul 2023

1. Informare și sensibilizare referitor la subiecte care prezintă diverse situații de risc	
2. Dezvoltarea competențelor parentale (instruiri, Școala părinților)	
3. Dezvoltarea relațiilor, grupurilor și rețelelor sociale de suport (organizarea grupurilor de suport reciproc, atât pentru părinți / îngrijitori, cât și pentru copii)	
4. Activități comunitare cu copii pentru susținerea dezvoltării emoționale, sociale și a incluziunii sociale a acestora (activități sportive și culturale - concursuri sportive, concerte la care să participe întreaga familie)	
5. Activități comunitare care asigură oportunități pentru comunicare și suport reciproc în vederea depășirii dificultăților cu care se confruntă familiile cu copii	
6. Orientarea / Referirea familiilor către specialiștii din cadrul serviciilor de asistență socială	
7. Orientarea / Referirea familiilor către specialiștii din cadrul altor servicii precum sănătate, educație, ordine publică	
8. Lecții/activități de transfer a modelelor de bune practici și experiențe pozitive de învățare între generații (întâlniri cu persoane din diferite generații – părinți, bunici)	
9. Alte variante (indicați)	

La întrebările A4 – A12 răspund doar persoanele care au indicat la întrebarea A3 că au prestat Sprijin Familial Primar, cel puțin la o familie în anul 2023, în caz contrar se trece la A13

A.4. Care este modalitatea prin care familiile ajung să beneficieze de suportul din cadrul serviciului Sprijin Familial Primar? (Posibil de selectat mai multe variante de răspuns!)

Se adresează personal pentru a obține suport	1
Sunt referiți de reprezentanții altor instituții/servicii	2
Urmare a informării de către persoane care au beneficiat și/sau cunosc informații despre acest serviciu	3
În rezultatul activităților de informare realizate în localitate sau a informațiilor distribuite prin rețelele de socializare	4

În baza fișei de sesizare	5
în baza informării asistentului social de către alte structuri sau membri ai comunității	6
Alte variante (Indicați)	7

A.5. Care este modalitatea prin care sunt informate familiile despre suportul Sprijin Familial Primar? (Indicați câte un răspuns pe fiecare rând al tabelului!)

Căile de informare a familiilor	Deseori	Uneori	Niciodată
1. Se adresează personal la oficiu pentru obținerea de informații sau suport	1	2	3
2. În timpul întâlnirilor ocazionale prin localitate	1	2	3
3. În timpul vizitelor la domiciliu pentru a presta anumite servicii	1	2	3
4. În cadrul ședințelor comune cu mai multe familii	1	2	3
5. În cadrul ședințelor comunitare organizate de primar	1	2	3
6. În cadrul ședințelor cu părinții organizate în instituția de învățământ	1	2	3
7. În cadrul activităților organizate de instituții publice (casă de cultură, bibliotecă, centre de resurse pentru tineret etc.)	1	2	3
8. În cadrul activităților/eventimentelor organizate de organizații neguvernamentale sau religioase	1	2	3
9. Prin intermediul avizierului public/panoului de informații al primăriei/direcției	1	2	3
10. Prin intermediul materialelor promoționale/informative: broșuri sau pliante	1	2	3
11. Prin intermediul paginii web/ rețelelor de socializare ale direcției / primăriei / altor instituții prestatoare de servicii sociale	1	2	3
12. Alte variante (indicați)			

A.6. Specificați ce informații furnizați familiilor în cadrul serviciului Sprijin Familial Primar? (Notați cât mai exact!)

A.7. Cât de receptivi sunt părinții /ingrijitorii/reprezentanți legali/ familiile la informațiile pe care le oferiți ? (Posibil un singur răspuns!)	Indiferenți	1
	Puțin receptivi (selectiv)	2
	Destul de receptivi	3
	Foarte receptivi	4

A.8. Cu cine cooperați pentru a oferi suport familiilor cu copii în cadrul serviciului Sprijin Familiar Primar? (Posibil mai multe variante de răspuns!)	Instituția de învățământ	1
	Biserica ortodoxă din localitate	2
	Biserica ortodoxă din alte localități din țară	3
	Confesiuni religioase din localitate	4
	Confesiuni religioase din alte localități din țară	5
	ONG din localitate	6
	ONG din alte localități din țară	7
	Voluntari	8
	Centrul de sănătate/lucrătorul medical	9
	Biblioteca	10
	Centru de resurse pentru tineri	11
	Casa de Cultură	12
	Primăria	13
	Agenți economici	14
	Oficiul poștal	15
	Poliția	16
	Cu nimeni	17
	Alte variante (Indicați)	18

A.9. Specificați ce informații sunt oferite/furnizate actorilor comunitari în cadrul serviciului Sprijin Familiar Primar? (Notați cât mai exact!)

A.10. Care este contribuția actorilor comunitari la prestarea serviciului Sprijin Familiar? (Posibil mai multe variante de răspuns!)

Suport financiar	1
Cadouri oferite copiilor cu ocazia sărbătorilor	2
Donații	3
Organizarea activităților cu copiii/ părinții acestora (activități sportive, cultural-artistice, concursuri sportive, concerte etc.)	4
Organizarea activităților educaționale pentru părinți (grupuri de suport reciproc, instruirii / seminarii)	5
Consiliere socială și psihologică (informare, suport emoțional)	6
Alte variante (Indicați _____)	7

A.11. În viziunea Dvs. prestarea serviciului de Sprijin Familiar Primar este: (Posibil un singur răspuns!)	Foarte dificilă	1 =>A12
	Destul de dificilă	2=>A12
	Nici dificilă, nici ușoară	3=>A12
	Destul de ușoară	4=>A13
	Foarte ușoară	5=>A13

A.12. Care sunt obstacolele /deficiențele/provocările cu care vă confrunțați în prestarea acestui serviciu? (Notați cât mai detaliat/concret!)

A.13. Din informațiile pe care le dețineți, care dintre actorii comunitari au realizat de sine stătător activități de sprijin primar al familiilor cu copii în ultimii 2 ani?

(Notați câte un răspuns pe fiecare rând al tabelului!)	Da	Nu	Nu știu/nu țin minte
1. Instituția de învățământ	1	2	9
2. Biserica ortodoxă din localitate	1	2	9
3. Biserica ortodoxă din alte localități din țară	1	2	9
4. Confesiuni religioase din localitate	1	2	9
5. Confesiuni religioase din alte localități din țară	1	2	9
6. ONG din localitate	1	2	9
7. ONG din alte localități din țară	1	2	9
8. Voluntari	1	2	9
9. Centrul de sănătate/lucrătorul medical	1	2	9
10. Biblioteca	1	2	9
11. Centru de resurse pentru tineri	1	2	9
12. Casa de Cultură	1	2	9
13. Primăria	1	2	9
14. Agenți economici	1	2	9
15. Oficiul poștal	1	2	9
16. Poliția	1	2	9
17. Alte variante (indicați _____)			

A.14. Cunoașteți actori comunitari, care au realizat independent activități de sprijin al familiilor cu copii în ultimii 2 ani? (Răspuns Da la cel puțin unul din actorii de la întrebarea A13). Vă rugăm să oferiți detalii!

Denumirea activităților	Instituția / Organizația / persoana care organizează	Perioada de organizare? Data / luna / anul

A.15. În opinia Dvs. cine ar trebui să se implice în sprijinirea familiilor cu copii? (Posibil mai multe variante de răspuns!)	Instituția de învățământ	1
	Biserica ortodoxă din localitate	2
	Biserica ortodoxă din alte localități	3
	Confesiuni religioase din localitate	4
	Confesiuni religioase din alte localități	5
	ONG din localitate	6
	ONG din alte localități	7
	Voluntari	8
	Centrul de sănătate/lucrătorul medical	9
	Biblioteca	10
	Centru de resurse pentru tineri	11
	Casa de Cultură	12
	Primăria	13
	Agenți economici	14
	Oficiul poștal	15
	Politiția	16
Nimeni	17	
Alte variante (Indicați _____)	18	

A.16. Care sunt, în opinia Dvs., cele mai relevante forme de sprijin al familiilor cu copii în cadrul serviciului Sprijin Familial Primar pentru respectarea interesului superior al copilului? (Posibil mai multe variante de răspuns!)

Informare și sensibilizare privitor la anumite subiecte referitoare la situații de risc	1
Educație parentală (dezvoltarea competențelor parentale prin organizarea de instruire și ghidări ale părinților „Școala părinților”)	2
Dezvoltarea relațiilor, grupurilor și a rețelelor sociale de suport (organizarea grupurilor de suport reciproc, atât pentru părinți, cât și pentru copii)	3
Activități comunitare cu copii pentru susținerea dezvoltării emoționale, sociale și a incluziunii sociale a acestora (concursuri sportive, concerte la care să participe întreaga familie)	4
Activități comunitare care asigură oportunități pentru comunicare și suport reciproc pentru depășirea dificultăților cu care se confruntă familiile cu copii	5
Orientarea familiilor către specialiștii din cadrul serviciilor de asistență socială	6
Orientarea familiilor către specialiștii din cadrul serviciilor de sănătate, educație, ordine publică	7
Organizarea lecțiilor de transfer de bune practici parentale între persoane din generații diferite (întâlniri cu persoane din comunitate care sunt modele parentale pozitive, care să relateze experiența de viață)	8
Alte variante (indicați) _____	9
Nu ar trebui de făcut nimic	10

A.17. De ce credeți că ați avea nevoie pentru a putea presta serviciul Sprijin Familial Primar? (Posibil mai multe variante de răspuns!)	Suport metodologic (materiale, instrumente, ghiduri)	1
	Instruiri practice cu privire la prestarea acestui serviciu	2
	Implicare activă a APL	3
	Implicare activă a altor actori din localitate	4
	Mai mult timp	5
	Supervizare	6
	Altceva _____	7
	Nu am nevoie de nimic	8

A.18. Ați participat la instruiri cu privire la prestarea serviciului Sprijin Familial în ultimii 3 ani?	Da	1=>A19
	Nu	2=>G1

A.19. Dacă ați răspuns Da la A18 - indicați La câte instruiri ați participat cu privire la prestarea serviciului Sprijin Familial? (Notați numărul!)	
---	--

A.20. Când ați participat ultima dată la o instruire cu privire la prestarea serviciului Sprijin Familial? (Indicați anul!)	
--	--

A.21. Cine a organizat această ultimă instruire? <i>Un singur răspuns!</i>	Primăria	1
	Direcția raională asistență socială și protecție a familiei (STAS)	2
	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	3
	Agenția Națională Asistență Socială	4
	ONG (indicați denumirea) _____	5
	Alt furnizor (indicați denumirea) _____	6
	Nu țin minte	9

Date despre respondent!

G1. Sexul respondentului:	Masculin	1
	Feminin	2

G2. Vârsta ani împliniți _____ ani
G3. Experiența de muncă în calitate de: 1) asistent social comunitar _____ ani 2) specialist în protecția drepturilor copilului _____ ani

G4. Ultimul program de studii realizat/ultima calificare profesională obținută: (un răspuns posibil)	Studii gimnaziale (9 clase)	1
	Studii generale (10-11 ani)	2
	Studii Liceale (12 ani)	3
	Studii profesional-tehnice secundare (școală profesională)	4
	Studii profesional-tehnice post-secundare (colegiu 4-5 ani)	5
	Studii profesional-tehnice post-secundare non-terțiare (colegiu 4-5 ani / 2-3 ani postliceal)	6
	Studii superioare de licență	7
	Studii superioare de masterat	8
	Studii superioare de doctorat	9

Vă mulțumim pentru participare!

GHID DE INTERVIU

Reprezentantul Ministerului Muncii și Protecției Sociale

Generalități despre necesitatea serviciului Sprijin familial

Care au fost condițiile care au impus implementarea acestui serviciu? Cum a evoluat serviciul în timp (din 2014 până în prezent)?

Câte familii la nivel național sunt beneficiare de acest serviciu (inclusiv primar și secundar) anul 2022, 2023? Câte familii sunt luate la evidență pentru a beneficia de acest serviciu (*vom avea nevoie de date centralizate pe țară, pe fiecare raion*)? Dacă este cerere neacoperită, care sunt motivele? Cum Ministerul abordează această cerere neacoperită? Cu cine și cum colaborează Ministerul pentru a spori accesul la acest serviciu?

Dezvoltarea și implementarea programelor de sprijin primar

Ce programe de prevenire primară și direcționată sunt dezvoltate și implementate la moment (*de testat activități de informare, sensibilizare și diseminare a materialelor tematice, programe de consolidare a competențelor parentale, activități de mobilizare a comunității, programe de suport direcționate*)? Care din acestea sunt cel mai frecvent implementate? Care sunt scopurile țintite de programele/activitățile implementate cel mai frecvent (reziliența, relaționare socială a familiilor, educație parentală, accesarea suportului la nevoie, educație financiară, dezvoltare emoțională a copiilor și relaționarea socială, disfuncționalitățile familiei, stigmatizarea, incluziunea persoanelor cu dizabilități, sensibilizare/mobilizare comunitară ș.a)? Care sunt grupurile-țintă ale programelor/activităților (părinți, îngrijitori, părinți și copii, copii, familii)?

Care riscuri și factori protectori ai familiei cu copii sunt cel mai frecvent adresate prin programe/activități de Sprijin familial primar?

Care a fost scopul inițial atunci când aceste programe au fost dezvoltate? Și-au atins acestea scopul propus?

Cum se implementează la moment? Cum sunt acoperite costurile pentru aceste programe? Cum și când realizați planificarea și bugetarea serviciului sprijin familial?

Cum cooperați cu alte ministere (*sănătate, educație, ordine publică, cultură*) în dezvoltarea și implementarea programelor de sprijin primar? În ce constă cooperarea? Exemple de bună practică. Dar cu APL? Cum ați vrea să fie cooperarea cu alte instituții în implementarea programelor de sprijin primar? Există anumite informații cu privire la implicarea altor instituții în implementarea acestor programe? Dacă nu, de ce? Dacă da, ce fel de informații sunt? Ce informații ar fi necesare ministerului?

Care sunt principalele provocări în dezvoltarea serviciului de Sprijin familial (*de testat activități de informare, sensibilizare și diseminare a materialelor tematice, programe de consolidare a competențelor parentale, activități de mobilizare a comunității, programe de suport direcționate, resurse metodologice/ghiduri, servicii de suport pentru copii cu dizabilități*)? Cum se reușește depășirea acestor provocări? Care dintre ele mai rămân neabordate?

Cunoașteți localități din țară în care prestarea serviciului de Sprijin familial primar se realizează cu succes? Care ar fi acestea? Cum credeți de ce în unele localități se reușește prestarea serviciului și răspunsul la nevoile populației, iar în altele nu? Ce nu funcționează?

Formarea în prestarea serviciului sprijin familial, inclusiv primar

Cum a avut/are loc instruirea persoanelor implicate în prestarea serviciului? Care profesioniști au fost instruiți (*de testat dacă au avut loc instruirii pentru profesioniști din alte domenii – educație, sănătate, ordine publică, alți profesioniști*)? Au fost organizate instruirii sectoriale și intersectoriale? Dacă nu s-au instruit, de ce? Cum stabiliți necesitățile pentru instruire (tematic și cantitativ)?

Cu cine s-a cooperat în organizarea instruirilor? Ce inovații/modificări se impun în mecanismul de organizare a instruirii profesioniștilor în viitor? Existența unui curriculum, suporturi/ghiduri metodologice, resurse deschise digitale, colectarea și diseminare bunelor practici, altele?

În cazul unor dificultăți în prestarea serviciului, la cine poate apela specialistul? Cum are loc supervizarea acestuia? Care sunt dificultățile în realizarea supervizării specialistului?

Relevanța serviciului Sprijin familial primar

Cum răspunde acest serviciu la nevoile familiilor? Cine, cum și când colectează datele despre nevoile copiilor și familiilor cu copii? Cum a reușit serviciul să contribuie la depășirea situației de risc și consolidarea familiilor cu copii (*inclusiv în aspect statistic, date*)?

Cu ce periodicitate sunt analizate succesele și insuccesele acestui serviciu în cadrul ministerului? Cum are loc monitorizarea și evaluarea acestuia (ce instrumente și indicatori sunt considerați/ce aspecte sunt evaluate)? Cum se măsoară impactul/standardele minime de calitate? Ce mecanisme de feedback utilizați? Cine este responsabil/realizează evaluarea? Care este cooperarea cu societatea civilă, partenerii în evaluarea acestui serviciu? Cum se implementează recomandările?

Durabilitatea serviciului

Care sunt perspectivele de asigurare în viitor a prestării acestui serviciu (*de testat inclusiv sprijin primar*)? Cum se va asigura durabilitatea acestuia, inclusiv financiară? Care sunt riscurile? Cum vor fi acestea abordate de Minister? Cum ar putea fi integrată viziunea holistică privind capacitatea/consolidarea familiei cu copii în contextul unui buget cu resurse limitate?

GHID DE INTERVIU REPREZENTANTUL ATAS/STAS (ŞEF)

Generalități despre necesitatea serviciului Sprijin familial

Cum are loc implementarea serviciului de sprijin familial la nivel local? Cum a evoluat în ultimii doi ani implementarea acestuia? Ce schimbări au survenit? Ce a cauzat aceste schimbări? Cum s-a făcut față acestor schimbări?

Câte familii la nivel regional/local sunt beneficiare de acest serviciu (inclusiv primar și secundar) anul 2022, 2023? Câte familii sunt luate la evidență pentru a beneficia de acest serviciu (*vom avea nevoie de date pe fiecare raion din ATAS*)? Dacă este cerere neacoperită, care sunt motivele? Cum se abordează această cerere neacoperită? Cu cine se colaborează pentru a spori accesul la acest serviciu?

Dezvoltarea și implementarea programelor de sprijin primar

Ce programe de prevenire primară și direcționată sunt dezvoltate și implementate la moment (*de testat activități de informare, sensibilizare și diseminare a materialelor tematice, programe de consolidare a competențelor parentale, activități de mobilizare a comunității, programe de suport direcționate*)? Care din acestea sunt cel mai frecvent implementate? Care sunt scopurile țintite de programele/activitățile implementate cel mai frecvent (*reziliența, relaționare socială a familiilor, educație parentală, accesarea suportului la nevoie, educație financiară, dezvoltare emoțională a copiilor și relaționarea socială, disfuncționalitățile familiei, stigmatizarea, incluziunea persoanelor cu dizabilități, sensibilizare/mobilizare comunitară ș.a*)? Care sunt grupurile-țintă ale programelor/activităților (*părinți, îngrijitori, părinți și copii, copii, familii*)? Cum au fost dezvoltate? Cum se implementează? Cum sunt acoperite costurile pentru aceste programe? Cum și când realizați planificarea și bugetarea serviciului sprijin familial?

Care riscuri și factori protectori ai familiei cu copii sunt cel mai frecvent adresate prin programe/activități de Sprijin familial primar?

Cum cooperați cu alte instituții (*sănătate, educație, ordine publică, cultură, religie*) în dezvoltarea și implementarea programelor de sprijin primar? În ce constă cooperarea? Exemple de bună practică. Cum ați vrea să fie cooperarea cu alte instituții în implementarea programelor de sprijin primar? Cum cooperați cu societatea civilă în implementarea programelor? Numiți unele ONG-uri active în acest sens în ultimii 2 ani.

Există anumite informații cu privire la implicarea altor instituții în implementarea acestor programe? Dacă nu, de ce? Dacă da, ce fel de informații sunt? Cum sunteți informați? Dacă nu sunteți informați, cum ați vrea să fiți informați? Periodicitatea, tipul de informație necesar?

Care sunt principalele provocări în dezvoltarea serviciului de Sprijin familial primar (*de testat activități de informare, sensibilizare și diseminare a materialelor tematice, programe de consolidare a competențelor parentale, activități de mobilizare a comunității, programe de suport direcționate, resurse metodologice/ghiduri, servicii de suport pentru copii cu dizabilități*)? Cum se reușește depășirea acestor provocări? Care dintre ele mai rămân neabordate?

Care sunt dificultățile în accesarea serviciului de sprijin familial (primar și secundar)? Ce ați recomanda pentru a depăși diferențele în furnizarea serviciului?

În ce raioane/localități există o mai bună implementare a acestor programe? Cum credeți de ce în unele localități se reușește prestarea serviciului și răspunsul la nevoile populației, iar în altele nu? Ce nu funcționează?

Formarea în prestarea serviciului sprijin familial, inclusiv primar

Cum a avut/are loc instruirea persoanelor implicate în prestarea serviciului? Care profesioniști au fost instruiți (*de testat dacă au avut loc instruirii pentru profesioniști din alte domenii – educație, sănătate, ordine publică, alți profesioniști*)? Au fost organizate instruirii sectoriale și intersectoriale? Dacă nu s-au instruit, de ce? Cum stabiliți necesitățile pentru instruire (*tematic și cantitativ*)? Ce inovații/modificări se impun în mecanismul de organizare a instruirii profesioniștilor în viitor?

În cazul unor dificultăți în prestarea serviciului, la cine poate apela specialistul? Cum are loc supervizarea acestuia? Care sunt bunele practici și/sau dificultățile în realizarea supervizării specialistului?

Relevanța serviciului Sprijin familial primar

Cum răspunde acest serviciu la nevoile familiilor din raion/localitate? Cine, cum și când colectează datele despre nevoile copiilor și familiilor cu copii? Ce categorii de date sunt colectate? Cum a reușit serviciul să contribuie la depășirea situației de risc și consolidarea familiilor cu copii (*inclusiv în aspect statistic, date*)?

Cu ce periodicitate sunt analizate succesele și insuccesele acestui serviciu în cadrul ATAS/STAS? Cum are loc monitorizarea și evaluarea acestuia (ce instrumente și indicatori sunt considerați/ce aspecte sunt evaluate)? Cum se măsoară impactul/standardele minime de calitate? Cine este responsabil/realizează evaluarea? Ce mecanisme de feedback utilizați? Care este cooperarea cu societatea civilă, partenerii în evaluarea acestui serviciu? Cum se implementează recomandările?

Durabilitatea serviciului

Care sunt perspectivele de asigurare în viitor a prestării acestui serviciu (*de testat inclusiv sprijin primar și programele de sprijin primar*)? Cum se va asigura durabilitatea acestuia, inclusiv financiară? Care sunt riscurile? Cum vor fi acestea abordate de ATAS/STAS? Cum ar putea fi integrată viziunea holistică privind capacitatea/consolidarea familiei în contextul unui buget cu resurse limitate? Cum s-ar putea îmbunătăți sustenabil factorii protectori ai familiei și de bunăstare a copiilor? Ce ar trebui să se întâmple pentru ca grija pentru copii și familiile cu copii să fie o responsabilitate a tuturor? Ce ar trebui să întreprindă statul/MMPS ca să asigure dezvoltarea uniformă a serviciilor pentru copii și familii, pentru a răspunde necesităților locale?

GHID DE INTERVIU

ȘEF SERVICIU SPRIJIN FAMILIAL/ASISTENT SOCIAL

Organizarea serviciului

Cum este organizat serviciul (regulament, fișe de post)? Câte persoane sunt implicate în prestarea serviciului? Care sunt sarcinile lor?

Implementarea serviciului

Care sunt programele de sprijin primar implementate în ultimii 2 ani?

De discutat despre fiecare program:

- Activități de suport și programe de prevenire: (i) cum sunt identificate nevoile la nivel comunitar, (ii) cum se valorifică datele în dezvoltarea programelor, (iii) ce fel de activități și programe sunt dezvoltate și implementate, (iv) care au fost identificate în baza nevoilor, dar nu sunt implementate, de ce (iiv) cum sunt implicate alte instituții (educație, sănătate, ordine publică, religie, cultură) la nivel de comunitate în implementare, alți actori comunitari (grupuri de inițiativă, ONG, voluntari, asociații ale părinților)?
- Programe comunitare de prevenire primară:
  - a) *Activități de informare, sensibilizare și diseminare a materialelor tematice:* ce fel de activități sunt realizate (exemple, bune practici); cu ce periodicitate; ce tipuri de informații sunt prezentate; care tipuri de familii în funcție de riscuri sunt beneficiarii acestor activități; cu cine cooperați în elaborarea materialelor; cum diseminați informațiile (pagină web, pagina de socializare, panou informativ, direct beneficiarilor); cu ce dificultăți vă confrunțați în desfășurarea acestor activități?
  - b) *Programe de consolidare a competențelor parentale:* ce tipuri de activități de formare/consolidare a competențelor parentale le organizați (în câte localități există școala părinților); pentru care categorii de părinți, în ce constă aceste activități, ce aspecte/teme sunt adresate (reziliența, relaționare socială a familiilor, educație parentală, accesarea suportului la nevoie, educație financiară, dezvoltare emoțională a copiilor și relaționarea socială, disfuncționalitățile familiei, stigmatizarea, incluziunea persoanelor cu dizabilități, sensibilizare/mobilizare comunitară ș.a) Care sunt grupurile-țintă ale programelor/activităților (părinți, părinți și copii, copii, familii)?; cu ce periodicitate, durată; cum motivați părinții să participe la activități; cu cine cooperați în dezvoltarea acestor activități; locația desfășurării; ce resurse utilizați pentru organizarea programelor/activităților, cu ce dificultăți vă confrunțați în desfășurarea acestor activități?
  - c) *Activități de mobilizare a comunității:* ce fel de activități („școala părinților”, „cafenelele părinților”, activități în biblioteci, case de cultură, biserică, întreprinderi, școală, instituție medicală, centre de resurse pentru tineri, centre de servicii sociale pentru copii și familii, rețele sociale, altele); cu

ce periodicitate; cu ce dificultăți vă confrunțați în desfășurarea acestor activități?

- Programe de suport și educaționale direcționate grupurilor de familii cu copii predispușe riscurilor sau problemelor:
  - a) *Grup de suport:* în câte localități sunt create; care categorii de părinți participă; cine se implică în activitățile grupurilor de suport; locația desfășurării activităților grupului; cu ce dificultăți vă confrunțați în organizarea grupurilor de suport?
  - b) *Alte activități educaționale:* care sunt; cui se adresează?

Care dintre aceste programe și activități sunt mai eficiente în consolidarea familiei? De ce? Ce activități ar trebui dezvoltate? Cum ar trebui implicați alți actori comunitari în dezvoltarea acestor programe/activități?

Care sunt principalele provocări (*de testat resurse financiare, resurse umane, resurse administrative, motivația părinților, resurse educaționale și metodologice ș.a.*) în dezvoltarea serviciului de sprijin familial primar (*de testat pe tipuri descrise mai sus*)? Cum se reușește să se depășească aceste provocări? Care mai rămân neabordate?

Care sunt dificultățile în accesarea serviciului de sprijin familial (primar și secundar)? Ce ați recomanda pentru a depăși diferențele în furnizarea serviciului?

Cum și când realizați planificarea serviciului sprijin familial?

Care riscuri și factori protectori sunt cel mai frecvent adresate prin programe/activități de Sprijin familial primar?

Formarea în prestarea serviciului sprijin familial, inclusiv primar

Cum a avut/are loc instruirea persoanelor implicate în prestarea serviciului? Care profesioniști au fost instruiți (*de testat dacă au avut loc instruirii pentru profesioniști din alte domenii – educație, sănătate, ordine publică, alți profesioniști*)? Dacă nu s-au instruit, de ce? Cum stabiliți necesitățile pentru instruire (tematic și cantitativ)? Ce inovații/modificări se impun în mecanismul de organizare a instruirii profesioniștilor în viitor?

În cazul unor dificultăți în prestarea serviciului, la cine poate apela specialistul? Cum are loc supervizarea acestuia? Care sunt dificultățile în realizarea supervizării specialistului? Care este eficiența supervizării?

Relevanța serviciului Sprijin familial primar

Cum răspunde acest serviciu la nevoile familiilor din raion? Cum a reușit serviciul să contribuie la depășirea situației de risc și consolidarea familiilor cu copii? Exemple.

Cu ce periodicitate sunt analizate succesele și insuccesele acestui serviciu? Cum are loc monitorizarea și evaluarea acestuia (ce instrumente și indicatori sunt considerați/ ce aspecte sunt evaluate)? Cum se măsoară impactul/standardele minime de calitate? Cine este responsabil/realizează evaluarea? Ce mecanisme de feedback utilizați?? Cine este implicat? Care este cooperarea cu societatea civilă, partenerii în evaluarea acestui serviciu? Cum se implementează recomandările?

Durabilitatea serviciului

Care sunt perspectivele de asigurare în viitor a prestării acestui serviciu (*de testat inclusiv sprijin primar și programele de sprijin primar*)? Cum se va asigura durabilitatea acestuia, inclusiv financiară? Care sunt riscurile? Cum vor fi acestea abordate? Cum poate fi îmbunătățită cooperarea la nivel local pentru implementarea programelor/activităților de sprijin a familiilor cu copii?

În ce măsură cadrul normativ actual cu privire la acest serviciu este ușor de implementat? Ce deficiențe/blocaje sunt? ce propuneri aveți pentru a îmbunătăți cadrul normativ?

Dacă ați fi primarul unei localități, cum ați acționa astfel încât familiile cu copii să depășească riscurile?

Cum ar putea fi integrată viziunea holistică privind capacitatea/consolidarea familiei în contextul unui buget cu resurse limitate? Cum s-ar putea îmbunătăți sustenabil factorii protectori ai familiei și domeniile de bunăstare a copiilor? Ce ar trebui să se întâmple pentru ca grija pentru copii și familiile cu copii să fie o responsabilitate a tuturor? Ce ar trebui să întreprindă statul/MMPS ca să asigure dezvoltarea uniformă a serviciilor pentru copii și familii, pentru a răspunde necesităților locale?

Ghid de interviu / Ghid de moderare focus-grup

Profesioniști din alte domenii (educație, sănătate, ordine publică, cultură, religie, sector asociativ etc.)

Probleme ale familiilor cu copii

Cu ce probleme se adresează mai des familiile cu copii? Cum interveniți? Către cine referiți familia?

Ce cunoașteți despre serviciul de Sprijin familial? Dacă cunosc, ce anume? Cum au aflat?

Implementarea serviciului

La care activități/programe de sprijin primar ați participat în ultimii 2 ani?

De discutat despre fiecare program:

- Programe comunitare de prevenire primară:
  - a) *Activități de informare, sensibilizare și diseminare a materialelor tematice:* ce fel de activități sunt realizate (exemple, bune practici); cu ce periodicitate; ce tipuri de informații sunt prezentate; care tipuri de familii în funcție de riscuri sunt beneficiarii acestor activități; cu cine cooperați în elaborarea materialelor; cum diseminați informațiile (pagină web, pagina de socializare, panou informativ, direct beneficiarilor); cu ce dificultăți vă confrunțați în desfășurarea acestor activități?
  - b) *Programe de consolidare a competențelor parentale:* ce tipuri de activități de formare/consolidare a competențelor parentale le organizați (în câte localități există școala părinților); pentru care categorii de părinți, în ce constă aceste activități; cu ce periodicitate, durată; cum motivați părinții să participe la activități; cu cine cooperați în dezvoltarea acestor activități; locația desfășurării; cu ce dificultăți vă confrunțați în desfășurarea acestor activități?
  - c) *Activități de mobilizare a comunității:* ce fel de activități („cafenelele părinților”, activități în biblioteci, case de cultură, biserică, întreprinderi, școală, instituție medicală, altele); cu ce periodicitate; cu ce dificultăți vă confrunțați în desfășurarea acestor activități?
- Programe de suport și educaționale direcționate grupurilor de familii cu copii predispușe riscurilor sau problemelor:
  - c) *Grup de suport:* în câte localități sunt create; care categorii de părinți participă; cine se implică în activitățile grupurilor de suport; locația desfășurării activităților grupului; cu ce dificultăți vă confrunțați în organizarea grupurilor de suport?
  - d) *Alte activități educaționale:* care sunt; cui se adresează?

Care dintre aceste programe și activități sunt mai eficiente în consolidarea familiei? De ce? Ce activități ar trebui dezvoltate? Cum ar trebui implicați alți actori comunitari în dezvoltarea acestor programe/activități?

Care sunt principalele provocări (*de testat resurse financiare, resurse umane, resurse administrative, motivația părinților*) în dezvoltarea serviciului de sprijin familial primar (*de testat pe tipuri descrise mai sus*)? Cum se reușește depășirea acestor provocări? Care dintre ele mai rămân neabordate?

Formarea în prestarea serviciului sprijin familial, inclusiv primar

Cum a avut/are loc instruirea persoanelor implicate în prestarea serviciului? Care profesioniști au fost instruiți (*de testat dacă au avut loc instruirii pentru profesioniști din alte domenii – educație, sănătate, ordine publică, alți profesioniști*)? Dacă nu s-au instruit, de ce?

În cazul unor dificultăți în prestarea serviciului, la cine poate apela specialistul? Cum are loc supervizarea acestuia? Care sunt dificultățile în realizarea supervizării specialistului?

Relevanța serviciului Sprijin familial primar

Cum răspunde acest serviciu la nevoile familiilor din localitate? Cum a reușit serviciul să contribuie la depășirea situației de risc și consolidarea familiilor cu copii? Exemple.

Cu ce periodicitate sunt analizate succesele și insuccesele acestui serviciu? Cum are loc monitorizarea și evaluarea acestuia? Cine este implicat? Care este cooperarea cu societatea civilă, partenerii în evaluarea acestui serviciu? Cum se implementează recomandările?

Durabilitatea serviciului

Care sunt perspectivele de asigurare în viitor a prestării acestui serviciu (*de testat inclusiv sprijin primar și programele de sprijin primar*)? Cum se va asigura durabilitatea acestuia, inclusiv financiară? Care sunt riscurile? Cum vor fi acestea abordate? Cum poate fi îmbunătățită cooperarea la nivel local pentru implementarea programelor/activităților de sprijin al familiilor cu copii? Ce ar trebui să întreprindă statul/MMPS ca să asigure dezvoltarea uniformă a serviciilor pentru copii și familii, pentru a răspunde necesităților locale?

Dacă ați fi primarul unei localități, cum ați acționa astfel încât familiile cu copii să depășească riscurile?

Ghid moderare focus-grup

Persoane beneficiare de activități/programe de sprijin familial secundar/primar (părinți, tutori)

Etapele	TEHNICĂ	Dinamica
1. Introducere (5')	<ul style="list-style-type: none"> • Explicarea «regulilor» discuțiilor de grup; • Informație despre tematica cercetării; • Motivarea participanților de a fi activi, deschiși către discuție; • Prezentarea fiecărui participant: nume, numărul de copii. 	Prezentarea moderato- rului și a grupului
2. Generalități despre serviciul de sprijin familial (15')	<ul style="list-style-type: none"> • Cu ce probleme se confruntă familiile cu copii? Cum reușiți să faceți față acestor probleme? La cine ape- lați după suport (de testat <i>primar, asistent social, di- rector instituție de educație, cadre didactice, bibliote- car, preot, altă persoană</i>)? Cum anume v-au ajutat? • Cum ați aflat despre serviciul de sprijin familial? Cât de ușor a fost să beneficiați de acest serviciu? • Cum v-a ajutat acest serviciu să vă rezolvați proble- ma? Ce așteptări ați avut de la acest serviciu? Care din ele nu s-au realizat? 	Discuție de grup
3. Programe și activități de sprijin familial primar (60')	<ul style="list-style-type: none"> • Activități de informare, sensibilizare a părinților: <ul style="list-style-type: none"> - La ce activități de informare ați participat? Cine a organizat? Când? Despre ce ați fost informați? Puncte tari și slabe ale activităților. - Despre ce tematici ați vrea să fiți informați? Cine ar fi mai bine să vă informeze? Cu ce periodicita- te? Prin ce mijloace? • Programe de consolidare a competențelor paren- tale: <ul style="list-style-type: none"> - La ce activități ați participat? Cine a organizat? Când? Ce ați aflat nou? Cum v-au ajutat aceste activități? Puncte tari și slabe ale activităților. - Cum ați vrea să fie organizate activitățile de for- mare a abilităților parentale? De către cine? În ce mod? Cu ce periodicitate? • Activități de mobilizare a comunității: <ul style="list-style-type: none"> - La ce activități dedicate părinților ați participat, organizate de <i>grădiniță/scoală, primărie, bibli- otecă, biserică, ONG, casă de cultură</i>? De testat: <i>școala părinților, întreceri sportive, lecturi pentru copii și părinți, alte</i>. Puncte tari și slabe. 	Discuție de grup

	<ul style="list-style-type: none"> • Grup de suport: <ul style="list-style-type: none"> - În localitatea Dvs există grupuri de suport ale părinților? Ați avut oportunitatea de a participa la activitățile grupului de suport? Cine l-a creat? Când? Cum funcționează? Ce tematici sunt abordate? Care categorie de părinți participă? Unde, de obicei, se întrunesc? Puncte tari și slabe. • Alte activități dedicate sprijinirii familiilor cu copii: Care? Cine a organizat? Unde? Puncte tari și slabe. • Ce activități ați vrea să fie organizate în comunitate pentru părinți? Cu ce periodicitate? Cum ar trebui părinții să fie motivați să participe? Cine ar trebui să le organizeze (de testat <i>primar, asistent social, director instituție de educație, cadre didactice, bibliotecar, preot, altă persoană</i>)? De ce? 	
<p>5. Încheiere (30')</p>	<ul style="list-style-type: none"> • În cazul în care ați fi primar al localității, ce ați întreprinde pentru a sprijini familiile cu copii care se confruntă cu diverse probleme? • Sunt anumite aspecte pe care ați dori să le abordăm? • Mulțumirea participanților și încheierea 	<p>Discuție de grup</p>

Declarație de consimțământ

pentru prelucrarea, documentarea, stocarea și publicarea datelor colectate în cadrul studiului sociologic „Implementarea programelor și activităților de sprijin familial primar și a altor activități comunitare centrate pe consolidarea familiei” oferite în calitate de interviuat

Asociația Obștească „Parteneriate pentru Fiecare Copil” și Changing The Way We Care Moldova în colaborare cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS) a desfășurat colectarea datelor în perioada 26 februarie – 30 martie 2024 pentru a informa **cartografierea programelor și activităților de sprijin familial primar existente în ATAS Centru (Ialoveni, Strășeni, Criuleni, Dubăsari) prin evaluarea relevanței, eficienței, durabilității, dificultăților și bunelor practici**, pentru a consolida în viitor acțiunile actorilor comunitari în sprijinirea familiilor cu copii.

Changing The Way We Care este o inițiativă globală care promovează îngrijirea sigură și protectoare a tuturor copiilor în medii familiale, și susține reintegrarea copiilor din instituții rezidențiale. În Moldova, CTWWC este implementată de Catholic Relief Services și Maestral International, împreună cu partenerii locali de implementare CCF Moldova, Keystone și Parteneriate pentru Fiecare Copil.

Datele cercetării vor aduce o claritate privind modul de implementare a serviciului Sprijin Familial Primar la nivel local, activitățile realizate și modalitățile de implicare a actorilor cheie din comunitate. În baza cercetării se va elabora un model de implementare eficientă a acestui serviciu, care se va pilota în 4 localități din cele 4 raioane arondate ATAS Centru.

În cadrul cercetării au fost aplicate următoarele metode de colectare a datelor:

- **Cercetarea cantitativă** a fost realizată online, accesând linkul de pe platforma www.kobotoolbox.org;
- **Cercetarea calitativă** a fost realizată față în față, online sau telefonic în funcție de categoria și de disponibilitatea interviuatului.

Participarea Dumneavoastră la acest studiu sociologic și acordarea consimțământului sunt voluntare. În această activitate există riscuri minime sau aproape nule pentru Dumneavoastră. Nu există beneficii directe pentru dvs. pentru participarea la acest exercițiu de analiză situațională. Totodată, informațiile pe care le-ați furnizat vor ajuta la elaborarea de politici, programe și servicii pentru familiile cu copiii aflate în situație de risc și separare.

Datele cu caracter personal (numele, nr. de telefon) vor fi prelucrate asigurând accesibilitate limitată și perioadă scurtă de stocare doar pentru a informa procesul de validare a datelor (maxim 6 luni).

Pentru a Vă asigura anonimitatea, datele vor fi deidentificate imediat după validare și ulterior vor rămâne anonime în procesul de analiză, documentare și publicare. Raportul și setul de date deidentificate vor fi oferite CTWWC pentru analiză, raportare și informarea MMPS pentru dezvoltarea de politici. De asemenea, datele cercetării vor fi făcute publice sub formă de raport și set de date deidentificate pentru a informa alte studii, dar nu va conține informații care v-ar putea identifica direct.

Retragerea consimțământului sau solicitarea de informații suplimentare poate fi efectuată prin expedierea unei solicitări la adresa de e-mail: ascalschi@p4ec.md

În consecință, declar prin prezenta, că am luat cunoștință, sunt de acord cu cele menționate mai sus și îmi dau consimțământul pentru prelucrarea, documentarea, stocarea și publicarea datelor deidentificate și agregate care mă vizează în cadrul studiului sociologic „Implementarea programelor și activităților de sprijin familial primar și a altor activități comunitare centrate pe consolidarea familiei”.

De asemenea, confirm participarea mea în următoarele activități de colectare a datelor:

chestionar online, accesând linkul de pe platforma www.kobotoolbox.org	
discuții focus grup față în față sau online	
interviu față în față, telefonic sau online	

Nume, Prenume, semnătura

Data Nume, Prenume, Semnătura

Notă: Acest consimțământ a fost colectat retroactiv, pentru a asigura publicarea datelor și raportului cercetării.

Anexa 2. Datele cercetării cantitative

Tabelul 1. Structura eșantionului:

		Count	Column N %
Total		90	100,0%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	45	50,0%
	40 sau mai mulți ani	45	50,0%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	43	47,8%
	5 sau mai mulți ani	47	52,2%
Participarea la instruire:	Au participat	37	41,1%
	Nu au participat	53	58,9%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	24,4%
	Studii superioare	68	75,6%
Raion:	Ialoveni	22	24,4%
	Strășeni	30	33,3%
	Criuleni	27	30,0%
	Dubăsari	11	12,2%

Tabelul 2. Indicați numărul populației totale în localitatea/sectorul de care sunteți responsabil(ă):

		Mean	Median	Minimum	Maximum	Sum
Total		3091	2586	715	16084	278213
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	3240	2448	715	16084	145790
	40 sau mai mulți ani	2943	2700	830	7468	132423
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	2865	2500	715	10845	123178
	5 sau mai mulți ani	3299	2650	830	16084	155035
Participarea la instruire:	Au participat	3202	2650	900	16084	118484
	Nu au participat	3014	2535	715	10845	159729
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	2633	2512	715	5530	57933
	Studii superioare	3239	2630	830	16084	220280
Raion:	Ialoveni	4124	2861	1175	16084	90735
	Strășeni	2557	2281	830	5000	76721
	Criuleni	2810	2448	900	8000	75858
	Dubăsari	3173	3500	715	5770	34899

Tabelul 3. Indicați numărul total de familii cu copii în localitatea/sectorul de care sunteți responsabil(ă):

		Mean	Median	Minimum	Maximum	Sum
Total		356	251	25	1700	32006
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	321	232	50	1000	14464
	40 sau mai mulți ani	390	260	25	1700	17542
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	349	250	50	1500	15026
	5 sau mai mulți ani	361	252	25	1700	16980
Participarea la instruire:	Au participat	405	225	50	1700	14972
	Nu au participat	321	270	25	1610	17034
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	272	223	51	760	5986
	Studii superioare	383	265	25	1700	26020
Raion:	Ialoveni	410	311	76	1000	9014
	Strășeni	388	200	25	1700	11654
	Criuleni	290	215	66	1610	7835
	Dubăsari	318	325	51	529	3503

Tabelul 4. Numărul total de copii în localitatea/sectorul de care sunteți responsabil(ă):

		Mean	Median	Minimum	Maximum	Sum
Total		664	446	65	3934	59772
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	646	400	65	3934	29058
	40 sau mai mulți ani	683	501	130	2500	30714
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	623	422	65	2400	26792
	5 sau mai mulți ani	702	455	130	3934	32980
Participarea la instruire:	Au participat	789	446	65	3934	29193
	Nu au participat	577	445	106	2290	30579
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	500	439	106	1170	10994
	Studii superioare	717	451	65	3934	48778
Raion:	Ialoveni	872	585	215	3934	19192
	Strășeni	693	400	65	2500	20794
	Criuleni	521	420	137	1995	14075
	Dubăsari	519	600	106	800	5711

Tabelul 5. Numărul de copii în situație de risc în localitatea/sectorul de care sunteți responsabil(ă):

		Mean	Median	Minimum	Maximum	Sum
Total		26	17	0	150	2298
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	19	10	0	100	859
	40 sau mai mulți ani	32	21	0	150	1439
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	22	15	0	150	963
	5 sau mai mulți ani	28	20	0	138	1335
Participarea la instruire:	Au participat	28	16	0	150	1038
	Nu au participat	24	18	0	121	1260
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	18	17	0	60	393
	Studii superioare	28	17	0	150	1905
Raion:	Ialoveni	27	21	7	138	587
	Strășeni	47	40	5	150	1416
	Criuleni	9	8	0	28	253
	Dubăsari	4	1	0	15	42

Tabelul 6. Care din formele de Sprijin Familial considerați că sunt acordate cel mai frecvent familiilor din localitatea /sectorul de care sunteți responsabil(ă)?

		Număr	Sprijin Familial Primar	Sprijin Familial Secundar
		90	61	29
Total			67,8%	32,2%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	45	64,4%	35,6%
	40 sau mai mulți ani	45	71,1%	28,9%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	43	60,5%	39,5%
	5 sau mai mulți ani	47	74,5%	25,5%
Participarea la instruire:	Au participat	37	89,2%	10,8%
	Nu au participat	53	52,8%	47,2%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	59,1%	40,9%
	Studii superioare	68	70,6%	29,4%
Raion:	Ialoveni	22	90,9%	9,1%
	Strășeni	30	63,3%	36,7%
	Criuleni	27	81,5%	18,5%
	Dubăsari	11	0,0%	100,0%

Tabelul 7. Vă rugăm să indicați Numărul familiilor care au fost EVALUATE în anul 2022 pentru a beneficia de serviciul Sprijin Familial în localitatea Dvs.?

		Mean	Median	Minimum	Maximum	Sum
Total		31	10	0	484	2811
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	26	5	0	484	1179
	40 sau mai mulți ani	36	15	0	221	1632
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	31	6	0	484	1326
	5 sau mai mulți ani	32	12	0	221	1485
Participarea la instruire:	Au participat	31	12	0	212	1152
	Nu au participat	31	6	0	484	1659
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	25	17	0	76	555
	Studii superioare	33	9	0	484	2256
Raion:	Ialoveni	79	42	6	484	1740
	Strășeni	24	10	0	170	717
	Criuleni	12	5	0	120	319
	Dubăsari	3	4	0	6	35

Tabelul 8. Vă rugăm să indicați Numărul familiilor care au BENEFICIAT în anul 2022 de Sprijin Familial Primar în localitatea Dvs.?

		Mean	Median	Minimum	Maximum	Sum
Total		26	6	0	221	2298
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	17	4	0	161	752
	40 sau mai mulți ani	34	14	0	221	1546
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	22	6	0	170	944
	5 sau mai mulți ani	29	8	0	221	1354
Participarea la instruire:	Au participat	28	8	0	187	1042
	Nu au participat	24	5	0	221	1256
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	24	16	0	76	538
	Studii superioare	26	6	0	221	1760
Raion:	Ialoveni	62	39	4	221	1371
	Strășeni	21	7	0	170	632
	Criuleni	10	4	0	120	267
	Dubăsari	3	3	0	6	28

Tabelul 9. Vă rugăm să indicați Numărul familiilor care au BENEFICIAT în anul 2022 de Sprijin Familial Secundar în localitatea Dvs.?

		Mean	Median	Minimum	Maximum	Sum
Total		6	2	0	221	563
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	4	2	0	45	192
	40 sau mai mulți ani	8	2	0	221	371
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	4	2	0	50	192
	5 sau mai mulți ani	8	2	0	221	371
Participarea la instruire:	Au participat	5	1	0	50	185
	Nu au participat	7	2	0	221	378
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	5	2	0	50	118
	Studii superioare	7	2	0	221	445
Raion:	Ialoveni	14	3	0	221	317
	Strășeni	6	3	0	50	191
	Criuleni	1	1	0	9	37
	Dubăsari	2	1	0	4	18

Tabelul 10. Vă rugăm să indicați Numărul familiilor care au fost EVALUATE în anul 2023 pentru a beneficia de serviciul Sprijin Familial în localitatea Dvs.?

		Mean	Median	Minimum	Maximum	Sum
Total		34	13	0	474	3104
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	27	10	0	474	1219
	40 sau mai mulți ani	42	15	2	428	1885
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	33	9	0	474	1411
	5 sau mai mulți ani	36	15	1	428	1693
Participarea la instruire:	Au participat	38	14	0	428	1399
	Nu au participat	32	12	1	474	1705
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	30	15	3	128	658
	Studii superioare	36	12	0	474	2446
Raion:	Ialoveni	85	48	6	474	1870
	Strășeni	30	15	2	180	888
	Criuleni	10	6	0	30	264
	Dubăsari	7	9	3	10	82

Tabelul 11. Vă rugăm să indicați Numărul familiilor care au BENEFICIAT în anul 2023 de Sprijin Familial Primar în localitatea Dvs.?

		Mean	Median	Minimum	Maximum	Sum
Total		29	10	0	394	2594
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	18	7	0	218	805
	40 sau mai mulți ani	40	15	1	394	1789
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	24	8	0	218	1046
	5 sau mai mulți ani	33	14	1	394	1548
Participarea la instruire:	Au participat	34	10	0	394	1268
	Nu au participat	25	9	0	218	1326
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	29	13	3	113	629
	Studii superioare	29	10	0	394	1965
Raion:	Ialoveni	71	48	6	394	1561
	Strășeni	26	13	0	180	766
	Criuleni	7	6	0	30	196
	Dubăsari	6	6	3	10	71

Tabelul 12. Vă rugăm să indicați Numărul familiilor care au BENEFICIAT în anul 2023 de Sprijin Familial Secundar în localitatea Dvs.?

		Mean	Median	Minimum	Maximum	Sum
Total		9	6	0	88	835
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	10	5	0	70	428
	40 sau mai mulți ani	9	7	1	88	407
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	9	5	0	88	406
	5 sau mai mulți ani	9	7	0	70	429
Participarea la instruire:	Au participat	11	4	0	88	400
	Nu au participat	8	7	1	30	435
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	11	7	1	88	251
	Studii superioare	9	6	0	70	584
Raion:	Ialoveni	13	9	3	70	296
	Strășeni	13	10	1	88	383
	Criuleni	3	2	0	22	92
	Dubăsari	6	6	3	9	64

Tabelul 13. Indicați activitățile de Sprijin Familial Primar prestate familiilor din localitate, în anul 2023?

		Număr	Informare și sensibilizare referitor la subiecte care prezintă diverse situații de risc	Dezvoltarea competențelor parentale (instruiri, școala părinților)	Dezvoltarea relațiilor, grupurilor și a rețelilor sociale de suport (organizarea grupurilor de suport reciproc, atât pentru părinți/ingrijitori, cât și pentru copii)	Activități comunitare cu copii pentru susținerea dezvoltării emoționale, sociale și a incluziunii sociale a acestora	Activități comunitare care asigură oportunități pentru comunicare și suport reciproc în vederea depășirii dificultăților cu care se confruntă familiile cu copii	Orientarea / Referirea familiilor către specialiștii din cadrul serviciilor de asistență socială	Orientarea / Referirea familiilor către specialiștii din cadrul altor servicii precum sănătate, educație, ordine publică	Lecții/activități de transfer a modelelor de bune practici și experiențe pozitive de învățare între generații (întruniri cu persoane din diferite generații)	Nu au beneficiat de nici o activitate a Sprijinului Familial Primar
Total			73	15	11	28	26	59	59	5	3
			81,1%	16,7%	12,2%	31,1%	28,9%	65,6%	65,6%	5,6%	3,3%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	45	73,3%	11,1%	13,3%	33,3%	17,8%	55,6%	62,2%	4,4%	6,7%
	40 sau mai mulți ani	45	88,9%	22,2%	11,1%	28,9%	40,0%	75,6%	68,9%	6,7%	0,0%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	43	81,4%	16,3%	11,6%	37,2%	20,9%	60,5%	55,8%	0,0%	7,0%
	5 sau mai mulți ani	47	80,9%	17,0%	12,8%	25,5%	36,2%	70,2%	74,5%	10,6%	0,0%
Participarea la instruire:	Au participat	37	81,1%	18,9%	13,5%	32,4%	37,8%	75,7%	75,7%	5,4%	2,7%
	Nu au participat	53	81,1%	15,1%	11,3%	30,2%	22,6%	58,5%	58,5%	5,7%	3,8%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	77,3%	9,1%	9,1%	27,3%	31,8%	59,1%	54,5%	13,6%	0,0%
	Studii superioare	68	82,4%	19,1%	13,2%	32,4%	27,9%	67,6%	69,1%	2,9%	4,4%
Raion:	Ialoveni	22	81,8%	18,2%	4,5%	27,3%	27,3%	50,0%	54,5%	13,6%	0,0%
	Strășeni	30	73,3%	16,7%	10,0%	20,0%	23,3%	60,0%	73,3%	6,7%	6,7%
	Criuleni	27	85,2%	22,2%	25,9%	37,0%	48,1%	70,4%	63,0%	0,0%	3,7%
	Dubăsari	11	90,9%	0,0%	0,0%	54,5%	0,0%	100,0%	72,7%	0,0%	0,0%

Tabelul 14. Indicați numărul familiilor care au beneficiat de serviciile ... în cadrul serviciului Sprijin Familial Primar, anul 2023?

		Informare și sensibilizare referitor la subiecte care prezintă diverse situații de risc	Dezvoltarea competențelor parentale (instruiri, școala părinților)	Dezvoltarea relațiilor, grupurilor și a rețelilor sociale de suport (organizarea grupurilor de suport reciproc, atât pentru părinți/îngrijitori, cât și pentru copii)	Activități comunitare cu copii pentru susținerea dezvoltării emoționale, sociale și a incluziunii sociale a acestora	Activități comunitare care asigură oportunități pentru comunicare și suport reciproc în vederea depășirii dificultăților cu care se confruntă familiile cu copii	Orientarea / Referirea familiilor către specialiștii din cadrul serviciilor de asistență socială	Orientarea / Referirea familiilor către specialiștii din cadrul altor servicii precum sănătate, educație, ordine publică	Lecții/activități de transfer a modelelor de bune practici și experiențe pozitive de învățare între generații (întruniri cu persoane din diferite generații)	Nu au beneficiat de nici o activitate a Sprijinului Familial Primar
Total		1246	182	84	430	283	650	516	82	1246
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	527	26	43	123	43	161	215	49	527
	40 sau mai mulți ani	719	156	41	307	240	489	301	33	719
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	646	111	18	249	65	206	235	0	646
	5 sau mai mulți ani	600	71	66	181	218	444	281	82	600
Participarea la instruire:	Au participat	496	53	36	155	144	365	240	57	496
	Nu au participat	750	129	48	275	139	285	276	25	750
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	401	25	25	50	96	147	127	33	401
	Studii superioare	845	157	59	380	187	503	389	49	845
Raion:	Ialoveni	621	22	25	141	89	313	169	58	621
	Strășeni	402	128	39	216	118	210	255	24	402
	Criuleni	161	32	20	45	76	70	60	0	161
	Dubăsari	62	0	0	28	0	57	32	0	62

Tabelul 15. Ponderea familiilor care au beneficiat de serviciile oferite în cadrul serviciului Sprijin Familial Primar, anul 2023?

		Informare și sensibilizare referitor la subiecte care prezintă diverse situații de risc	Dezvoltarea competențelor parentale (instruiri, școala părinților)	Dezvoltarea relațiilor, grupurilor și a rețelelor sociale de suport (organizarea grupurilor de suport reciproc, atât pentru părinți / îngrijitori, cât și pentru copii)	Activități comunitare cu copii pentru susținerea dezvoltării emoționale, sociale și a incluziunii sociale a acestora	Activități comunitare care asigură oportunități pentru comunicare și suport reciproc în vederea depășirii dificultăților cu care se confruntă familiile cu copii	Orientarea / Referirea familiilor către specialiștii din cadrul serviciilor de asistență socială	Orientarea / Referirea familiilor către specialiștii din cadrul altor servicii precum sănătate, educație, ordine publică	Lecții/activități de transfer a modelelor de bune practici și experiențe pozitive de învățare între generații (întruniri cu persoane din diferite generații)
Total		48,0%	7,0%	3,2%	16,6%	10,9%	25,1%	19,9%	3,2%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	65,5%	3,2%	5,3%	15,3%	5,3%	20,0%	26,7%	6,1%
	40 sau mai mulți ani	40,2%	8,7%	2,3%	17,2%	13,4%	27,3%	16,8%	1,8%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	61,8%	10,6%	1,7%	23,8%	6,2%	19,7%	22,5%	0,0%
	5 sau mai mulți ani	38,8%	4,6%	4,3%	11,7%	14,1%	28,7%	18,2%	5,3%
Participarea la instruire:	Au participat	39,1%	4,2%	2,8%	12,2%	11,4%	28,8%	18,9%	4,5%
	Nu au participat	56,6%	9,7%	3,6%	20,7%	10,5%	21,5%	20,8%	1,9%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	63,8%	4,0%	4,0%	7,9%	15,3%	23,4%	20,2%	5,2%
	Studii superioare	43,0%	8,0%	3,0%	19,3%	9,5%	25,6%	19,8%	2,5%
Raion:	Ialoveni	39,8%	1,4%	1,6%	9,0%	5,7%	20,1%	10,8%	3,7%
	Strășeni	52,5%	16,7%	5,1%	28,2%	15,4%	27,4%	33,3%	3,1%
	Criuleni	82,1%	16,3%	10,2%	23,0%	38,8%	35,7%	30,6%	0,0%
	Dubăsari	87,3%	0,0%	0,0%	39,4%	0,0%	80,3%	45,1%	0,0%

Tabelul 16. Care este modalitatea prin care familiile ajung să beneficieze de suportul din cadrul serviciului Sprijin Familial Primar?

		Număr	Se adresează personal pentru a obține suport	Sunt referiți de reprezentanții altor instituții/servicii	Urmare a informării de către persoane care au beneficiat și/sau cunosc informații despre acest serviciu	În rezultatul activităților de informare realizate în localitate sau informațiilor distribuite prin rețelele de socializare	În baza fișei de sesizare	În baza informării asistentului social de către alte structuri sau membri ai comunității
Total		87	72	46	43	25	36	58
			82,8%	52,9%	49,4%	28,7%	41,4%	66,7%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	85,7%	61,9%	40,5%	21,4%	45,2%	57,1%
	40 sau mai mulți ani	45	80,0%	44,4%	57,8%	35,6%	37,8%	75,6%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	80,0%	60,0%	45,0%	22,5%	45,0%	62,5%
	5 sau mai mulți ani	47	85,1%	46,8%	53,2%	34,0%	38,3%	70,2%
Participarea la instruire:	Au participat	36	88,9%	50,0%	55,6%	41,7%	44,4%	69,4%
	Nu au participat	51	78,4%	54,9%	45,1%	19,6%	39,2%	64,7%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	77,3%	36,4%	50,0%	31,8%	31,8%	81,8%
	Studii superioare	65	84,6%	58,5%	49,2%	27,7%	44,6%	61,5%
Raion:	Ialoveni	22	90,9%	40,9%	63,6%	45,5%	40,9%	68,2%
	Strășeni	28	92,9%	60,7%	39,3%	17,9%	32,1%	50,0%
	Criuleni	26	76,9%	38,5%	57,7%	34,6%	46,2%	69,2%
	Dubăsari	11	54,5%	90,9%	27,3%	9,1%	54,5%	100,0%

Tabelul 17. Care este modalitatea prin care sunt informate familiile despre suportul Sprijin Familial Primar?

		Număr	Se adresează personal la oficiu pentru obținerea de informații sau suport			În timpul întâlnirilor ocazionale prin localitate			În timpul vizitelor la domiciliu pentru a presta anumite servicii		
			Deseori	Uneori	Niciodată	Deseori	Uneori	Niciodată	Deseori	Uneori	Niciodată
Total			46	33	8	24	55	8	55	30	2
		87	52,9%	37,9%	9,2%	27,6%	63,2%	9,2%	63,2%	34,5%	2,3%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	59,5%	35,7%	4,8%	21,4%	66,7%	11,9%	59,5%	35,7%	4,8%
	40 sau mai mulți ani	45	46,7%	40,0%	13,3%	33,3%	60,0%	6,7%	66,7%	33,3%	0,0%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	55,0%	32,5%	12,5%	25,0%	65,0%	10,0%	57,5%	40,0%	2,5%
	5 sau mai mulți ani	47	51,1%	42,6%	6,4%	29,8%	61,7%	8,5%	68,1%	29,8%	2,1%
Participarea la instruire:	Au participat	36	66,7%	33,3%	0,0%	25,0%	55,6%	19,4%	61,1%	33,3%	5,6%
	Nu au participat	51	43,1%	41,2%	15,7%	29,4%	68,6%	2,0%	64,7%	35,3%	0,0%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	54,5%	27,3%	18,2%	40,9%	54,5%	4,5%	50,0%	50,0%	0,0%
	Studii superioare	65	52,3%	41,5%	6,2%	23,1%	66,2%	10,8%	67,7%	29,2%	3,1%
Raion:	Ialoveni	22	72,7%	18,2%	9,1%	50,0%	50,0%	0,0%	54,5%	45,5%	0,0%
	Strășeni	28	46,4%	42,9%	10,7%	28,6%	57,1%	14,3%	53,6%	46,4%	0,0%
	Criuleni	26	46,2%	53,8%	0,0%	19,2%	65,4%	15,4%	69,2%	23,1%	7,7%
	Dubăsari	11	45,5%	27,3%	27,3%	0,0%	100,0%	0,0%	90,9%	9,1%	0,0%

Tabelul 18. Care este modalitatea prin care sunt informate familiile despre suportul Sprijin Familial Primar?

		Număr	În cadrul ședințelor comune cu mai multe familii			În cadrul ședințelor comunitare organizate de primar			În cadrul ședințelor cu părinții organizate în instituția de învățământ		
			Deseori	Uneori	Niciodată	Deseori	Uneori	Niciodată	Deseori	Uneori	Niciodată
Total		87	17,2%	52,9%	29,9%	18,4%	57,5%	24,1%	8,0%	64,4%	27,6%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	9,5%	57,1%	33,3%	19,0%	50,0%	31,0%	7,1%	69,0%	23,8%
	40 sau mai mulți ani	45	24,4%	48,9%	26,7%	17,8%	64,4%	17,8%	8,9%	60,0%	31,1%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	20,0%	50,0%	30,0%	22,5%	57,5%	20,0%	5,0%	67,5%	27,5%
	5 sau mai mulți ani	47	14,9%	55,3%	29,8%	14,9%	57,4%	27,7%	10,6%	61,7%	27,7%
Participarea la instruire:	Au participat	36	22,2%	47,2%	30,6%	22,2%	55,6%	22,2%	13,9%	58,3%	27,8%
	Nu au participat	51	13,7%	56,9%	29,4%	15,7%	58,8%	25,5%	3,9%	68,6%	27,5%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	4,5%	63,6%	31,8%	18,2%	59,1%	22,7%	9,1%	63,6%	27,3%
	Studii superioare	65	21,5%	49,2%	29,2%	18,5%	56,9%	24,6%	7,7%	64,6%	27,7%
Raion:	Ialoveni	22	18,2%	72,7%	9,1%	22,7%	59,1%	18,2%	0,0%	86,4%	13,6%
	Strășeni	28	21,4%	35,7%	42,9%	21,4%	35,7%	42,9%	10,7%	50,0%	39,3%
	Criuleni	26	19,2%	50,0%	30,8%	19,2%	69,2%	11,5%	15,4%	65,4%	19,2%
	Dubăsari	11	0,0%	63,6%	36,4%	0,0%	81,8%	18,2%	0,0%	54,5%	45,5%

Tabelul 19. Care este modalitatea prin care sunt informate familiile despre suportul Sprijin Familial Primar?

		Număr	În cadrul activităților organizate de instituții publice (casă de cultură, bibliotecă, centre de resurse pentru tineret etc.)			În cadrul activităților/ evenimentelor organizate de organizații neguvernamentale sau religioase			Prin intermediul avizierului public/ panoului de informații al primăriei/direcției			
			Deseori	Uneori	Niciodată	Deseori	Uneori	Niciodată	Deseori	Uneori	Niciodată	
Total		87	5,7%	50,6%	43,7%	5,7%	40,2%	54,0%	17,2%	46%	26	29,9%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	2,4%	50,0%	47,6%	2,4%	40,5%	57,1%	9,5%	59,5%	31,0%	
	40 sau mai mulți ani	45	8,9%	51,1%	40,0%	8,9%	40,0%	51,1%	24,4%	46,7%	28,9%	
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	5,0%	45,0%	50,0%	2,5%	32,5%	65,0%	12,5%	55,0%	32,5%	
	5 sau mai mulți ani	47	6,4%	55,3%	38,3%	8,5%	46,8%	44,7%	21,3%	51,1%	27,7%	
Participarea la instruire:	Au participat	36	5,6%	47,2%	47,2%	2,8%	50,0%	47,2%	16,7%	52,8%	30,6%	
	Nu au participat	51	5,9%	52,9%	41,2%	7,8%	33,3%	58,8%	17,6%	52,9%	29,4%	
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	9,1%	45,5%	45,5%	4,5%	31,8%	63,6%	31,8%	50,0%	18,2%	
	Studii superioare	65	4,6%	52,3%	43,1%	6,2%	43,1%	50,8%	12,3%	53,8%	33,8%	
Raion:	Ialoveni	22	4,5%	50,0%	45,5%	9,1%	40,9%	50,0%	18,2%	59,1%	22,7%	
	Strășeni	28	10,7%	39,3%	50,0%	7,1%	28,6%	64,3%	10,7%	39,3%	50,0%	
	Criuleni	26	3,8%	50,0%	46,2%	3,8%	57,7%	38,5%	30,8%	46,2%	23,1%	
	Dubăsari	11	0,0%	81,8%	18,2%	0,0%	27,3%	72,7%	0,0%	90,9%	9,1%	

Tabelul 20. Care este modalitatea prin care sunt informate familiile despre suportul Sprijin Familial Primar?

		Număr	Prin intermediul materialelor promoționale/informative: broșuri sau pliante			Prin intermediul paginii web/rețelelor de socializare ale direcției / primăriei / altor instituții prestatoare de servicii sociale			Alte variante		
			Deseori	Uneori	Niciodată	Deseori	Uneori	Niciodată	Deseori	Uneori	Niciodată
Total		87	21,8%	51,7%	26,4%	16,1%	52,9%	31,0%	2,3%	3,4%	94,3%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	9,5%	64,3%	26,2%	7,1%	54,8%	38,1%	2,4%	2,4%	95,2%
	40 sau mai mulți ani	45	33,3%	40,0%	26,7%	24,4%	51,1%	24,4%	2,2%	4,4%	93,3%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	10,0%	60,0%	30,0%	5,0%	60,0%	35,0%	0,0%	2,5%	97,5%
	5 sau mai mulți ani	47	31,9%	44,7%	23,4%	25,5%	46,8%	27,7%	4,3%	4,3%	91,5%
Participarea la instruire:	Au participat	36	22,2%	52,8%	25,0%	19,4%	55,6%	25,0%	2,8%	0,0%	97,2%
	Nu au participat	51	21,6%	51,0%	27,5%	13,7%	51,0%	35,3%	2,0%	5,9%	92,2%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	27,3%	31,8%	40,9%	18,2%	54,5%	27,3%	0,0%	4,5%	95,5%
	Studii superioare	65	20,0%	58,5%	21,5%	15,4%	52,3%	32,3%	3,1%	3,1%	93,8%
Raion:	Ialoveni	22	31,8%	50,0%	18,2%	36,4%	45,5%	18,2%	0,0%	0,0%	100,0%
	Strășeni	28	14,3%	42,9%	42,9%	7,1%	50,0%	42,9%	3,6%	0,0%	96,4%
	Criuleni	26	30,8%	50,0%	19,2%	15,4%	53,8%	30,8%	3,8%	11,5%	84,6%
	Dubăsari	11	0,0%	81,8%	18,2%	0,0%	72,7%	27,3%	0,0%	0,0%	100,0%

Tabelul 21. Specificații ce informații furnizați familiilor în cadrul serviciului Sprijin Familiar Primar?

		Număr	Îi referim către alte servicii specializate	Ațiuni orientate spre îmbunătățirea bunăstării familiei	Activități de informare și sensibilizare pe anumite situații de risc / consiliere socială	Activități de consolidare a capacităților parentale	Activități comunitare cu copii pentru susținerea dezvoltării emoționale, sociale și a incluziunii sociale	Activități de informare cu privire la angajarea în câmpul muncii	Activități de informare cu privire la condițiile înaintate în planul individualizat de asistență	Activități de informare cu privire la serviciile existente	Activități de informare cu privire la drepturile omului	Nu pot răspunde
			10	14	29	5	14	6	10	53	4	1
Total		87	11,5%	16,1%	33,3%	5,7%	16,1%	6,9%	11,5%	60,9%	4,6%	1,1%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	11,9%	14,3%	35,7%	7,1%	11,9%	7,1%	9,5%	66,7%	4,8%	2,4%
	40 sau mai mulți ani	45	11,1%	17,8%	31,1%	4,4%	20,0%	6,7%	13,3%	55,6%	4,4%	0,0%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	5,0%	20,0%	42,5%	10,0%	17,5%	7,5%	10,0%	60,0%	2,5%	2,5%
	5 sau mai mulți ani	47	17,0%	12,8%	25,5%	2,1%	14,9%	6,4%	12,8%	61,7%	6,4%	0,0%
Participarea la instruire:	Au participat	36	13,9%	11,1%	22,2%	2,8%	11,1%	8,3%	16,7%	61,1%	8,3%	2,8%
	Nu au participat	51	9,8%	19,6%	41,2%	7,8%	19,6%	5,9%	7,8%	60,8%	2,0%	0,0%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	4,5%	18,2%	40,9%	0,0%	22,7%	0,0%	22,7%	50,0%	0,0%	0,0%
	Studii superioare	65	13,8%	15,4%	30,8%	7,7%	13,8%	9,2%	7,7%	64,6%	6,2%	1,5%
Raion:	Ialoveni	22	4,5%	22,7%	22,7%	0,0%	22,7%	4,5%	4,5%	77,3%	0,0%	0,0%
	Strășeni	28	17,9%	14,3%	32,1%	10,7%	14,3%	10,7%	14,3%	46,4%	3,6%	0,0%
	Criuleni	26	11,5%	11,5%	34,6%	7,7%	15,4%	7,7%	11,5%	65,4%	11,5%	3,8%
	Dubăsari	11	9,1%	18,2%	54,5%	0,0%	9,1%	0,0%	18,2%	54,5%	0,0%	0,0%

Tabelul 22. Cât de receptivi sunt părinții /ingrijitorii/reprezentanți legali/ familiile la informațiile pe care le oferiți ?

		Număr	Indiferenți	Puțin receptivi	Destul de receptivi	Foarte receptivi
			1	40	41	5
Total		87	1,1%	46,0%	47,1%	5,7%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	2,4%	47,6%	42,9%	7,1%
	40 sau mai mulți ani	45	0,0%	44,4%	51,1%	4,4%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	0,0%	42,5%	50,0%	7,5%
	5 sau mai mulți ani	47	2,1%	48,9%	44,7%	4,3%
Participarea la instruire:	Au participat	36	2,8%	38,9%	52,8%	5,6%
	Nu au participat	51	0,0%	51,0%	43,1%	5,9%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	0,0%	40,9%	54,5%	4,5%
	Studii superioare	65	1,5%	47,7%	44,6%	6,2%
Raion:	Ialoveni	22	0,0%	36,4%	54,5%	9,1%
	Strășeni	28	0,0%	39,3%	60,7%	0,0%
	Criuleni	26	3,8%	42,3%	42,3%	11,5%
	Dubăsari	11	0,0%	90,9%	9,1%	0,0%

Tabelul 23. Cu cine cooperați pentru a oferi suport familiilor cu copii în cadrul serviciului Sprijin Familial Primar?

		Număr	Instituția de învățământ	Biserica ortodoxă din localitate	Biserica ortodoxă din alte localități din țară	Confesiuni religioase din localitate	Confesiuni religioase din alte localități din țară	ONG din localitate	ONG din alte localități din țară	Voluntari
			77	23	1	12	11	17	36	24
Total		87	88,5%	26,4%	1,1%	13,8%	12,6%	19,5%	41,4%	27,6%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	88,1%	19,0%	0,0%	11,9%	7,1%	19,0%	40,5%	21,4%
	40 sau mai mulți ani	45	88,9%	33,3%	2,2%	15,6%	17,8%	20,0%	42,2%	33,3%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	85,0%	20,0%	0,0%	15,0%	10,0%	17,5%	50,0%	22,5%
	5 sau mai mulți ani	47	91,5%	31,9%	2,1%	12,8%	14,9%	21,3%	34,0%	31,9%
Participarea la instruire:	Au participat	36	91,7%	38,9%	0,0%	16,7%	5,6%	16,7%	30,6%	27,8%
	Nu au participat	51	86,3%	17,6%	2,0%	11,8%	17,6%	21,6%	49,0%	27,5%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	81,8%	18,2%	4,5%	9,1%	13,6%	13,6%	45,5%	22,7%
	Studii superioare	65	90,8%	29,2%	0,0%	15,4%	12,3%	21,5%	40,0%	29,2%
Raion:	Ialoveni	22	90,9%	27,3%	4,5%	18,2%	13,6%	27,3%	31,8%	18,2%
	Strășeni	28	82,1%	21,4%	0,0%	14,3%	17,9%	10,7%	46,4%	25,0%
	Criuleni	26	92,3%	38,5%	0,0%	15,4%	3,8%	19,2%	23,1%	26,9%
	Dubăsari	11	90,9%	9,1%	0,0%	0,0%	18,2%	27,3%	90,9%	54,5%

Tabelul 24. Cu cine cooperați pentru a oferi suport familiilor cu copii în cadrul serviciului Sprijin Familial Primar?

		Număr	Centrul de sănătate / lucrătorul medical	Biblioteca	Centru de resurse pentru tineri	Casa de Cultură	Primăria	Agenți economici	Oficiul poștal	Poliția
Total			62	31	6	4	81	24	9	59
		87	71,3%	35,6%	6,9%	4,6%	93,1%	27,6%	10,3%	67,8%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	66,7%	35,7%	4,8%	4,8%	92,9%	28,6%	11,9%	66,7%
	40 sau mai mulți ani	45	75,6%	35,6%	8,9%	4,4%	93,3%	26,7%	8,9%	68,9%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	67,5%	37,5%	7,5%	5,0%	92,5%	30,0%	7,5%	65,0%
	5 sau mai mulți ani	47	74,5%	34,0%	6,4%	4,3%	93,6%	25,5%	12,8%	70,2%
Participarea la instruire:	Au participat	36	72,2%	19,4%	8,3%	2,8%	94,4%	25,0%	11,1%	77,8%
	Nu au participat	51	70,6%	47,1%	5,9%	5,9%	92,2%	29,4%	9,8%	60,8%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	77,3%	40,9%	13,6%	9,1%	86,4%	40,9%	13,6%	68,2%
	Studii superioare	65	69,2%	33,8%	4,6%	3,1%	95,4%	23,1%	9,2%	67,7%
Raion:	Ialoveni	22	77,3%	40,9%	9,1%	0,0%	90,9%	9,1%	18,2%	63,6%
	Strășeni	28	57,1%	25,0%	7,1%	3,6%	89,3%	21,4%	3,6%	53,6%
	Criuleni	26	76,9%	30,8%	3,8%	7,7%	100,0%	23,1%	7,7%	76,9%
	Dubăsari	11	81,8%	63,6%	9,1%	9,1%	90,9%	90,9%	18,2%	90,9%

Tabelul 25. Specificații ce informații sunt oferite/furnizate actorilor comunitari în cadrul serviciului Sprijin Familial Primar?

		Număr	Referim familia către alte servicii specializate	Cum să creeze un mediu familial sănătos și pozitiv	Activități de informare și sensibilizare a anumitor familii în situații de risc	Categoriile de familii care pot fi incluse în serviciul dat	Informare generală despre activitățile serviciului	Activități de informare cu privire la serviciile sociale existente și modul de accesare	Cooperarea intersectorială la nivel de comunitate	Nu pot răspunde
Total		87	10,3%	10,3%	33,3%	10	31,0%	33,3%	6	1
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	14,3%	11,9%	23,8%	11,9%	28,6%	47,6%	9,5%	0,0%
	40 sau mai mulți ani	45	6,7%	8,9%	42,2%	11,1%	33,3%	20,0%	4,4%	2,2%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	10,0%	10,0%	32,5%	7,5%	32,5%	40,0%	5,0%	0,0%
	5 sau mai mulți ani	47	10,6%	10,6%	34,0%	14,9%	29,8%	27,7%	8,5%	2,1%
Participarea la instruire:	Au participat	36	8,3%	5,6%	36,1%	11,1%	25,0%	30,6%	11,1%	0,0%
	Nu au participat	51	11,8%	13,7%	31,4%	11,8%	35,3%	35,3%	3,9%	2,0%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	9,1%	22,7%	22,7%	9,1%	40,9%	40,9%	4,5%	0,0%
	Studii superioare	65	10,8%	6,2%	36,9%	12,3%	27,7%	30,8%	7,7%	1,5%
Raion:	Ialoveni	22	4,5%	13,6%	27,3%	9,1%	22,7%	45,5%	4,5%	0,0%
	Strășeni	28	14,3%	7,1%	35,7%	17,9%	25,0%	17,9%	10,7%	3,6%
	Criuleni	26	3,8%	11,5%	42,3%	11,5%	30,8%	34,6%	7,7%	0,0%
	Dubăsari	11	27,3%	9,1%	18,2%	0,0%	63,6%	45,5%	0,0%	0,0%

Tabelul 26. Care este contribuția actorilor comunitari la prestarea serviciului Sprijin Familial?

		Număr	Support financiar	Cadouri copiilor cu ocazia sărbătorilor	Donații	Organizarea activităților cu copiii/ părinții acestora (activități sportive, cultural-artistice, concursuri sportive, concerte etc.)	Organizarea activităților educaționale pentru părinți (grupuri de suport reciproc, instruire / seminare)	Consiliere socială și psihologică (informare, suport emoțional)	Alte variante
Total		87	43,7%	81,6%	49,4%	44,8%	19,5%	59,8%	1,1%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	45,2%	83,3%	50,0%	47,6%	21,4%	57,1%	0,0%
	40 sau mai mulți ani	45	42,2%	80,0%	48,9%	42,2%	17,8%	62,2%	2,2%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	42,5%	85,0%	47,5%	42,5%	17,5%	57,5%	0,0%
	5 sau mai mulți ani	47	44,7%	78,7%	51,1%	46,8%	21,3%	61,7%	2,1%
Participarea la instruire:	Au participat	36	36,1%	69,4%	36,1%	38,9%	13,9%	77,8%	0,0%
	Nu au participat	51	49,0%	90,2%	58,8%	49,0%	23,5%	47,1%	2,0%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	45,5%	90,9%	59,1%	40,9%	18,2%	54,5%	0,0%
	Studii superioare	65	43,1%	78,5%	46,2%	46,2%	20,0%	61,5%	1,5%
Raion:	Ialoveni	22	40,9%	86,4%	54,5%	36,4%	18,2%	63,6%	4,5%
	Strășeni	28	35,7%	85,7%	42,9%	39,3%	10,7%	46,4%	0,0%
	Criuleni	26	42,3%	65,4%	34,6%	38,5%	15,4%	73,1%	0,0%
	Dubăsari	11	72,7%	100,0%	90,9%	90,9%	54,5%	54,5%	0,0%

Tabelul 27. În viziunea Dvs. prestarea serviciului de Sprijin Familial Primar este:

		Număr	Foarte dificilă	Destul de dificilă	Nici dificilă, nici ușoară	Destul de ușoară	Foarte ușoară
Total		87	4,6%	20,7%	57,5%	16,1%	1,1%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	7,1%	23,8%	45,2%	23,8%	0,0%
	40 sau mai mulți ani	45	2,2%	17,8%	68,9%	8,9%	2,2%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	5,0%	25,0%	45,0%	25,0%	0,0%
	5 sau mai mulți ani	47	4,3%	17,0%	68,1%	8,5%	2,1%
Participarea la instruire:	Au participat	36	2,8%	33,3%	50,0%	11,1%	2,8%
	Nu au participat	51	5,9%	11,8%	62,7%	19,6%	0,0%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	4,5%	13,6%	63,6%	18,2%	0,0%
	Studii superioare	65	4,6%	23,1%	55,4%	15,4%	1,5%
Raion:	Ialoveni	22	4,5%	13,6%	50,0%	31,8%	0,0%
	Strășeni	28	3,6%	25,0%	60,7%	10,7%	0,0%
	Criuleni	26	7,7%	30,8%	46,2%	11,5%	3,8%
	Dubăsari	11	0,0%	0,0%	90,9%	9,1%	0,0%

Tabelul 28. Care sunt obstacolele /deficiențele/provocările cu care vă confrunțați în prestarea acestui serviciu?

		Număr	Părinții își doresc să fie incluși în SFS imediat	Dificultăți în conlucrare / comunicare cu părinții	Dificultăți în cazurile familiei extinse	Părinții percep incorect informația oferită în cadrul SFP	Iresponsabilitatea părinților	Dificultăți la monitorizarea familiilor
Total		87	8,3%	37,5%	1,4%	19,4%	16,7%	4,2%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	3,1%	46,9%	0,0%	18,8%	15,6%	6,3%
	40 sau mai mulți ani	45	12,5%	30,0%	2,5%	20,0%	17,5%	2,5%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	3,3%	36,7%	3,3%	23,3%	16,7%	6,7%
	5 sau mai mulți ani	47	11,9%	38,1%	0,0%	16,7%	16,7%	2,4%
Participarea la instruire:	Au participat	36	6,5%	45,2%	3,2%	16,1%	19,4%	3,2%
	Nu au participat	51	9,8%	31,7%	0,0%	22,0%	14,6%	4,9%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	11,1%	50,0%	0,0%	16,7%	5,6%	5,6%
	Studii superioare	65	7,4%	33,3%	1,9%	20,4%	20,4%	3,7%
Raion:	Ialoveni	22	13,3%	40,0%	0,0%	26,7%	0,0%	0,0%
	Strășeni	28	12,0%	24,0%	4,0%	16,0%	28,0%	0,0%
	Criuleni	26	4,5%	36,4%	0,0%	27,3%	18,2%	9,1%
	Dubăsari	11	0,0%	70,0%	0,0%	0,0%	10,0%	10,0%

și a altor activități comunitare centrate pe consolidarea familiei

Tabelul 29. Care sunt obstacolele /deficiențele/provocările cu care vă confrunțați în prestarea acestui serviciu?

		Număr	Lipsa dorinței de a se implica din partea actorilor / conlucrarea	Lipsa surselor umane (specialiști concreți în domeniul dat)	Limitări financiare și resurse limitate	Dificultăți în accesibilitatea serviciilor	Am nevoie de mai multă instruire	Nu sunt dificultăți
		7	2	9	4	1	9	
Total		87	9,7%	2,8%	12,5%	5,6%	1,4%	12,5%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	18,8%	6,3%	3,1%	0,0%	3,1%	12,5%
	40 sau mai mulți ani	45	2,5%	0,0%	20,0%	10,0%	0,0%	12,5%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	13,3%	3,3%	6,7%	0,0%	3,3%	13,3%
	5 sau mai mulți ani	47	7,1%	2,4%	16,7%	9,5%	0,0%	11,9%
Participarea la instruire:	Au participat	36	12,9%	6,5%	6,5%	3,2%	0,0%	9,7%
	Nu au participat	51	7,3%	0,0%	17,1%	7,3%	2,4%	14,6%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	5,6%	0,0%	11,1%	5,6%	5,6%	11,1%
	Studii superioare	65	11,1%	3,7%	13,0%	5,6%	0,0%	13,0%
Raion:	Ialoveni	22	0,0%	0,0%	26,7%	20,0%	6,7%	13,3%
	Strășeni	28	12,0%	0,0%	12,0%	0,0%	0,0%	12,0%
	Criuleni	26	18,2%	9,1%	9,1%	4,5%	0,0%	4,5%
	Dubăsari	11	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	30,0%

Tabelul 30. Din informațiile pe care le dețineți, care dintre actorii comunitari au realizat de sine stătător activități de Sprijin Primar al familiilor cu copii în ultimii 2 ani?

		Număr	Instituția de învățământ			Biserica ortodoxă din localitate			Biserica ortodoxă din alte localități din țară			Confesiuni religioase din localitate		
			Da	Nu	Nu știu	Da	Nu	Nu știu	Da	Nu	Nu știu	Da	Nu	Nu știu
			40	23	27	24	27	39	2	41	47	18	33	39
Total		87	44,4%	25,6%	30,0%	26,7%	30,0%	43,3%	2,2%	45,6%	52,2%	20,0%	36,7%	43,3%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	35,6%	28,9%	35,6%	17,8%	35,6%	46,7%	2,2%	48,9%	48,9%	13,3%	37,8%	48,9%
	40 sau mai mulți ani	45	53,3%	22,2%	24,4%	35,6%	24,4%	40,0%	2,2%	42,2%	55,6%	26,7%	35,6%	37,8%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	27,9%	30,2%	41,9%	23,3%	27,9%	48,8%	2,3%	46,5%	51,2%	18,6%	34,9%	46,5%
	5 sau mai mulți ani	47	59,6%	21,3%	19,1%	29,8%	31,9%	38,3%	2,1%	44,7%	53,2%	21,3%	38,3%	40,4%
Participarea la instruire:	Au participat	36	54,1%	32,4%	13,5%	32,4%	32,4%	35,1%	2,7%	48,6%	48,6%	21,6%	43,2%	35,1%
	Nu au participat	51	37,7%	20,8%	41,5%	22,6%	28,3%	49,1%	1,9%	43,4%	54,7%	18,9%	32,1%	49,1%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	50,0%	22,7%	27,3%	13,6%	27,3%	59,1%	0,0%	45,5%	54,5%	13,6%	45,5%	40,9%
	Studii superioare	65	42,6%	26,5%	30,9%	30,9%	30,9%	38,2%	2,9%	45,6%	51,5%	22,1%	33,8%	44,1%
Raion:	Ialoveni	22	31,8%	18,2%	50,0%	22,7%	22,7%	54,5%	4,5%	40,9%	54,5%	27,3%	31,8%	40,9%
	Strășeni	28	46,7%	26,7%	26,7%	20,0%	50,0%	30,0%	0,0%	60,0%	40,0%	23,3%	40,0%	36,7%
	Criuleni	26	37,0%	40,7%	22,2%	48,1%	25,9%	25,9%	3,7%	51,9%	44,4%	18,5%	48,1%	33,3%
	Dubăsari	11	81,8%	0,0%	18,2%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	9,1%	90,9%

Tabelul 31. Din informațiile pe care le dețineți, care dintre actorii comunitari au realizat de sine stătător activități de Sprijin Primar al familiilor cu copii în ultimii 2 ani?

		Număr	Confesiuni religioase din alte localități din țară			ONG din localitate			ONG din alte localități din țară			Voluntari		
			Da	Nu	Nu știu	Da	Nu	Nu știu	Da	Nu	Nu știu	Da	Nu	Nu știu
			17	33	40	11	37	42	21	24	45	20	24	46
Total		87	18,9%	36,7%	44,4%	12,2%	41,1%	46,7%	23,3%	26,7%	50,0%	22,2%	26,7%	51,1%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	8,9%	44,4%	46,7%	2,2%	46,7%	51,1%	22,2%	28,9%	48,9%	15,6%	31,1%	53,3%
	40 sau mai mulți ani	45	28,9%	28,9%	42,2%	22,2%	35,6%	42,2%	24,4%	24,4%	51,1%	28,9%	22,2%	48,9%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	20,9%	41,9%	37,2%	4,7%	48,8%	46,5%	30,2%	27,9%	41,9%	18,6%	30,2%	51,2%
	5 sau mai mulți ani	47	17,0%	31,9%	51,1%	19,1%	34,0%	46,8%	17,0%	25,5%	57,4%	25,5%	23,4%	51,1%
Participarea la instruire:	Au participat	36	10,8%	45,9%	43,2%	18,9%	45,9%	35,1%	27,0%	32,4%	40,5%	29,7%	27,0%	43,2%
	Nu au participat	51	24,5%	30,2%	45,3%	7,5%	37,7%	54,7%	20,8%	22,6%	56,6%	17,0%	26,4%	56,6%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	13,6%	36,4%	50,0%	9,1%	31,8%	59,1%	9,1%	27,3%	63,6%	18,2%	27,3%	54,5%
	Studii superioare	65	20,6%	36,8%	42,6%	13,2%	44,1%	42,6%	27,9%	26,5%	45,6%	23,5%	26,5%	50,0%
Raion:	Ialoveni	22	22,7%	31,8%	45,5%	13,6%	40,9%	45,5%	18,2%	31,8%	50,0%	18,2%	27,3%	54,5%
	Strășeni	28	26,7%	43,3%	30,0%	13,3%	50,0%	36,7%	26,7%	23,3%	50,0%	30,0%	33,3%	36,7%
	Criuleni	26	14,8%	48,1%	37,0%	14,8%	48,1%	37,0%	33,3%	37,0%	29,6%	25,9%	29,6%	44,4%
	Dubăsari	11	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%

Tabelul 32. Din informațiile pe care le dețineți, care dintre actorii comunitari au realizat de sine stătător activități de Sprijin primar al familiilor cu copii în ultimii 2 ani?

		Număr	Centrul de sănătate/ lucrătorul medical			Biblioteca			Centru de resurse pentru tineri			Casa de Cultură		
			Da	Nu	Nu știu	Da	Nu	Nu știu	Da	Nu	Nu știu	Da	Nu	Nu știu
			31	23	36	16	32	42	3	43	44	6	43	41
Total		87	34,4%	25,6%	40,0%	17,8%	35,6%	46,7%	3,3%	47,8%	48,9%	6,7%	47,8%	45,6%
Vârsta reșpondentului:	Până la 40 ani	42	28,9%	33,3%	37,8%	11,1%	46,7%	42,2%	2,2%	53,3%	44,4%	8,9%	46,7%	44,4%
	40 sau mai mulți ani	45	40,0%	17,8%	42,2%	24,4%	24,4%	51,1%	4,4%	42,2%	53,3%	4,4%	48,9%	46,7%
Experi- ența de muncă:	Până la 5 ani	40	25,6%	25,6%	48,8%	20,9%	39,5%	39,5%	2,3%	51,2%	46,5%	9,3%	44,2%	46,5%
	5 sau mai mulți ani	47	42,6%	25,5%	31,9%	14,9%	31,9%	53,2%	4,3%	44,7%	51,1%	4,3%	51,1%	44,7%
Partici- parea la instruire:	Au partici- pat	36	40,5%	32,4%	27,0%	18,9%	48,6%	32,4%	2,7%	59,5%	37,8%	2,7%	59,5%	37,8%
	Nu au par- ticipat	51	30,2%	20,8%	49,1%	17,0%	26,4%	56,6%	3,8%	39,6%	56,6%	9,4%	39,6%	50,9%
Studiile reșpon- dentului:	Fără studii superioare	22	40,9%	27,3%	31,8%	0,0%	31,8%	68,2%	0,0%	40,9%	59,1%	0,0%	40,9%	59,1%
	Studii su- perioare	65	32,4%	25,0%	42,6%	23,5%	36,8%	39,7%	4,4%	50,0%	45,6%	8,8%	50,0%	41,2%
Raion:	Ialoveni	22	22,7%	13,6%	63,6%	13,6%	22,7%	63,6%	4,5%	40,9%	54,5%	4,5%	45,5%	50,0%
	Strășeni	28	26,7%	36,7%	36,7%	23,3%	40,0%	36,7%	0,0%	56,7%	43,3%	10,0%	56,7%	33,3%
	Criuleni	26	33,3%	33,3%	33,3%	22,2%	51,9%	25,9%	7,4%	63,0%	29,6%	7,4%	59,3%	33,3%
	Dubăsari	11	81,8%	0,0%	18,2%	0,0%	9,1%	90,9%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%

Tabelul 33. Din informațiile pe care le dețineți, care dintre actorii comunitari au realizat de sine stătător activități de Sprijin primar a familiilor cu copii în ultimii 2 ani?

		Număr	Primăria			Agenți economici			Oficiul poștal			Poliția		
			Da	Nu	Nu știu	Da	Nu	Nu știu	Da	Nu	Nu știu	Da	Nu	Nu știu
Total		87	53,3%	15,6%	31,1%	18,9%	33,3%	47,8%	1,1%	48,9%	50,0%	26,7%	33,3%	40,0%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	42	48,9%	11,1%	40,0%	15,6%	33,3%	51,1%	2,2%	51,1%	46,7%	22,2%	35,6%	42,2%
	40 sau mai mulți ani	45	57,8%	20,0%	22,2%	22,2%	33,3%	44,4%	0,0%	46,7%	53,3%	31,1%	31,1%	37,8%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	40	53,5%	9,3%	37,2%	18,6%	32,6%	48,8%	2,3%	48,8%	48,8%	23,3%	37,2%	39,5%
	5 sau mai mulți ani	47	53,2%	21,3%	25,5%	19,1%	34,0%	46,8%	0,0%	48,9%	51,1%	29,8%	29,8%	40,4%
Participarea la instruire:	Au participat	36	64,9%	18,9%	16,2%	27,0%	40,5%	32,4%	2,7%	56,8%	40,5%	40,5%	40,5%	18,9%
	Nu au participat	51	45,3%	13,2%	41,5%	13,2%	28,3%	58,5%	0,0%	43,4%	56,6%	17,0%	28,3%	54,7%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	40,9%	22,7%	36,4%	13,6%	22,7%	63,6%	0,0%	45,5%	54,5%	13,6%	36,4%	50,0%
	Studii superioare	65	57,4%	13,2%	29,4%	20,6%	36,8%	42,6%	1,5%	50,0%	48,5%	30,9%	32,4%	36,8%
Raion:	Ialoveni	22	31,8%	22,7%	45,5%	9,1%	40,9%	50,0%	0,0%	54,5%	45,5%	18,2%	36,4%	45,5%
	Strășeni	28	76,7%	13,3%	10,0%	26,7%	36,7%	36,7%	0,0%	56,7%	43,3%	36,7%	33,3%	30,0%
	Criuleni	26	66,7%	18,5%	14,8%	25,9%	37,0%	37,0%	3,7%	51,9%	44,4%	33,3%	44,4%	22,2%
	Dubăsari	11	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	9,1%	90,9%	0,0%	0,0%	100,0%

Tabelul 34. În opinia Dvs. cine ar trebui să se implice în sprijinirea familiilor cu copii?

		Număr	Instituția de învățământ	Biserica ortodoxă din localitate	Biserica ortodoxă din alte localități din țară	Confesiuni religioase din localitate	Confesiuni religioase din alte localități din țară	ONG din localitate	ONG din alte localități din țară	Voluntari
			83	49	8	11	7	30	33	48
Total		90	92,2%	54,4%	8,9%	12,2%	7,8%	33,3%	36,7%	53,3%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	45	93,3%	57,8%	11,1%	13,3%	8,9%	35,6%	40,0%	51,1%
	40 sau mai mulți ani	45	91,1%	51,1%	6,7%	11,1%	6,7%	31,1%	33,3%	55,6%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	43	88,4%	58,1%	9,3%	16,3%	11,6%	32,6%	39,5%	48,8%
	5 sau mai mulți ani	47	95,7%	51,1%	8,5%	8,5%	4,3%	34,0%	34,0%	57,4%
Participarea la instruire:	Au participat	37	97,3%	59,5%	5,4%	13,5%	2,7%	32,4%	32,4%	45,9%
	Nu au participat	53	88,7%	50,9%	11,3%	11,3%	11,3%	34,0%	39,6%	58,5%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	100,0%	59,1%	9,1%	0,0%	9,1%	36,4%	36,4%	54,5%
	Studii superioare	68	89,7%	52,9%	8,8%	16,2%	7,4%	32,4%	36,8%	52,9%
Raion:	Ialoveni	22	95,5%	40,9%	0,0%	0,0%	13,6%	27,3%	13,6%	36,4%
	Strășeni	30	80,0%	53,3%	13,3%	26,7%	13,3%	23,3%	36,7%	46,7%
	Criuleni	27	100,0%	66,7%	0,0%	11,1%	0,0%	33,3%	40,7%	59,3%
	Dubăsari	11	100,0%	54,5%	36,4%	0,0%	0,0%	72,7%	72,7%	90,9%

Tabelul 35. În opinia Dvs. cine ar trebui să se implice în sprijinirea familiilor cu copii?

		Număr	Centrul de sănătate / lucrătorul medical	Biblioteca	Centru de resurse pentru tineri	Casa de Cultură	Primăria	Agenți economici	Oficiul poștal	Poliția
			63	22	12	13	83	50	2	54
Total		90	70,0%	24,4%	13,3%	14,4%	92,2%	55,6%	2,2%	60,0%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	45	73,3%	22,2%	20,0%	15,6%	91,1%	64,4%	4,4%	62,2%
	40 sau mai mulți ani	45	66,7%	26,7%	6,7%	13,3%	93,3%	46,7%	0,0%	57,8%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	43	69,8%	23,3%	14,0%	16,3%	90,7%	60,5%	4,7%	60,5%
	5 sau mai mulți ani	47	70,2%	25,5%	12,8%	12,8%	93,6%	51,1%	0,0%	59,6%
Participarea la instruire:	Au participat	37	70,3%	27,0%	16,2%	10,8%	91,9%	56,8%	5,4%	64,9%
	Nu au participat	53	69,8%	22,6%	11,3%	17,0%	92,5%	54,7%	0,0%	56,6%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	77,3%	27,3%	4,5%	9,1%	95,5%	63,6%	0,0%	59,1%
	Studii superioare	68	67,6%	23,5%	16,2%	16,2%	91,2%	52,9%	2,9%	60,3%
Raion:	Ialoveni	22	81,8%	31,8%	9,1%	13,6%	95,5%	27,3%	0,0%	63,6%
	Strășeni	30	60,0%	13,3%	16,7%	16,7%	93,3%	56,7%	3,3%	33,3%
	Criuleni	27	70,4%	33,3%	18,5%	14,8%	85,2%	59,3%	3,7%	70,4%
	Dubăsari	11	72,7%	18,2%	0,0%	9,1%	100,0%	100,0%	0,0%	100,0%

Tabelul 36. Care în opinia Dvs. sunt cele mai relevante forme de Sprijin al familiilor cu copii în cadrul serviciului Sprijin Familial Primar pentru respectarea interesului superior al copilului?

		Număr	Informare și sensibilizare privitor la anumite subiecte referitoare la situații de risc	Educație parentală (dezvoltarea competențelor parentale prin organizarea de instruire și ghidări ale părinților „Școala părinților”)	Dezvoltarea relațiilor, grupurilor și a rețelelor sociale de suport	Activități comunitare cu copii pentru susținerea dezvoltării emoționale, sociale și a incluziunii sociale a acestora	Activități comunitare care asigură oportunități pentru comunicare și suport reciproc pentru depășirea dificultăților cu care se confruntă familiile cu copii	Orientarea familiilor către specialiștii din cadrul serviciilor de asistență socială	Orientarea familiilor către specialiștii din cadrul serviciilor de sănătate, educație, ordine publică	Organizarea lecțiilor de transfer de bune practici parentale între persoane din generații diferite
Total			79	51	35	44	40	54	57	24
		90	87,8%	56,7%	38,9%	48,9%	44,4%	60,0%	63,3%	26,7%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	45	82,2%	60,0%	42,2%	46,7%	40,0%	53,3%	57,8%	33,3%
	40 sau mai mulți ani	45	93,3%	53,3%	35,6%	51,1%	48,9%	66,7%	68,9%	20,0%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	43	81,4%	60,5%	37,2%	48,8%	41,9%	53,5%	55,8%	32,6%
	5 sau mai mulți ani	47	93,6%	53,2%	40,4%	48,9%	46,8%	66,0%	70,2%	21,3%
Participarea la instruire:	Au participat	37	89,2%	54,1%	29,7%	51,4%	45,9%	64,9%	54,1%	32,4%
	Nu au participat	53	86,8%	58,5%	45,3%	47,2%	43,4%	56,6%	69,8%	22,6%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	90,9%	50,0%	40,9%	54,5%	59,1%	68,2%	72,7%	22,7%
	Studii superioare	68	86,8%	58,8%	38,2%	47,1%	39,7%	57,4%	60,3%	27,9%
Raion:	Ialoveni	22	86,4%	59,1%	36,4%	54,5%	40,9%	59,1%	59,1%	22,7%
	Strășeni	30	86,7%	63,3%	26,7%	43,3%	40,0%	53,3%	63,3%	33,3%
	Criuleni	27	85,2%	63,0%	37,0%	55,6%	59,3%	51,9%	51,9%	33,3%
	Dubăsari	11	100,0%	18,2%	81,8%	36,4%	27,3%	100,0%	100,0%	0,0%

Tabelul 37. De ce credeți că ați avea nevoie pentru a putea presta serviciul Sprijin Familial Primar?

		Număr	Suport metodologic (materiale, instrumente, ghiduri)	Instruire practice cu privire la prestarea acestui serviciu	Implicare activă a APL	Implicare activă a altor actori din localitate	Mai mult timp	Supervizare
Total		90	72,2%	70,0%	66,7%	71,1%	24,4%	30,0%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	45	75,6%	73,3%	66,7%	75,6%	20,0%	24,4%
	40 sau mai mulți ani	45	68,9%	66,7%	66,7%	66,7%	28,9%	35,6%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	43	67,4%	67,4%	67,4%	74,4%	25,6%	20,9%
	5 sau mai mulți ani	47	76,6%	72,3%	66,0%	68,1%	23,4%	38,3%
Participarea la instruire:	Au participat	37	70,3%	64,9%	59,5%	64,9%	24,3%	32,4%
	Nu au participat	53	73,6%	73,6%	71,7%	75,5%	24,5%	28,3%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	63,6%	72,7%	77,3%	77,3%	31,8%	36,4%
	Studii superioare	68	75,0%	69,1%	63,2%	69,1%	22,1%	27,9%
Raion:	Ialoveni	22	68,2%	68,2%	63,6%	59,1%	18,2%	50,0%
	Strășeni	30	76,7%	66,7%	63,3%	73,3%	33,3%	23,3%
	Criuleni	27	59,3%	63,0%	59,3%	66,7%	29,6%	33,3%
	Dubăsari	11	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	0,0%	0,0%

Tabelul 38. Ați participat la instruirii cu privire la prestarea serviciului Sprijin Familial în ultimii 3 ani?

		Număr	Da	Nu
			37	53
Total		90	41,1%	58,9%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	45	40,0%	60,0%
	40 sau mai mulți ani	45	42,2%	57,8%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	43	34,9%	65,1%
	5 sau mai mulți ani	47	46,8%	53,2%
Participarea la instruire:	Au participat	37	100,0%	0,0%
	Nu au participat	53	0,0%	100,0%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	22	22,7%	77,3%
	Studii superioare	68	47,1%	52,9%
Raion:	Ialoveni	22	31,8%	68,2%
	Strășeni	30	36,7%	63,3%
	Criuleni	27	70,4%	29,6%
	Dubăsari	11	0,0%	100,0%

Tabelul 39. Dacă ați răspuns Da la A18, indicați La câte instruirii ați participat cu privire la prestarea serviciului Sprijin Familial?

		Număr	Media	1 instruire	2 instruirii	3 instruirii	4-5 instruirii
				6	12	12	7
Total		37	2,6	16,2%	32,4%	32,4%	18,9%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	18	2,7	11,1%	38,9%	27,8%	22,2%
	40 sau mai mulți ani	19	2,6	21,1%	26,3%	36,8%	15,8%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	15	2,6	26,7%	33,3%	13,3%	26,7%
	5 sau mai mulți ani	22	2,7	9,1%	31,8%	45,5%	13,6%
Participarea la instruire:	Au participat	37	2,6	16,2%	32,4%	32,4%	18,9%
	Nu au participat	0	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	5	1,8	40,0%	40,0%	20,0%	0,0%
	Studii superioare	32	2,8	12,5%	31,3%	34,4%	21,9%
Raion:	Ialoveni	7	2,3	14,3%	57,1%	14,3%	14,3%
	Strășeni	11	2,3	36,4%	18,2%	36,4%	9,1%
	Criuleni	19	3,0	5,3%	31,6%	36,8%	26,3%
	Dubăsari	0	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Tabelul 40. Când a-ți participat ultima dată la o instruire cu privire la prestarea serviciului Sprijin Familial?

		Număr	2021	2022	2023	2024
Total			5	3	25	4
		37	13,5%	8,1%	67,6%	10,8%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	18	11,1%	5,6%	66,7%	16,7%
	40 sau mai mulți ani	19	15,8%	10,5%	68,4%	5,3%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	15	6,7%	6,7%	73,3%	13,3%
	5 sau mai mulți ani	22	18,2%	9,1%	63,6%	9,1%
Participarea la instruire:	Au participat	37	13,5%	8,1%	67,6%	10,8%
	Nu au participat	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	5	0,0%	20,0%	80,0%	0,0%
	Studii superioare	32	15,6%	6,3%	65,6%	12,5%
Raion:	Ialoveni	7	14,3%	28,6%	42,9%	14,3%
	Strășeni	11	9,1%	0,0%	90,9%	0,0%
	Criuleni	19	15,8%	5,3%	63,2%	15,8%
	Dubăsari	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Tabelul 41. Cine a organizat această ultimă instruire?

		Număr	Direcția raională asistență socială și protecție a familiei (STAS)	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	ONG	Nu țin minte
Total			32	2	2	1
		37	86,5%	5,4%	5,4%	2,7%
Vârsta respondentului:	Până la 40 ani	18	88,9%	0,0%	5,6%	5,6%
	40 sau mai mulți ani	19	84,2%	10,5%	5,3%	0,0%
Experiența de muncă:	Până la 5 ani	15	93,3%	0,0%	6,7%	0,0%
	5 sau mai mulți ani	22	81,8%	9,1%	4,5%	4,5%
Participarea la instruire:	Au participat	37	86,5%	5,4%	5,4%	2,7%
	Nu au participat	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Studiile respondentului:	Fără studii superioare	5	80,0%	20,0%	0,0%	0,0%
	Studii superioare	32	87,5%	3,1%	6,3%	3,1%
Raion:	Ialoveni	7	71,4%	14,3%	0,0%	14,3%
	Strășeni	11	90,9%	0,0%	9,1%	0,0%
	Criuleni	19	89,5%	5,3%	5,3%	0,0%
	Dubăsari	0	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

BIBLIOGRAFIE:

1. Legea cu privire la serviciile sociale nr.123/2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.155-158, art.541
2. Hotărârea Guvernului nr.889/2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului social de sprijin pentru familiile copii. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.262-267, art.1005
3. Hotărârea Guvernului nr.780/2014 cu privire la aprobarea Standardelor minime de calitate privind Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.293-296, art.826
4. Hotărârea Guvernului nr.143/2018 pentru aprobarea Instrucțiunii cu privire la mecanismul de cooperare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr.48-57, art.168
5. Hotărârea Guvernului nr. 730/2018 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni-3 ani. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr.309-320, art.849
6. Ministerul Muncii și Protecției Sociale. Raport statistic cu privire la copiii aflați în situație de risc și copii separați de părinți în anul 2018. Chișinău, 2019. [online] https://social.gov.md/wp-content/uploads/2022/10/raport_cer_103_pentru_anul_2018c.pdf
7. Ministerul Muncii și Protecției Sociale. Raport statistic cu privire la copiii aflați în situație de risc și copii separați de părinți în anul 2019. Chișinău, 2020. [online] https://social.gov.md/wp-content/uploads/2022/10/raport_cer_103_pentru_anul_2019c.pdf
8. Ministerul Muncii și Protecției Sociale. Raport statistic cu privire la copiii aflați în situație de risc și copii separați de părinți în anul 2020. Chișinău, 2021. [online] <https://social.gov.md/wp-content/uploads/2022/10/Raport-CER-103-pentru-anul-2020c-1.pdf>
9. Ministerul Muncii și Protecției Sociale. Raport statistic cu privire la copiii aflați în situație de risc și copii separați de părinți în anul 2021. Chișinău, 2022. [online] https://social.gov.md/wp-content/uploads/2022/10/Raport-CER-103_Copii-aflati-in-situatie-de-risc-si-copii-separati-de-parinti_-pentru-2021c-1.pdf
10. Ministerul Muncii și Protecției Sociale. Raport cu privire la copiii aflați în situație de risc și copii separați de părinți în anul 2022. Chișinău, 2023. [online] <https://social.gov.md/wp-content/uploads/2023/04/Raport-statistic-anual-nr.-103-Copii-aflati-in-situatie-de-risc-si-copii-separati-de-parinti-in-anul-2022.pdf>
11. Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii. Ghid de suport pentru aplicare practică. [online] https://www.p4ec.md/ro/Documente/Ghiduri/Ghid_SF.pdf
12. BABBIE E. Practica cercetării sociale. Iași: Polirom, 2010.

13. BRYMAN, A. Social Research Methods. Oxford: Oxford University Press, 2001.
14. BULAI A. Focus-grup. București: Paideia, 2000.
15. CHELCEA S. Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative. București: Ed.Economică, 2004.
16. FLICK U. An introduction to qualitative research. 4th edition, Sage Publications, 2009. [online] https://elearning.shisu.edu.cn/pluginfile.php/35310/mod_resource/content/2/Research-Intro-Flick.pdf
17. NEAMȚU G. (coord.) Enciclopedia asistenței sociale. Iași: Polirom, 2016.
18. TUTTY L.M., ROTHERY M.A., GRINELL R.M. Cercetarea calitativă în asistența socială. Faze, etape și sarcini. Iași: Polirom, 2005.

Changing the Way We Care^{SM}
www.changingthewaywecare.org
info@ctwwc.org

Dacă doriți să oferiți feedback cu privire la acest document, vă rugăm să expediați un e-mail la
CTWWCLearning@ctwwc.org